SANCTI
DIDACI COMPLVTENSIS CANONIZATIO.

Quam

SIXTVS V. PONT. OPT. MAX.

Admiranda pietate, solemni ritu, frequentissimo cleri, populiq. conuentu, celebrauit

vj. Nonas Iul. Anno M. D. XXCVIII.

A PET. GALESINIO PROT. APOSTOLICO
descripta, distinctaq. partibus tribus.

ROMAE.
Ex Typographia Vaticana. M. D. XXCVIII.

POTENTISSIMO

PHILIPPO II. AVSTRIO HISPANIARVM REGI CATHOLICO.

QVI se instituit, Potentissime Rex, ita vt vitam pie, religioseq. agat, is vere beatus est: in hanc enim sententiam sacræ litteræ, digito Dei scriptæ, loquuntur: BEATVS VIR, QVI TIMET DOMINVM, IN MANDATIS EIVS VOLET NIMIS. Vere igitur beatus Didacus et est, et habetur, qui pura, sinceraq. pietate erga Deum, ac religione, vitam rite, atque recte constituit: quiq. vere pius, et religiosus, legum diuinarum meditatione die, ac noctu vehementer delectatus, cum nihil haberet in vita hac antiquius, quàm vt illas coleret, atque obseruaret, is, velut arbor fecunda, ad confluentem sata, vberrimos attulit fructus virtutum, quibus exornauit Ecclesiam Dei. Tantum ergo virum, ac vere beatum, diuinorum munerum copijs affluentem, et sanctimoniæ laude florentissimum Maiestas Tua Catholica diu maximopere studuit in sanctorum, cum Christo Domino in cælis regnan-

tium,numerum rite referri.Id iam primum a fel.rec. Pio Quarto Pont. Max. deinde a beatæ memoriæ Pio Quinto, qui proxime ei in Pontificatum succesſerat, ſupplex et litteris et nuncijs ſummopere petierat: poſtea a Gregorio Decimotertio, itidem efflagitarat: demum id ipſum ſumma prece poſtulauit a SIXTO QVINTO, Pont. cui beati Didaci canonizationis actus diuino erat conſilio reſeruatus. Is igitur, vt Pontifex eſt, ad Eccleſiæ ædificandæ et propagandæ ſtudium attentiſsimus, ac diligentiſsimus, iuſta atque æquiſsima in primis Tuæ Maieſtatis Catholicæ petitione motus, ac Pontificiæ ſolicitudinis officio, alijsq. præterea plurimis rationibus adductus, rem tot ab hinc annis aſsidue vehementerq. expetitam, conceſsit et confecit: eo magnæ, vel ſummæ potius pietatis ſenſu affectus, eaq. erga eius Maieſtatem, quam vnice in Chriſto diligit, paterna charitate, vt illam intimi animi gaudentis lætitiam, pijs meditationibus, in Pontificiæ ſuæ mentis ſinu conceptam, lacrymis profuſis expreſſerit: cum illum in rei, quæ ſancte gerebatur, contemplatione fixum, indeq. lacrymantem, non exiguo temporis ſpatio, plerique omnes ex infinitæ illius multitudinis frequentia conſpexerint: quæ tāta tamq. innumera fuit, vt in mentem venirent illa priſca religionis noſtræ tempora, cum Chriſtiani omnes ad ſacros feſtos, ſolemnesq. dies concelebrandos puriſsime conuenirent. [illegible] autem omnes, quamquam ad eius Maieſtatem, multorum, præſertim clariſsimi Henrici Guzmanij,

nij, Comitis de Oliuares, Oratoris, viri prudentia rerumq. gerendarum vſu præſtantiſsimi, et aliorum litteris, ac nuncijs longe antea diligenter perlatum eſt: tamen Sanctiſsimus D.N. SIXTVS QVINTVS, cuius ſingularis diuinaq. ſapientia maximis in reipublicæ Chriſtianæ negotijs eius Maieſtati, ceterisq. cognita eſt, ac perſpecta charitas, ſpectatæq. ampliſsimæ virtutes, pro ſumma ſua erga ipſam rempublicam ſolicitudine, ac diligentia, proq. paterno amore, quo Tuæ Maieſtatis, non ſolum pietatem eximie diligit, ſed gloriam ac dignitatem maximopere fouet, cum iam ſuperioribus proximis menſibus in ea cura vehementer euigilarit, vt ipſius beati Didaci canonizationis actum perficeret: voluit etiam is, et pro rei, quæ rite ſolemniterq. acta, ac geſta eſt, commemorabili magnitudine, et pro poſteritatis, cui item conſulendum fuit, rationibus, de Sancti illius vita, virtutibus admirandis, atque omnibus canonizationis actis commentarium enucleate perſcribi: idemq. ijs partibus, quas ad id perficiendum inſtructiſsimas, mihi demonſtrauit, recte abſolutum, regio Auguſtoq. nomini tuo inſcriptum ad te mitti. Ego ſane pro mea tenuitate feci, quod Pontifex iuſſerat: vellem id effeciſſem, quod et rei, quam ſcripſi, magnitudo poſtulare videbatur, et a me depoſcebat Maieſtatis Catholicæ dignitas, et in primis voluntas requirebat Pontificis, et SIXTI Pontificis: qui, vt excelſo eſt magnoq. animo, et virtutibus exaggerato, ita ſumma omnia cupit, ſummeq. præcellentia,

lentia, ac numeris omnibus perfecta, tantisq. non solum eloquentiæ, sed eruditionis munita præsidijs, quanta vel maxima, animus eruditissimi viri studijs exquisitissimis capere potest. Non equidem id mihi arrogo; vt tantum me assecutum putem, quantum ille maxime concupierat: sed affirmare hoc possum, sapientissimi Pontificis, qui Maiestatis Tuæ Catholicæ studiosus est, atque cupidus, desiderio incensum, me in magna difficultatum, quibus huius scriptionis meæ cursus retardari, aut certe impediri videbatur, concursatione, sine vlla aut laboris, aut occupationis, aut temporis exceptione, Maiestati Tuæ id opus præstare: in quo ea mihi ad scribendum proposui, quæ in primis ad gloriam Dei omnipotentis, tum ad Sancti, cuius vitam litteris mandare studui, laudes, tum ad ecclesiæ catholicæ amplitudinem, tum ad Tuæ Maiestatis, cuius causa Pontifex SIXTVS de Sancti illius virtutibus commentarium hoc scribi voluit, splendorem ac pietatem pertinere possent. Non igitur dubito, quin ipse, Rex Maxime, ea, qua abundas, benignitate, grato, liberali, vereq. regio animo id accipias: cum et præcipuum quoddam sit Augustissimæ Tuæ pietatis monumentum, et insigne quoddam pignus paternæ charitatis, qua erga te Regem Catholicum omni laude præstantem, Pontifex Optimus egregie affectus id fieri, et Tuæ Maiestati dicari iussit: vt in eo, tamquam in speculo, assidue contẽpleris amplissimas illas, ac diuinas virtutes S. Didaci, quem præcipue tibi

pro-

proposuisti cùm ad venerationem, tum ad imitationem, ad illumq. pietatis cursum, quem, Deo benedicente, iamdiu tenes summa cum laude. Ego vero quoniam miro diuturnoq. ardeo desiderio colendæ Catholicæ Maiestatis Tuæ ob merita, quorum gloria longe omnium florentissimus es, in eam curam perpetuo incumbam, vt si qua in re possum, aliquod semper tuæ gloriæ officium nauem ac præstem industriæ meæ. Interea Deum Opt. Max. assidue precabor, vt Maiestatem Tuam, reipublicæ Christianæ incolumem conseruet quàm diutissime. Romæ ex Vaticano. Idibus Decembris. M. D. XXCVIII.

Maiestatis Tuæ Catholicæ

Seruus deditissimus

Petrus Galesinius, Prot. Apostolicus.

DVLCE LIGNVM. DVLCES CLAVOS. DVLCIA FERENS PONDERA.
QVAE SOLA FVISTI DIGNA PORTARE REGEM CAELORVM ET DOMINVM.

S. DIDACI COMPLVTENSIS VITA.

CÆLESTIS ille Spiritus, a quo diuina munera manant, magnis donis, ſplendidiſſimisq. ornamentis beatum Didacum Complutenſem illuſtrauit: quem nuper, ob præclara merita, efflagitante Philippo II. Hiſpaniarum Rege catholico, eximia pietate florentiſſimo, SIXTVS QVINTVS Pontifex Maximus, idemq. et religioſiſſimus, et ſapientiſſimus in ſanctorum numero aſcripſit. Admirandas igitur eius res, vitamq. omnem, religionis ac ſanctitatis laude cumulatam, ſcripturus, id mihi argumentum ſuppeditari video: quod non verbis tantum, delectu et ſplendore illuſtribus, enarrandum eſt, ſed ſacrarum litterarum ſententijs, atque demonſtrationibus dilucide explicatis. Fuit enim is vir ſimplex, rectus, timens Deum: quiq. vſque adeo cunctis virtutibus præluxit, vt quod diuinitus ſcriptum eſt, de eo dici liceat: Quaſi vas auri ſolidum, ornatum omni lapide pretioſo. Charitas, virtutum omnium princeps, quæ auri nomine ſignificatur, mirifica in eo extitit: humilitas autem ſumma, pietas ſingularis, orationis ardor incenſus, abſtinentia incredibilis, ceteræq. itidem virtutes, quæ a charitate proficiſcũtur, et charitatem exornant, quæq. tamquam inſignia gemmarum ac margaritarum ornamenta, maxime in viro Dei enituerunt. Quamobrem in tanta ſcribendi copia, quæ mihi proponitur, modum in primis ſeruabo: vt non vberrime ſolum, ſed diſtincte, atque ordine res omnis expoſita videatur. Neque autem, cum locus inciderit, commemorare prætermittam lacrymas, ſuſpiria, gemitus, atque ardentiſſimum illud

Iob 1.

Eccli. 50.

cæli desiderium, quo Dei seruus Didacus inflammatus, omnia huius vitæ incommoda, molestias, ac labores facillime tolerauit: immo labores otio, tempestates tranquillitati, pericula securitati in omni temporum varietate prætulit. Iam nunc primum more maiorum, qui in huiusce scriptionis cursu cum laude versati sunt, illius genus, vitam, mores, ac virtutes exponam: deinde ad veram solidamq. enarrationem accedam certissimorum illorum miraculorum, quibus ad sempiternam
Ps. 67. gloriam insignibus, Deus mirabilis in sanctis suis, illius sanctitatem et testificatam, et illustratam esse voluit. Ita opinor, fiet, vt, adiutrice diuina gratia, vtilis ac salutaris futura sit omnis hæc, quæ a me studiose suscepta est, commemoratio. Exempla namque virtutum, quarum laude viri sancti celebrantur, ad eorum nos imitationem excitant: miracula autem, quæ illorum gratia Deus edidit, ad diuinum eius amorem nos vehementer incendunt: cum immensam illam benignitatem et charitatem perpendimus, qua, quod sibi diuinitatis iure pro-
Act. 19. prium est, non modo ipsis sanctis hominibus, sed eorum semicinctijs et sudariolis communicare dignatus est. Et quoniam res cunctas, ab eo mirabiliter ac diuinitus gestas, recensendo persequi, longum nimis esset ac pene infinitum opus, ex ijs multas accurate seligendas putaui: et illas quidem potissimũ, quibus tum magis diuinæ erga virum sanctum bonitatis splendor elucescit: tum ardentius animi ac mentes legentium inflammantur ad illius diuinæ benignitatis amorem. Ijs, vt diligentissime potero, explicatis, quæ sunt præclara monumenta virtutum, et testimonia luculenta meritorum, ob quæ Deo dilectus Didacus a SIXTO QVINTO Pontifice in sanctos relatus est: consequens etiam existimaui, ne quid ad huius scriptionis meæ cumulum desit, acta omnia, solemnesq. ac statas illas, plenas diuinorum mysteriorum cærimonias exponere, quæ ex catholicæ ecclesiæ instituto atque vsu adhibitæ sunt ad illud pontificium et sacrosanctum canonizationis munus. Hæc autem omnia a me exordij loco dicta sint. Nam etsi ex rhetorum præceptis in hoc scribendi genere nullum, aut certe breue exordium fieri oportuit: tamen pro sancti viri, cuius vita commemoratur, ratione, proq. factorum eius dignitate præfari ita libuit: vt præsertim rerum, quæ magnæ ad scriben-

dum

dum proponuntur, quæq. longo commentario opus habent, ordinem in ipso exorsu omnes facile intelligant. Verum iam locus postulat, vt ipsam narrationem ingrediar. Nihil mihi nec ad officium aptius, nec ad laudem amplius, nec ad delectationem iucundius, nec ad salutaris disciplinæ fructum vtilius contingere potuit, quàm diuinas res vitamq. tam sancti viri ad posteritatem litterarum monimentis prodere, et laudes illius celebrare: qui charitate summa exardescens, in ijs euigilauit curis, in eaq. assidua pernoctauit cogitatione, vt Christi Domini gloriæ seruiret omnino. At cum mihi in mentem venit, ad munus, quod suscepi, in primis opus esse castissimi animi meditationibus, et morum innocentia: cumq. video non omne vitæ meæ tempus me in Dei sanctorumq. laudem contulisse: huius meæ conscientiæ metu, a præclaro conatu deterreri posse videor. Itaque Deum optimum maximum, qui prunæ ardore abstersit linguam, quam se pollutam habere Isaias profitebatur, id continenter precor, vt diuino spiritu intimos meos sensus ab omni labe puros reddat, oris mei impuritatem, quam ex prophanis sermonibus contraxi, abstergat, mentemq. exurat et inflammet ad diuinam eius gloriam celebrandam in sancto viro Didaco: cuius vitam, clarissimas virtutes, resq. mirificas scribendi initium in præsenti facio. *Isa. 6.*

De tempore, quo nascitur. *I.*

PRIMVM igitur, vt ordine, quem mihi præscripsi, narrationem instituam, de tempore dicam, quo is editus est in lucem. Id accurate, ac diu inuestigatum, non compertum habetur quicquam certi, quod asseueranter scribi possit. At coniectura hoc ipsum perspici facile potest. Certis enim litterarum publicis monumentis, Romam ab Hispania recte allatis, proditum est, illum ad summam senectutem vixisse, annoq. millesimo quadrigētesimo quinquagesimo, Nicolao Quinto Pontifice, ad Iubilei celebritatem, in vrbem venisse, et vero annis post duodecim e corporis ergastulo solutum, abijsse in cælum. Ratione igitur inita huius temporis, quod certum notaui, cum esset is ætate scilicet ingrauescente peneq. decursa: credibile fit, vel potius vere dici licet, illum exortum esse aliquanto ante

millesimum et quadrigentesimum annum a Christo nato. Neque propterea fortasse a vero alienum erit affirmare, eius ortum incidisse in tempora Bonifacij Noni Pontificis: qui, pontificatum iniens anno M CCCLXXXIX: gessit annis circiter quindecim. Quo tempore Hispania, Henrico III. Rege, maxime floruit: ab ea tamen re felicior extitit, quòd virum talem peperit, cuius sanctitatis odor in omnem ecclesiam diffusus est. Sed hîc, res mira silentio prætereunda non videtur. Erat beatæ Mariæ virginis Visitationis celebritas aliquot ante annis ab Vrbano VI. Pontifice instituta: quæ cum non esset adhuc inducta in consuetudinem, aut forte temporum iniuria in cultu esse desijsset: illam idem Bonifacius ad vsum reuocauit, indulgentiarumq. munere auctam, solemniorem reddidit. Diuino consilio factum est, vt qui dies in celebri veneratione esse cœpit, cum beatus Didacus tunc primum in lucem editus, aut infans, puerve extitit, eo ipso sacro solemni die, tam multis post annis, a SIXTO QVINTO Pontifice, Philippi Regis rogatu sit in sanctorum Confessorum numero collocatus. Verum id omne copiosius loco suo infra enarrandum erit.

De prouincia, et loco vbi nascitur. II.

DEI munere, beneficioq. Hispania iam inde vsque ab eo tempore, quo Apostoli, et apostolici viri splēdidissimum fidei ac virtutum Christianarum ornatum explicarunt, tam mirifico illo splendore incensa, dementis superstitionis falso cultu abiecto, ardenter amplexa est sanctissimam Christi Domini religionem. Quo factum est, vt in omni temporum varietate, quibus contra ecclesiam Dei bellum exarsit, magnam ac firmissimam martyrum multitudinē, quasi cohortem quandam prætoriam, in aciem eduxerit. Eamq. ob rem admirabilis elucet Christiana virtus Hispanorū, qui fide imbuti, ad eam tuendam sunt confirmati vehementius. Nulla ferme est Hispaniæ ciuitas, quæ aliquo nomine clara, etiam non sit nobilitata martyrio multorum. Neque attinet omnes enumerare, cum præsertim ecclesiastici annales non obscure loquantur. At hoc meminisse gloriosum est, atque iucundum, pro Christi fide, Diocletiano et Maximiano Imperatoribus, Cæsaraugustam,

ſtam,quæ vrbs in Hiſpania eſt regionis Sedetaniæ, ita contendiſſe, et dimicaſſe, vt cum omni alia non modo ciuitate, ſed prouincia comparari optimo iure, meritiſſimoq. poſſit. Id teſtatiſſimum fecit Prudentius hymno illo elegantiſſimo,quem de martyribus octo et decem Cæſarauguſtanis ſcripſit.Fuerunt ſemper in omni Hiſpania, et ſanctitatis,et doctrinæ gloria præſtantes non modo Antiſtites, ſed alij cuiuſcũque ordinis et loci viri,quos non eſt,cur nominatim appellē. Iam vero ſynodi,in quibus Chriſtiana morũ diſciplina maxime illuſtris eſt, quàm antiquæ,et quàm frequentes extiterint, id cum Illiberis, tum Toleti monumenta declarant. Conuentus autem Toletani quattuor et viginti,atque adeo amplius numerantur. Nulla enim toto orbe terrarum eſt vrbs, vbi ſæpius concilia prouincialia coacta ſint,eaq. recte atque ordine habita.Epiſcoporum item multitudinem demonſtrant tabulæ dypticæ Hiſpanienſes: in quibus etiam cernitur numerus ſatis magnus eccleſiarum,præſertim cathedralium. Atqui eæ ſunt fere omnes cenſu ampliſſimo auctæ, ac multæ admirabili opere, auguſtiſſimisq. donis excultæ. Hæc omnia ob oculos ponunt ſingulare religionis Chriſtianæ ſtudium: quo perpetuo omnis Hiſpania floruit. Alia multa extant, quæ ad illius gloriam redundant. Regnis namque duodecim conſtat, quæ magna amplaq. habent vectigalia. Archiepiſcopatibus quinque circumſcribitur præter Vlyſſiponenſem: qui in Luſitania a Bonifacio Nono Pontifice, tum primum, pro temporũ ratione,paulo ante notata, inſtitutus eſt, cum beatus Didacus nondum ex pueritia exceſſerat. Idq. a me dictum eſſe volo, vt ad illius ætatem, quam propoſui,aliquid non modo quod certum,ſed quod inſigne ſit,ſemper accedat. Verum Hiſpania,quæ non ſolum tantis ornamentis, ſed magnis etiam rerum copijs circumfluit, quæ ad vitæ vſum, et cultum pertinent, hanc præter ceteras ſummam quoque laudem et domi, et foris habet, quòd maximo exornata eſt Sanctorum numero. Neque hic longe repetenda ſunt vltima illa tempora: cum proxime ſint, qui eam colluſtrarint. Non multis ab hinc annis Vincentium Valentinum ordinis S.Dominici Calliſtus Tertius,et nuper SIXTVS QVINTVS Didacum Complutenſem ordinis ſeraphici Frãciſci,vtrumque hominem Hiſpanum,in ſanctos retulit. Res eſt,

Prudentius. Hym.

est, quæ post martyrum memoriam, diuino munere, soli tantum Hispaniæ successit, alij præterea nulli prouinciæ, vt duos habuerit, qui tam exiguo temporis spatio interiecto in sanctis adscriberentur. Beatus igitur Didacus, Hispanus fuit, in Bætica prouincia, oppido quodam natus, quod sancti Nicolai nomine appellant. Est id ditionis Hispalensis, inter Constantinam, et Casaliam situm. Bætica prouincia, a Bæti fluuio vocata, quem Guadalquiuir, nempe fluuium magnum Arabico vocabulo appellant, Granatæ partem intra fines suos continet, vrbesq. habet multis nominibus illustres: quarũ caput ac metropolis est Hispalis, in cuius ditione beatus Didacus nascitur. Ea vrbs, quam Sibilliam Mauritano nomine hodie vulgo dicunt, scriptorum iudicio multis Hispaniæ ciuitatibus anteponitur. Est circuitu ampla, forma rotunda, aspectu pulchra, mœnibus et propugnaculis munita, plateis et vicis hilara, ædibus insignis, hortis et fontibus amœna, templo maximo nobilis, et ecclesiarum multitudine celebris, sacerdotibus exculta, ciuium plena, equitibus referta, mercatorum commercijs opulenta, liberalibus studijs affluens, artibus adornata, agri vbertate valde admodum fertilis, nauigiorum numero copiosa. Sed est ea laude florentior, quod perpetua habet monumenta Christianæ religionis et disciplinæ. Sunt Hispali beatissimi martyres: qui Daciano Præside et Diogeniano eius Legato, fortissimi pro Christi fide heroes, dimicationem tum susceperunt, tum confecerunt, Carpophorus et Abundius, Petrus et Florentinus, Iusta et Rufina virgines. Synodi duæ Hispalenses, vna prior, altera posterior, ad pietatis officia insignes. Episcopi autem extiterunt, doctrinæ et sanctimoniæ gloria præstantes: in quibus potissimum eminent duo, Leander, et Isidorus. Tanti autem Hormisdas Pontifex fecit Hispalensis Episcopi dignitatem, vt ei Sedis Apostolicæ auctoritatem delegarit, quam in omni et Lusitania, et Bætica gereret. Hæc sunt ornamẽta Hispalis vrbis: intra cuius fines cum, vt dixi, positum sit Sancti Nicolai oppidum, e cuius visceribus beatus Didacus in lucem prodijt, sicut florentissimæ illius ciuitatis splendore obscurum esse nullo modo potest, ita maxime illustre factum est ortu illius tam magni viri, omni virtutum in ecclesia Dei prælucentium laude clarissimi. Neque quicquam opus est, cur de illius

patria

patria pluribus scribam, cum sanctorum non hæc terrena sit, sed cælestis illa ciuitas, inquit Basilius Magnus.

De parentibus. III.

BEATI Didaci parentum nomina ignorantur, vt sancti Hilarij Episcopi Pictauensis, et aliorum fortasse multorũ, quorum nomina scripta sunt in cælis. Natus est autem parentibus etsi forte humilibus, ac certe Christianis, et antiqua, vera solidaq. pietate imbutis: quales fuisse conuenit, a quibus filius, tantus vir futurus, ad tam præclara pie agendi officia, primum ineunte ætate informaretur. Non genus nobile, aut ignobile Deus spectat. In veritate comperi, inquit beatus Petrus, Apostolorum princeps, quòd non est personarum acceptor Deus: sed in omni gente, qui timet Deum, et operatur iustitiam, acceptus est illi. In omni ordine, gradu, et statu nouit Dominus, qui sunt eius, et miseretur cui voluerit, et misericordiam præstat, in quem sibi placuerit. At beatus Didacus, quamuis nobili forsan genere non esset, cum huius vitæ cursum sanctissime cõfecerit, egregiarum virtutum exempla documentaq. præbuerit, rerum admirabilium, ac diuine gestarum splendore eluxerit, ad magnum, vel potius summum claritatis splendorem ascendit. Hanc generis nobilitatem et dignitatem Christus Dominus hominibus attulit, qui illum sequerentur, vt filij Dei vocarentur, et essent. Si filij, inquit beatus Apostolus Paulus, et heredes, heredes quidem Dei, coheredes autem Christi. Qui spiritu Dei, inquit idem, aguntur, hi filij Dei sunt. Summo genere igitur est beatus Didacus, qui diuino spiritu impulsus, se totum ad Christi studium contulit, et illius crucem amplexatus est animo ardentissimo. Sed locis suis hæc omnia exponentur. Nam, vt recte ad narrationis cursum progrediar, de eius nomine dicendum est.

Act. 10. *2. Tim. 2.* *Rom. 9.* *Ioan. 1.* *Rom. 8.*

De nomine. IV.

PARENTUM autem pietatem indicat nomen, quod filio, vt ritus postulat, in baptismo imponi voluerunt. Iacobum enim dixerunt: quod nomen Apostoli est, cælestis Hispaniarum

niarum aduocati. Id ab ijs, qui religionem Christianam integre, pure, pieq. colebant, eo consilio factum est, vt suscepta proles frequenti nominis recordatione ad imitationem excitaretur virtutum tanti Apostoli: et quem imitari studeret, eum quoque precaretur, ac speraret sibi patronum ad salutem tum animæ, tum corporis defendendam futurum esse. Pium fuit ac sapiens parentum consilium: resq. præclare cecidit, vt maxime concupierãt, atque optarant. Didacus enim filius, Apostoli virtute, et sanctitate accensus, spretis et contemptis huius vitæ rebus, quæ nihil solidi, nihilq. expressi continent, sed inanem quandam bonorum imaginem præ se ferunt, Christi Domini crucem vsque adeo secutus est, vt in omni vita diuelli ab ea non potuerit. Re igitur præstitit, quod nominis notione et significatione præ se ferebat. Nam Iacob Hebraice, supplantator Latine dicitur. Is autem quasi suppositis huic sæculo pedibus, ita ardenti cæli desiderio exarsit, vt mox infra narrabo. Eum Hispanice vulgo appellant Diegum, quem etiã plerique Didacum dicunt. Atque hoc ipso quidem nomine permulti sancti viri vocati sunt, quorum vnus est Didacus, Episcopus Vercellensis, sanctitatis laude clarus.

De vita eremitica, quam beatus Didacus primo suscepit. V.

TANTA vis est amoris erga Deum, quantam non solum ex beati Pauli testimonio, sacrisq. litteris, sed ex omnibus alijs Christianæ pietatis monumentis intelligi licet. Diuina charitate accensi Christiani homines neque minis, neque terroribus, neque doloribus, neque supplicijs, neque mortis immanitate, nec hostis sempiterni truculentia, nec vllis denique rebus alijs vel maxime horribilibus labefactari, infringi, et a Christi Domini fide auelli, atque abstrahi vmquam potuerũt. Gladios spernebant, in ignes irruebant, cruciatus appetebant, in tormentis vitam abijcere cupiebant. Eo ipso cælestis amoris ardore inflammati Dei homines, postquam diuino beneficio omnis persecutionum tempestas esse desijt, Paulus et Antonius in Ægypto, Hilario in Syria, Macharius in Thebaide, Pachomius etiam, et alij deinceps, ab omni hominum conspectu remoti, vastas illas solitudines non horruerunt, sed vltro adierunt:

runt: in ijsq. ab huius sæculi iucunditatibus alienam vitam secuti, ita crucem omni durius viuendi genere amplexati sunt, vt tota illorum mens, in Christi imitatione defixa, tantum cælestia meditaretur. Eodem amoris erga Deum studio exardescens beatus Didacus, mundi huius pericula fugiens, eorum sanctorum virorum exemplo vitam in solitudine, sibi primum delegit. Itaque ab ineunte ætate pijs operibus deditus, iam adolescens vna cum quodam sacerdote, diuinæ pietatis laude clarissimo, quem voluntariæ paupertatis, vigiliarum, ieiuniorum, abstinentiæ, continentiæ, innocentiæ, orationum, omnisq. spiritualis exercitationis socium, ac testem habuit, ad eremum venit, quæ ab oppido sancti Nicolai, eius patria, prope aberat. Eo loci multos annos mansit: vbi cælestium meditationum pabulo animum alebat: corpus autem duriter, sanctorum eremitarum more, sustentabat eleemosynis. Otium, quod vitiorum omnium seminarium est, vitabat omnino. Itaque, quod salutare, ac vetus eremitarum institutum fuit in illis Ægypti præsertim solitudinibus, cum magnam temporis partem diu noctuq. in sancta contemplatione, et oratione posuisset: quod reliquum erat, ad opera manuum traducebat. Immo dum ore, aut mente Deum precabatur: interim etiam manus haudquaquam otiosas esse voluit. Idq. omne faciebat non ob victus solum necessitatem, sed ob animæ salutem. Ne perniciosis cogitationibus vagaretur mens, otio languescens, et instar fornicantis Hierusalem omni transeunti diuaricaret pedes suos. Varia igitur vascula e iunipero contexebat, cochlearia conficiebat, et item exigua salina. Ea dono dabat ijs, qui in eleemosynam conferebant rem aliquam, vel minimam, victus sui tenuitati necessariam. Si quid autem, qui munuscula ab eo acceperant, dare præterea vellent, id summopere recusabat, cum eius, qui in eremum se abdidit, diuitiæ tantum sint, tunica, cuculla, palliolum, et meditationum liber: id quod de beato Hilarione scriptum sanctus Hieronymus reliquit. Ex oppido sancti Nicolai cum aliquando ad eremum rediret: sacculum in via, plenum nummorum inuenit, quem ne manu quidem capere, ne dum sibi acquirere voluit, paupertate summa contentus, cuius studio mirum in modum deditus erat. Ad oppidum propterea continuo reuersus, quem fortuitu primum

S. Hieron. to. 1. ep. 4. ad Rust.
Ezec. 16.
Idē to. 1. in vit. Hilarionis.

offendit, ei certum locum demonstrauit, vnde eum sacculum nummarium acciperet. Humilitatis autem, quæ virtus Christianæ religionis propria est, àc virtutum omnium seminariũ, officia ita coluit, vt ea, et charitate, qua omnes eximie in Christo diligebat, maximam excitaret admirationem sui. Sed de ijs ipsis alius erit enucleatius perscribendi locus. Quoniam igitur is, vt homo erat, qui intimo animo de se humiliter sentiebat, seq. præ ceteris contemnebat, ab illa nominis sui gloria, in patriæ, illiusq. regionis fines longe diffusa, valde abhorrebat: ab eremo discessit ad Conuentum Arrizafæ, qui est ordinis sancti Francisci, non procul Corduba distantem: vbi, diuina ope adiutus, maiores in via Domini progressiones habuit, vt mox narrabo.

De ingressu in religionem S. Francisci. VI.

SPIRITV diuino ductus Cordubam venit ad eum conuentum: vbi, artioris obedientiæ vinculis deuinciri cum maxime cuperet, in seraphici sancti Francisci adscriptus est ordine, quem vulgo Obseruantium nomine vocant. Mirifice illum ad omnem sancte progrediendi rationem adiuuit Dei benignitas, si cuncta, vt par est, accurate perpenduntur. Est Corduba, quasi cor Bæticæ prouinciæ, vrbs antiquissima, a Marco Marcello condita, vel potius instaurata, Patriciorum Romanorum colonia, ad Bætim fluuium sita, cuius totus ager frugiferus est, ac fructuosus, cum antea præclaris virorum ingenijs præstitit, tum rei militaris gloria circumfluxit. His alijsq. rebus nobilitata, at longe nobilissima extitit, cum pro Christi Domini fide, cuius mysterijs ab initio ferme Christianæ religionis imbuta est, præclaras illas dimicationes ac pugnas egregias suscepit et confecit. Cordubensium enim martyrum, quorum sanguine illa ciuitas consecrata est, ingens numerus putatur, fortasseq. maior multo, quàm ceterarum Hispaniæ vrbium, quæ illustribus pro Christi nomine victorijs excellunt. Neque autem solum Diocletiano, et Maximiano Imperatoribus, a quibus cum vbique terrarum, tum in ipsa Hispania teterrimi belli incendium magnum contra ecclesiam Dei excitatum est Daciano, Dione, et Eugenio ducibus, contra fidei hostes Cordubæ

summa

ſumma conſtantiq. contentione pugnatum eſt: verum etiam aliquot poſt ſæclis aduerſus Gothos, Arianæ hæreſis furore inflammatos, nominis populiq. catholici hoſtes infenſiſſimos, certamina ad ſempiternam laudem inſignia ſunt, coronæq. maxime illuſtres Cordubenſium martyrum. At in Arabicæ gentis, Mahumetanæ ſuperſtitionis fæce contaminatiſſimæ, eamq. ob rem feritate immaniſſimæ dominatu, vix dici poteſt, quàm magnum, ac glorioſum ſit pietatis nomen, quo ciuitas Cordubenſis maxime illuſtris videtur. Ea vrbs, tantorum martyrum glorioſis trophæis ornata, magnisq. pietatis ornamentis locupletata, Dei hominem, qui ad Sanctorum imitationem ſe contulerat, potuit bene iuuante Deo, vt credibile ſit, in dies magis atque magis accendere ad illas ſpirituales progreſſiones, quæ ſibi diuinitus in cordis viſceribus fixæ, inſidebant. Inde enim vix mille et quingentis paſſibus procul eo in conuentu cum habitaret: multum adiumenti, auctore et duce Spiritu ſancto, conſecutus eſt non ſolum ex recordatione vrbis, ſanctorum copia circumfluentis, ſed ex anniuerſarijs eorum natalibus diebus: quorum celebritas, quaſi liber quidam, animos menteſq. hominum piorum, meditationis aſſiduitate vtentium, inſtruit ad eos ipſos imitandos, qui ſunt nomine non tantum, ſed memoria atque imitatione digniſſimi. Iam vero aliquot annos in patriæ eremo beatus Didacus poſuerat: diuina factum eſt voluntate, vt is vitæ eremiticæ exercitationibus præclare antea inſtitutus, ad illum, quem dixi, ſeraphici Franciſci obſeruantium fratrum conuentum ſe reciperet: vbi pietatis ardore et progreſſione diſciplinæ aſſecutus eſt omnia, quæ ſibi maxima propoſuerat ad vitæ perfectioris imitationem. Nam, vt ſapiens quidam vir, ſanctarum inſtitutionum vſu peritus, ſcite dixit, domus, religioſorum hominum conuentu referta, quædam quaſi officina eſt exemplorum: quibus vniuerſe atque adeo ſigillatim, quicumque in eo cœtu numeroq. adſcribuntur, inſtructiores fiunt ad recta ſummarum virtutum officia. Sunt in eo communi bene inſtituto domicilio, qui humilitate et manſuetudine, alij qui charitate, alij qui abſtinentia, alij qui meditationis et orationis ſtudio præſtent, nonnulli etiam qui aliorum cæleſtium donorum ſplendore præluceant. Quo fit, vt in tanta bonorum quaſi ſupellectile et

 copia,

copiæ, cum quis ab vno aliquid, ab altero aliud, ab alijs alia, et ab omnibus denique omnia capiat, opibus circumfluat documentorum, quibus in omnes virtutum partes conformari possit ad perfecte sancteq. agendum. Erat illis temporibus seraphici ordinis religio, quàm florentissima nomine sanctimoniæ, cum præsertim ad antiquam illam disciplinam, ab auctore parenteq. beato Francisco institutam reuocasset paulo ante Bernardinus Senensis, cuius memoria in benedictione est. Numquam satis oratione explicari possunt illa virtutum curricula, quibus tunc beatus Didacus progressus est ad viam Do-
Sap. 8. mini: in qua iam diu impressa habuerat vestigia. Sed misericors et omnipotens Deus, qui disponit omnia suauiter, qua est immensa bonitate, illius recte progredientis cursum alia etiam ratione incitauit. Etenim is, rerum omnium auctor et conditor, vt solem, qui ceteris sideribus lucem præberet, principem locum habere voluit: sic beatum Franciscum, nimirum seraphici ordinis parentem, tamquam aliquem in stellis solem, maiorum nostrorum memoria dedit: vnde, qui illius disciplinæ ac regulæ se vmquam dedissent, clarissima virtutum omnium exempla haurirent. Didacus igitur beatus, ope diuina subnixus, seraphici illius patris imitatione, quàm miras ad sancte agendum progressiones habuerit, mox ordine exponam.

De diligenti studio, quod adhibuit seruandis seraphicæ regulæ institutis. VII.

Mat. 11. IAM inde ab adolescentia is cum suaue Christi Domini iu-
Rom. 12. gum subierit: non huic sæculo, eiusq. desiderijs, quemad-
1. Pet. 1. modum dixi, in posterum alligatus, quæsiuit aut egit, quæ gentes inquirunt, sed quæ Dei sunt. Vbi vero primum sancti Francisci regula, vitæq. seraphicæ institutis se deuinxit, vt ve-
Ps. 118. rus obedientiæ filius, paratus in omnes voluntates Dei, mirifice cucurrit viam mandatorum eius. Omnes igitur cogitationes suas in eo potissimum fixas habuit, in eoq. omnibus viribus contendit, vt, quam viuendi disciplinam sibi delegisset, eam singulari studio, atque omni officio exprimeret. Id quo rectius, et perfectius in ordine seraphico præstaret, illius regulas, constitutionesq. memoria complexus, eas ad vitæ vsum et

consuetudinem quotidianam adduxit. Nemo proculdubio illis seruandis diligentior, quàm is fuit: qui non tantum ne minimum quidem ab earum præscriptis discessit, sed zelo exarsit, vt si quem fortasse in illis aliquando quicquam offendere animaduerteret, ad earum obseruationem, cohortationibus, monitis, et præclaris exemplis reuocare studuerit perpetuo. Quare magnam in primis religiosi viri opinionem concitauit, et sustinuit apud omnes: qui aut in eodem conuentu permanerent, aut aliunde, etiam ex disiunctissimis prouincijs, illuc confluerent. Ij peragratis multis diuersisq. prouincijs, cum plurimorum hominum religiosorum vitas moresq. perspectos et exploratos habuissent, illud asseueranter in vulgus dictitabāt, se eorum, qui perfecte exequendis beati Francisci regulis omnibus Didaco par esset, vidisse vsquam neminem. Hoc autem in omni eius vita cunctis perspicue manifestum est, idemq. in obitu apparet: quandoquidem in ipso pene temporis puncto, quo animam Deo reddidit, non aliorum recordatione, sed sponte sua petijt, se vestitu rudi indui et cingulo funeo, vt ne moriens quidem negligeret, quod ad regulæ vsum pertinere norat. Itaque tam inflammati ad seraphici ordinis præcepta seruanda studij viam ille primum ingressus, non modo aditum quendam exiguum, sed latissimum sibi campum patefecit, in quo exercitationes, et curricula conficeret summarum et diuinarum illarum virtutum, quarum vestigia, ad sempiternam memoriam impressa reliquit, vt distincte, distributeq. omnia demonstrabo.

De eius humilitate. VIII.

AD quem respiciam, nisi ad pauperculum, et contritum spiritu, et trementem sermones meos? dicit Deus omnipotens. *Isa. 66.* Paulo ante exposui humilitatem, quam beatus Didacus, cum apud sancti Nicolai oppidum in eremo vitam duxit, mirifice coluit. Neque propterea tamen narratio repetita videri debet: cum in ætatis suæ cursu maiores longe progressiones fecerit ad amplissimam illam, vel potius summam virtutem, cuius tanta vis est, vt cælum etiam penetret. Humilitatis, qua præluxit seruus Dei Didacus, argumento multa sunt, vita

aſperrime acta, corporis cruciatus, ſponte ſuſcepti, ſingularisq. abſtinentia victus, perpetuus fere ieiuniorum curſus, aſſiduæ in oratione pernoctationes, labores incredibiles, atque opera abiecta, ac demiſſa, quæ præ charitate magna præſtitit. Sed hæc omnia facile intelligentur, cum infra non curioſe, ſed pie commemorabuntur. Reſpexit autem Deus illum, pauperem ſpiritu, nimirum humili et demiſſo animo, pio metu in lege diuina ambulantem: et ita reſpexit, vt eius humilitatem etiam ex eo perſpici liceat magnam fuiſſe, Deoq. gratam, quia illum humiliter precantem, mirandis in rebus diuina benigni-
Iudith 4. tas exaudiuit. Non ſuperbi, vt diuinis in litteris ſcriptum eſt, placuerunt tibi Domine: ſed humilium, et manſuetorum ſemper tibi placuit deprecatio. Miraculorum vero, quorum ſplendore is claruit, magnitudinem ac multitudinem altera huius commentarij parte explicabo, vt initio propoſui. Atqui teſtes extant grauiſſimi viri, quorum alij vnius virtutis, quidam ceterarum multarum teſtimonium ei præclarum dicunt, omnes autem vno ore humilitatem eximie laudant, qua illius memoriæ hominibus in ordine Minorum excelluit, nimirum in exercitatione, atque vſu diu verſatus meditationum vitæ Chriſti Domini: qui in terris primus tantæ virtutis ſcholam inſtituit.
Phil. 2. Is filius Dei, cum in forma Dei eſſet, neque rapinam arbitraretur ſe eſſe æqualem Deo, ſe ipſum ad humilitatem noſtram demiſit, in ſimilitudinem hominum factus, et forma inuentus vt homo. Is vitam in terris humilem, et ab omni cultu elegantiaq. remotiſſimam ſecutus eſt: inſignes contumelias pati, grauiſſimas ignominias accipere, multis flagris cædi, et quod mortis genus olim erat maximo dedecori, in crucem tolli voluit. Humilitatis igitur, quæ virtutum omnium radix et cuſtos eſt, auctorem Chriſtum, rerum cunctarum Dominum, habuit: cuius in primis magiſtri cæleſtis exemplis inſtructus, frequentibus illis in meditationibus, quas ad eius crucem adhibebat, præclariſſimam tantæ virtutis vim animo mentiq. ſuæ mirabiliter impreſſit. Et, vt erat, quemadmodum loco ſuo exponam, beatæ Mariæ virginis, Dei matris cultor egregius: in eius ſacris feſtisq. anniuerſarijs potiſſimum diebus, cum eam omni pietatis officio præcipue veneraretur: tum ad imitationem animo cernebat ſibi propoſitas eſſe reliquas eius virtutes om-

nes, maximeq. humilitatem, quam Deus in ancilla sua respexit. In his sanctarum contemplationum scholis exercitatus beatus Didacus non potuit, vt humilitas in hominibus inueniri potest, non esse summe humilis: cum præsertim humillimæ vitæ ducem sibi delegisset seraphicum Franciscum: qui, diuina adiutrice gratia, cum ad Christi Domini exemplar se in omnes vitæ partes imitatione conformare studuerit, multa familiæ ordiniq. suo reliquit exempla humilitatis. Cuius virtutis vestigia in ipso Didaco, quem diligentissimum illius imitatorem fuisse constat: eamq. ob rem a regularum, quæ omnes ad euangelicam paupertatem, summamq. humilitatem referuntur, præscripto, ne minimo quidem discessisse, paulo ante publicis Hispaniensibus tabulis obsignatis, et testimonijs demonstratum est luculentis. Itaque seruus Dei Didacus hoc proprium habuit, vt sibi omnes anteponeret, se autem nemini. Omnibus autem, vel minimis, inseruire cupiebat. Senes, pueros, adolescentes, omnesq. cuiuscumque ordinis ac loci homines iuuare studebat tanta humilitate, quanta quidem maxima animo comprehendi, aut oculorum aspectu cerni potest. Quicumque ad se veniret, consilium aut auxilium expetens: numquam aliquem reiecit. Immo quos pauperes, mendicos, atque ab omni re inopes animaduerteret, erga eos humilius se gerebat, vt infra ex charitatis, qua illos fouebat, officijs intelligi licet. Iniurias, contumelias, et maledicta, si qua vmquam in se ab impuris hominibus conijciebantur, humillime patientissimeq. ferebat. Præ humilitate etiam, vestitum induebat paulo asperiorem, ac duriorem. Sed huius virtutis, ad quam se egregie erudierat, argumento sunt alia multa, quæ infra commemorabuntur: cum illa, quæ præstitit, vel obedientiæ, vel charitatis opera, aut affligendi corporis studia, aliaq. eius generis ab humilitate proficiscantur. *Luc. 1.*

De obedientia. *IX.*

EVANGELICAE paupertatis, quam vera solidaq. animi humilitate Didacus profitebatur, socia et comes, ac tamquam germana soror est obedientia: cui magnum præmium propositum esse, Basilius Magnus scribit. Ea cum sit, inquit *Basil. in eccl. proœm. in Prou.*

Climacus

Climacus, ſepulcrum propriæ voluntatis: illius ſtudio ita ſe ipſe Didacus dedit, vt, voluntate ſua quaſi ſepulta, eorum, qui præerant, iuſſis, ſæpe etiam numero acerbiſſimis, obedientem ſe maxime omnium præſtiterit. Præfecto alicui, ne nouitio quidem, parere recuſauit: qui veræ obedientiæ diſciplinam ex eo didicerat, quod olim beatus Franciſcus ſcite dixerat. Is aliquando interrogatus, quis eſſet verus obediens: mortui hominis exemplo id explicauit. Tolle, inquit, corpus exanime, et quo loco volueris, repone: cernes, illud nec repugnare motum, nec reclamare dimiſſum, neque vllo modo indignari, quocumque feratur. Didacus igitur beatus, obedientiæ cultor eximius, cur e loco, vbi eſſet, moueretur, non dijudicabat: vbi locaretur, non curabat: vt alibi reponeretur, non inſtabat: euectus ad Guardiani munus, ſeruabat humilitatem, quam profeſſus erat: et quo magis ab hominibus honorabatur, hoc humilius ſe gerebat, cum indignum honore ſe putaret. Quare paratus atque inſtructus ad obedientiæ leges, non attendit vmquam, vt erat ſingulari animi ſimplicitate præditus, quale eſſet, quod præcipiebatur, eo ſolo contentus, quod ſibi erat a ſuperioribus iuſſum, quibus non obedire nefarium putarat. Qua religioſæ mentis incitatione ductus, ſine vlla cunctatione, ſed hilari promptoq. animo mandata exequebatur iubentis. Eam ob rem potius humilia, quàm magnifica, aſpera et difficilia, quàm iucunda et facilia ſibi imperari cupiebat: cum ſæpius auditione accepiſſet non modo obediendi normam, quam ſancti monachi Ægypti tenuerant, ſed Abrahæ exemplum: qui,
Gen. 22. filium chariſſimum immolare iuſſus, non expectata luce, ſed intempeſta nocte, ad id opus faciendum ſe parauit. Et vero, quod perfectæ obedientiæ eſt, ait Gregorius Magnus, non metu ſeruili, ſed charitatis ardore, non pœnæ formidine, ſed recte agendi ſtudio, maiorum præceptis obtemperabat. Erat illis temporibus nauigationis curſus ad Fortunatas inſulas valde admodum difficilis, periculoſus, ob eamq. rem infeſtus, quòd inſulani, magna ex parte adhuc ſuperſtionum ſcelere deuincti tenebantur. Appellantur illæ inſulæ vulgo Canariæ: ſunt autem ſeptem, in mari Atlantico ſitæ, veteribus Ptolomæo, Martiano alijsq. et Latinis, et Græcis cognitæ, præſertim Plinio, qui illas ſuo quamque nomine vocat: Canariasq. omnes

dictas

dictas putat ob magnitudinem canum, quos illæ pariunt. Diu postea incognitæ extiterunt, fortasse quia nauigatio Canariensis multis ætatum sæclis intermissa erat. Demum anno millesimo, quadrigentesimo quinto a Christo nato, Ioanne II. Castellæ Rege, quo tempore beatus Didacus puer erat, a Benthacorio, homine Gallo, qui tunc a tutoribus Regis, adhuc infantis, mare Athlanticum nauigandi facultatē acceperat, duæ inuentæ sunt, et ad Christianæ religionis cultum instructæ. Quo fit, vt aliæ, quæ deinceps in ditionem potestatemq. Regis Hispaniarum venerunt, non dum fidei mysterijs imbutæ essent, cum Didacus, a superioribus suis missus, eò mare transmisit. Is igitur non longa, neque noua, ob eamq. rem difficili nauigatione perterritus, nec insulanorum moribus, immanitate barbaris perculsus, sed veræ obedientiæ, cui se sancte addixerat, religioso officio ductus, nauim conscendens, ad illas insulas, sæpe ventis reflantibus, et infesto mari, demum ope auxilioq. diuino appulit. Est vna inter alias Canarias insula, quam Forteuenturam nominant. Eò venit ad seraphici ordinis conuentum, sibi a superioribus traditum in curam, et custodiam: quam gessit magna seraphicæ religionis laude. Non erant, qui eam insulam habitabant, adhuc omnes ad fidem conuersi. Hic vir Dei Didacus, messem multam nactus, admirandis exemplis, singulari vitæ sanctimonia, sermonum frequentium ardore incredibili, multitudinem insulanorum innumerabilem, idolorum cultu, et superstitionum tenebris circumfusam, ad fidei lumen perduxit. In ijs præter ceteros plurimos extitit etiam Ioannes Alphonsus, homo quidam, iam inde vsque e Canaria magna illuc profectus: qui, idola colens, a beato Didaco religionis Christianæ sacris imbutus, baptismum suscepit. Paulo autem post, filios duos eidem in disciplinam tradidit, qua ad pietatis studia atque officia a magistro tam religioso erudirentur. Magnas ob fidei propagandæ studium difficultates, et labores Didacus perpessus, varieq. etiam vexatus et oppugnatus, multa quoque pericula adijt: quibus non modo perterrefactus, sed ardentius inflammatus, ad Canariam magnam item proficisci deliberauit, vt illius insulæ homines verbi Dei prædicatione ab impura idolorum superstitione ad fidem conuerteret, aut martyrium subiret, cuius desiderio vehe-

menter exardeſcebat. Quamplurimos ordo ſeraphicus viros habuit, qui martyrij palmam aſſecuti ſunt, quiq. eodem illius deſiderio flagrantes, parum abfuit, quin tanto bono fruerentur. Tam vehemens in beato Franciſco ardor martyrij fuit, vt ſemel, et iterum, et tertio ad infidelium prouincias eam ob rem ire contenderit. Hoc tam præclarum ſalutareq. deſiderium, illius, tamquam optimi parentis, imitatione accenſum, ad ſanctum Antonium Vlyſſiponenſem, quem de Padua dicimus, et alios ſeraphicæ religionis filios dimanauit. Illius ergo cupiditate ardens incredibili Didacus, egregius ſeraphici patris imitator, Canariam magnam cogitat, nauim conſcendit, magnamq. nauigationis partem confecerat: ſed tempeſtatum fluctibus magnis, ac ſimul vectorum, et ſociorum, quos eximia charitate diligebat, metu, cum ij barbarorum, omnia rabide agentium, impetum furoremq. vehementer pertimeſcerent: factum eſt, vt ad earum inſulam naui, qua vehebatur, etiam vndis afflicta, appelli non potuerit. Et, ita Deo volente, ad martyrium, quod tam ardenter deſiderabat, non peruenit, etiam ſi alias multoties tam prope fuit, vt illud aſſequeretur. Quare ad inſulam Forteuenturam reuerſus, in magnis illis pietatis et charitatis officijs euigilare maximopere contendit.

De eius charitate erga pauperes. X.

MIRA eius charitas erga ægros et pauperes extitit, quibus ſemper in eleemoſynam contulit, quicquid habere
Pſ. 40. potuit. Beatus, qui ſuper egenum et pauperem intelligit. Quotidiano is victui detrahebat, vt inde haberet, quod pauperibus in eleemoſynam traderet: nihilq. in dies ſingulos, vel in ſingulas potius horas, atque adeo in ſingula momenta quæritabat, quàm vnde ſibi aliquid ſupereſſet, quo aliorum inopiam ſuſtentaret. Cum autem aliquando non eſſet, quod mendicis, pauperibus, atque egentibus hominibus pia eleemoſynæ largitione daret, illorum commiſeratione motus, miram lacrymarum vim effundebat, quibus intimum animi ſui dolorem teſtabatur: cum præſertim neque ex conuentus parſimonia, neque ex ſua abſtinentia, neque ab amicis, neque priuatim a contubernalibus, nec a notis, nec ab ignotis tantum haurire potuiſſet,

ſet,quantum pauperibus Chriſti, quod minimum erat, ſubminiſtraretur ad vſum in diem victitandi neceſſarium. Ægre aliquando conuentuum præfecti id ferebant, vt quidquid is vndique colligere potuiſſet, id omne in eleemoſynam erogaret: quibus vt homo manſuetiſſimus erat,verbis reſpondit, lenitatis et humilitatis plenis. Oſtendit enim, id viris, paupertatis euangelicæ colentibus,patientiſſime ferendū eſſe: cum Deum patrem cæleſtem haberent, omnium bonorum largitorem, qui vberius, et cumulatius daret omnia. Sed illud mirifice, diuinitusq. factum eſt, quòd cum in ſinu haberet magnam panis fragmentorum copiam, quam pauperibus conferret,forte obuiam aut Guardiano alijſve fratribus factus eſt: a quibus eo nomine reprehenſus,quòd nimis valde conuentus cenſum profunderet: En,inquit ſunt flores,quos non aliqua ſpecie,ſed re vera flores tunc oſtendit. Cuius rei admirabilitate illi obſtupefacti, non modo Dei hominem obiurgare pergunt, ſed in veneratione habere incipiunt. Apud inſulam autem Forteuen turam cum eſſet, ſtudio, quo ardentiſſimo flagrabat,fouendæ paupertatis quoſdam inſulanos,qui præ egeſtate meſſem facere non poterant, ſua aliorumq. conſodalium opera meſſoria iuuit,cum aliunde tunc nequaquam haberet,vnde illis aliquid ſubſidij comparare potuiſſet. Eleemoſynis in pauperes conferendis permulti, qui ſanctitatis nomine celebrantur, ſummi Pontifices,Archiepiſcopi, Epiſcopi, Reges,et alij omnis generis et ordinis homines innumeri,immortalem ſibi laudem collegerunt. In eorum numero cenſeri meritiſſimo poteſt beatus Didacus, qui veræ ſolidæq. ſeraphicæ paupertatis ſtudio accenſus, viſceraq. miſericordiæ indutus,omnibus egeſtate afflictis omnem eleemoſynæ aditum patefecit: neque parce dedit, ſed magnam intimæ benignitatis vim effundens, plenis manibus liberaliſſime inopibus tribuit, quidquid habere vmquam potuit.Beatus igitur,qui intelligit ſuper egenum,et pauperem. Vere beatus Didacus, qui egenti ſemper dedit,et hilariter dedit: cumq. nihil habuit,quod daret,ex paupertate inopis dolenter affectus,collacrymauit. Summi muneris loco eſt, inquit Chryſoſtomus,hilariter dare:ſi non habes,collacryma. *Hom 47. exli.hom. 50.*
Numquam admonitio diuina ceſſauit, numquam tacuit, quo minus in ſcripturis ſanctis tam veteribus, quàm nouis ſemper

et vbique ad miſericordiæ opera,Dei populus prouocaretur,et canente atque exhortante Spiritu ſancto quiſquis ad ſpem regni cæleſtis inſtruitur,facere eleemoſynas iubetur.Hæc omnia vt infra ſanctus Cyprianus epiſcopus et martyr ſcribit : Iſaiæ
Cypr. lib. de elecm. Deus, Frange,inquit,eſurienti panem tuum,et egenos ſine tecto induc in domum tuam. Si videris nudum, veſti eum: et do-
Iſa. 58. meſticos ſeminis tui non deſpicies.Paulo poſt:Tunc exclamabis, et Deus exaudiet te:dū adhuc loqueris dicet:Ecce adſum. Magnum implorandæ diuinæ miſericordiæ præſidium poſitū
Eccli.29. eſt in eleemoſynarū largitionibus. Conclude,inquit Salomo, eleemoſynā in corde pauperis, et hæc exorabit pro te ab omni malo. Beatus igitur Didacus perpetuo ad miſericordiam
Tob 22. pronus fuit, dedit enim de panibus ſuis pauperi : ideo benedictionem accepit a Domino,cum multa admirabiliter,vt libro miraculorum exponam, in hac etiam vita operatus ſit,diuina benignitate,quam ſibi eleemoſynę quoque abundantia conciliauit. Sed quod mirum eſt, iam narrabo,cūm ad viciſſitudinē referatur beneficij,quod is etiam,dum in terris vixit,diuinitus
Tob.19. ob eleemoſynas accepit. Feneratur etiā Domino, ait Tobias, qui miſeretur pauperis : et viciſſitudinem ei reddit ipſe Deus. Quodam tempore is et ſocius alter, homo religioſus, in viam ſe dederunt:nihilq. ſecum viatici,aut cibi attulerunt.Cum autem e conuentu Cerraja,qui ab Hiſpali multa millia paſſuum diſtat, vnde diſcedebant, longum iter eſſet vſque ad oppidum San Lucar de Barrameda,quo ire contendebant:de via feſſi,et fame langueſcentes, ad pagum peruenerunt, quem Hiſpanice *los Palacios*,vulgo vocant.Eo loci eleemoſynam quæritarūt: qui daret tamen, inuenerunt neminem. Ieiuni igitur iterum ſe itineri committunt. Quærenti autem ſocio, quid tandem cibi eo die caperent,reſpondit ille,Deum vtrique prouiſurum. Aliquot millia paſſuum inde progreſſi, cum iter leucarum quattuor reliquum eſſet,in ſolitudine quadam magna panem piſces duos, recens coctos, et pomum cithræum, quæ omnia mantili mundo inuoluta erant, ſuper herbam quandam conſpexerunt, quæ Mareſma ab Hiſpanis nominatur : vaſculumq. vini plenum,proxime erat.Ibi cum neminem oculis in planitie aſpexiſſent, quæ tamen omnis in proſpectu erat, cibum, diuinitus miſſum, ſumpſerunt. Interea ſocio Didacus

oſtendit,

oftendit, quàm mira prouidentia Deus victui vtriusque profpexiffet: ita scilicet, vt olim in deserto filios Israel pauerat. Cibo recreati, gratias Deo egerunt: et quicquid superfuit, reliquerunt. Didacus autem, paululum se colligens, cum videret, se parum spei posuisse in prouidentia Dei, qui cuncta tuetur, intime dolore affectus, illius rei nomine reprehendere coepit. Et ita verbis de ea ipsa re, ac de vitæ euangelicæ puritate vltro citroq. habitis, iter confecerunt. Sed tam religioso, sanctoq. viro, quem cælesti gratia sua Deus prosequebatur, non modo quicquam defuisse, sed omnia in summa rerum inopia mirifice abundasse, perspicuũ ex ijs fiet, quæ proxime narrabuntur.

De charitate erga ægrotos. X I.

ÆGRORVM curam eximia charitate beatus Didacus suscepit, et gessit. Nihil enim potius habuit, cum ab oratione discesserat, quàm vt illos quotidie viseret, consolaretur, ijsdemq. cibum, et alia ad valetudinis curationem necessaria subministraret. Extant augustissimæ pietatis monumenta, magnificentissimo opere extructa, ad sempiternam memoriam insignia, non solum ad peregrinorum hospitium, et ad pauperum mendicorumq. egestatem subleuandam hospitalia, et domus ad alendos educandosq. infantes, ac præterea ad seniorum sustentationem et ad ægrotorum curationem ædes, domiciliaq. ampla, magnifice ac laxe, Pontificum, Cæsarum, Regum, Principum, summorumq. virorum sumptibus exædificata: verum beati etiam Didaci pectus, in quo tanta tamq. fixa insedit cura ægrotantium, fuit veluti domicilium multo amplissimum, vbi sibi struxerat ingentes illas solicitudines, quarum ardentissimo conflagrauit studio curandi ægrotos. De adolescentibus quibusdam, qui in litterarum scholis versabantur, ex febri periculose laborantibus, sibi magnæ curæ fuit, vt conualescerent. Lectum illis strauerat, quo loco nunc eius sepulcrum cernitur. Ijs ipsis autem curandis nihil eo patientius, qui nullis curationis laboribus pepercit. Immo eorum sordes mira charitate abstersit: excrementorum scaphium, vt vsu venerat, frequenter manibus suis amouit: ac labem, et cœnum, quo locus, vbi ij iacebant, etsi

ſcreatu tetre ac male olebat, non moleſte vmquam, ſed alacriter ſeduloq. diluit. Quæ vero ad omnem illorum curam, victusq. rationem opus erant. ea perinde præſtitit, vt ſolicita mater, quæ filiorum ſalutis deſiderio langueſcit. Quare de eorum cura nihil quicquam præ charitate remittere vmquam voluit, niſi vbi a morbo confirmatos plane vidit. Sed mira veræ chriſtianæ dilectionis abundantia in eo etiam eluxit, quòd illos iam conualeſcentes, ac viribus omnino recreatos, rebus omnibus ad vitæ vſum neceſſarijs, maximopere iuuit. Quos autem aut morſu, aut morbi vi, aut aliqua plaga vlceratos audiebat, ad quorum non modo ædes, ſed etiam exigua tuguriola, vbi habitarent, ventitabat: eos tanta charitate complectebatur, vt illis vel conſolandis, vel ſanandis nullum officij pij locum relinqueret. Vlcus, quo ægre afficiebantur, oculis miſerabilem in modum ſpectabat, aut manu tangebat, et abſtergebat, ſubinde oſculabatur: ac ſi quando cerata, implaſtra, et malagmata, quibus cicatricum purulentarum tabes abſtergi ſolet, aliquando deerant, ipſe lingua ſua saniem lambebat. Sanctum Baſilium Magnum vulnera leproſorum oſculatum eſſe, itidemq. ſeraphicum Bonauenturam feciſſe, litterarum proditum eſt monimentis. Verum de Beato Didaco id, quod ſtrictim attigi, exemplo ſingulari demonſtrabo. Aſpexit quodam die hominem elephantiaſi, quam lepram dicimus, fœdiſſime exulceratum, tabeq. plenum, et adeo male olentem, vt alijs omnibus ſtomachum moueret. At homo Dei Didacus, charitatis ardore flagrans, non purulento, et vlceroſo hominis vultu deterritus, neque tetrum odorem abhorrens, vlcera, quorum ſanie ac tabo erat illius inquinatiſſima et deformata facies, lambit lingua ſua. Tum cuidam, qui præſens aderat, rem admiranti: Sic frater, inquit, ſic morbus hic curari debet. Iam locus poſtulat, vt curam etiam enarrem, quam omni dilectionis officio, ægrotis Romæ præſtitit: idq. diſtincte faciendum exiſtimaui, quoniam alia multa ſimul incidunt, quæ cum valde admodum commemorabilia videantur, ea ſilentio præteriri nullo modo oportet.

De cura,

De cura, et charitate, quam Romæ ægrotis adhibuit anno Iubilei, M CCCCL. Cap. XII.

INSTABAT annus Iubilei, qui Nicolao Quinto Pontifice Maximo, incidit in annū a Christo nato M CCCCL. Fuit Iubileum quintum: ad cuius celebritatem tantus hominum concursus Romam factus est, quantus numquam antea. Totum fere illum annum Pontifex in solemnibus sanctisq. actionibus posuit: stationes quotidie ipse cum collegio Cardinalium frequentabat. Hoc anno beatus Didacus ab Hispania, quo ex insulis Canarijs anno proximo superiori M CCCCXLIX. redierat, Iubilei causa ad vrbem venit: socium habuit et comitem peregrinationis, alium sui ordinis virum, religiosum hominem, F. Alphonsum Castrensem nomine, præclarum et testem, et spectatorem, cultoremq. virtutum, in ipso Didaco prælucentium. Ambo Romæ ad sanctæ Mariæ monasterium diuerterunt, quod seraphicæ religionis est, vocaturq. Aracæli. Hic spectare licet inflammatum illud puræ sinceræq. pietatis studium, quo sacras stationes humiliter sancteq. obierit ac frequentarit. Nemini dubium est, quin is multa magnaq. dederit exempla, quibus excitauit admirationem diuinæ suæ charitatis. Eo tunc vndique ad Iubileum fratres ter mille et octigenti numero conuenerunt: sed en ingens fere confestim eorum ægrotantium, et morbo varie languescentium numerus: ad quod etiam incommodum, quamquam pontifex cauerat, diligentissime, ne commeatus, et ne omnia ad victum necessaria in vrbe deessent, nihilominus tamen id accessit, vt magna annonæ difficultas, et penuria rerum omnium in vrbe ingrauesceret. In tantis rerum angustijs, Guardianus curam ægrotorum Didaco credidit: qui, licet in eo munere solus versaretur, tanta tamen et diligentia et charitate illud gessit, vt omnibus præsto esset, nihilq. cuiquam deesset ad curationis rationem. Immo tanta rerum omnium abundantia cunctis ab eo subuentum est, vt ipse Guardianus, ceteriq. valde mirarentur, vnde ei in tanta aliorum tenuitate tam magna suppeditaretur rerum vbertas. Magna enim panis, et vini copia ex tota vrbe ad monasterium confluxit: magnus frumenti, aliarumq. rerum, quæ ad victum opus essent, numerus datus est. Magnum id elee-

id eleemosynæ subsidium, beati Didaci apud Deum gratiæ acceptum omnes ferebant: omnes illum, vt hominem Deo gratissimum, atque acceptissimum suspiciebant, et admirabātur. Sed eo anno illud contigit, quod hoc loco commemorare non alienum est, cum diuinitus factum videatur, vt Bernardinum Senensem, cuius in omni vita sanctitas iamdiu spectata erat, seraphici etiam ordinis religiosissimum virum, Nicolaus Pontifex in Sanctorum numerum retulerit. Diuine igitur cum beato Didaco actum est, qui illos spectauit honores, quos in aliud tempus sibi ob meritorum præmium reseruatos, hac ætate SIXTVS QVINTVS Pontifex, summo ecclesiæ catholicæ gaudio, in eum contulit. Id illi soli contigit, quod alij prætereа nemini contigisse apparet. Tribus autem mensibus exactis, quo temporis spatio is in vrbe fuit, ad Hispaniam cum eo ipso socio Hispalim rediit. Quocumque iter faciebat, multos inuenit, qui illum hospitio gratis benignissimeq. exciperent, et vbi opus fuit, viatico iuuarent. Et vero præsertim apud Viterbium, Tusciæ ciuitatem, iter vnius diei, aut paulo longius ab vrbe Roma distantem, cum in oppido quodam esset, quod vulgo Abbatiam vocant: certatim oppidani omnes contenderunt victum aliquot dies abunde suppeditare. Id a Deo factum est, qui homini tam religioso, pauperibus omnia in eleemosynam conferenti, præcipua cura prouidit, vt ne in mera quidem solitudine, ne dum frequentissimis in locis, vt exposui, nihil quicquam, vitæ vsui necessarium deesset. Hactenus de charitate erga ægrotos satis dictum sit: nunc locus est dicendi de ea, qua vsus est erga alios omnes, præsertim illos, quos peccare, vel sine pœnitentia ex hac vita decedere, animaduerterit.

De charitate, qua erga omnes, præsertim peccatores, et impœnitentes vsus est. XIII.

SERAPHICVS idemq. beatus Franciscus singulari deuotionis affectu sanctum Archangelum Michaelem venerabatur, eiusq. diem festum ieiunio dierum quadraginta præueniebat, quòd eius curæ esset credita animarum salus. Eam ob rem si quem de salute sua parum solicitum esse vidisset, aut prauis consilijs, exemplisq. offendere animaduertisset, dolore acri

acri intime cruciabatur. Tanta erat ſolicitudo et charitas, qua exardeſcebat, aduerſus operarios iniquitatis. Eo ipſo ſpiritu beatus Didacus erat: ita vt de vtroque dici recte queat: Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis ſcandalizatur, et ego non vror? Non ergo patiebatur, quantum in ſe erat, a quoquam diuinæ legis præcepta violari, nec vero ordinis ſui præſcriptis detrahi: immo nihil negligenter agi, quod ad ſeraphicæ diſciplinæ rationem et vſum pertineret. Si quis contra interdum admittebat, etiam ſi mitis admodum eſſet, et in contumelijs patientiſſimus: tamen præ charitate, qua ardentiſſime diuina mandata, conſtitutionesq. ordinis colebat, doloris acerbitate ob infirmorum ſcandalum intime afficiebatur. Quare ſancta quadam indignatione commotus, non potuit aliquando continere, quin aberrantium quorundam temeritatem reprehenderet, ita tamen, vt quis in eo facile animaduerterit nullam obiurgationis aut offenſionis vel minimam grauitatem, ſed ſummæ illius, qua ad diuinum cultum exardeſcebat, dilectionis vim immenſam, a cordis viſceribus emanantem. Factum eſt aliquando, cum ſub veſperum ipſe et fratres vna cenabant, vt ſtata hora per ſe campana ictibus nouem, de more ſignum ſalutationis Angelicæ dederit: quod ſacriſta, cuius munus erat facere, negligenter prætermiſerat. Rei admirabilitate illi obſtupefacti, ad eccleſiam accurrerunt, vt viderent a quo pulſatum campana eſſet: fores quidem clauſas inuenerunt, intus vero neminem. Tum Didacus, alios adhortatus ad orationem, et diſciplinam, ita ob pœnitentiam, quam pro ſatisfactione negligentiæ ſacriſta ſubijt, virgis ſe acriter percuſſit, vt mirum eſſet omnibus, quo modo tam grauium vulnerum acerbiſſimam vim ferre ipſe potuerit. Doloris etiam ardore vehementer flagrabat, ſi quos, in huius mundi fæce volutatos, malefactorumq. ſordibus inquinatiſſimos homines, quiq. praua viuendi via alios a recto ſalutis curſu abducerent, ſine pœnitentia, et confeſſione mortem aut necem obijſſe intelligeret. Eorum interitum lacrymis, ſuſpirijs, gemitibusq. proſequebatur: brachijsq. inſtar crucis formatis, prolixe, atque intime toto animo totaq. mente pro eorum ſalute Deum deprecabatur. Hæc eius erga iſtius modi homines charitas. Sed neque exigua illa

2.Cor.11.

gua illa cenſetur, qua vſus eſt in eos, qui ad Chriſti fidem recens venerant. Præcipuo et ſingulari quodam amore, vereq. paterno illos complectebatur, ac non modo fouebat: ſed quibuſcumque rebus poterat, tantum illis ſubſidij comparabat, vt, quæ ad vitæ vſum neceſſaria eſſent, nihil eorum quicquam, etiam in ſumma penuria, ipſis deeſſet. Nullum igitur charitatis officium, nullum benigne faciendi locum beatus Didacus reliquit, vſque adeo vt omnes tam ſui ordinis homines, quàm exteros, ſi minus aliquando re non potuit, conſilijs et conſolando iuuerit. Neque has officij partes vllo vmquam tempore, ne tum quidem prætermiſit, cum ianitoris in conuentu curam geſſit, quam etiam in eo poſuit, vt pauperum Chriſti aduentantium inopiam aliquo modo ſubleuaret.

De abſtinentia, ieiunijs, maceratione corporis, et caſtitate. XIV.

ABSTINENTIAE virtutem, a ſanctis patribus tantopere commendatam, beatus Didacus exercuit quàm diligentiſſime. Cum enim illius virtutis ſit, omnes a ſe carnis delitias, incitamentaq. depellere: quàm valde ea in re totis viribus ſeipſe exercuerit, perſpicue manifeſtum erit ex ieiunijs ceterisq. operibus, ad corporis macerationem pertinentibus, quæ mox recenſendo perſequar. Is paupertatem, vt dixi, ad normæ et regulæ ſeraphicæ præſcriptum, toto animo, totisq. viribus coluit: paupertatis virtute egregie munitus, omnia aſpera, dura, difficilia, vilia, et abiecta quæque pro delitijs habuit: delitias autem, delicata, mollia, pretioſa, vt paupertatis, quam vnice dilexit, inopiæ infeſta fugit, et horruit omnino. Sancti omnes hac mente fuerunt, de quibus
Deut. 33. ſcriptum eſt: Inundationem maris, quaſi lac, ſugent. Chriſti enim Domini amor amara omnia mirabiliter dulcia reddit atque ſuauia. Sunt in ſeraphico ordine, præter ſolemnia ſtataq. eccleſiæ ieiunia, et præter Quadrageſimam, Chriſti Domini exemplo conſecratam, alia ieiunia, et item quadrageſimæ: quæ certis diebus concluſæ, totum pene anni curſum conficiunt. Primo ieiunium aduentus, deinde ieiunium ab Epi-

ab Epiphania, quod diebus quadraginta conficitur: tum ieiunium a die natali Apostolorum Petri, et Pauli vsque ad celebritatem Assumptionis beatæ Mariæ Virginis: postea ab Assumptione, dierum item quadraginta ieiunium ante diem festum Sancti Michaelis. In Apostolorum præterea honorem alia est quadragesima dicata. Itaque beatus Didacus verus Christi pauper, qui nihil aliud, nisi duo æra minuta, corpus scilicet et animam habebat, hæc ipsa propter Christi Domini amorem ita offerebat, vt omni fere tempore spiritum ardore charitatis, et corpus abstinentia singulari immolaret. Tot enim quadragesimarum curriculum anniuersarium perpetuo ieiunij cultu cum conficeret: sanctorum etiam non modo statas vigilias, sed alias, quas sibi præscripserat, mirifica abstinentia, rituq. duriter ieiunandi obseruabat. Panem tantum, et aquam adhibebat, in vigilijs dierum omnium festorum beatissimæ Mariæ virginis, vt infra vberius scribam. Ad illam ieiunij austeritatem sæpenumero adiungebat verberationem corporis: qua ita acriter vtebatur, vt a capite vsque ad talos vehementer se flagris cædens, tam horribilem carnis cruciatum non humana, sed diuina potius virtute ferre posse putaretur. Summa præterea hieme gelidam item aquam ingredi non dubitauit, vt ipsius item carnis, quæ infensissima aduersaria est, vim restingueret, eiusq. sensus, dulcedine quadam quasi titillantes, coërceret. Miris igitur modis ab ea, qua, tamquam domestico satellite, mundus, et dæmon hostes vtuntur ad spiritus virtutem labefactandam, præclarus athleta Didacus se tutatus est: cuius propterea pura castimonia, egregijs testificata testimonijs, cumulum quoque addidit ad reliquas omnes eius virtutes. Et quoniam abstinentiæ coniuncta est oratio: locus sequitur dicendi de illius oratione et deuotione. Luc. 21.

De eius oratione, et deuotione. XV.

ORDINIS sui fratres beatus Franciscus, omni ratione semper cohortatus est ad orationis studium: idq. asseueranter dixit, neminem in diuino cultu, virtutumq. officijs magnas habiturum esse progressiones, nisi tantæ virtutis præsidio. Quare is ambulans et sedens, laborans et a labore va-

cans, domi ac foris adeo erat precationi intentus, vt non solum quicquid in se erat corporis et cordis, verum etiam operis et temporis orationi dedicasse videretur. Eius præclari ducis et magistri exemplo Didacus itidem fecisse dicitur: cum etiam opus faciendo, vt proxime narraui, diuinis meditationibus animum et mentem exerceret, a cuius otiosa euagatione longe refugere perpetuo contemplandi vsu contenderat. Media nocte surgebat ad laudandum Dominum: et in alijs statæ horæ vigilijs, precando excubabat, tamquam bonus Christi miles. Sæpenumero, præsertim solemnibus diebus, totam noctem sanctis illis mysterijs intima pietate meditandis collocabat: sæpeq. e somno, religiosa excitatus contemplationum cura, e lectulo illo duro et vili, nocte intempesta exiliens, ad pedes imaginis Christi crucifixi iacebat, toto animo ad cælestium cogitationem raptus: sæpe item erecto vultu, manus supplices in cælum tendebat, et vt summatim breuiq. complectar, instabat obsecrationibus et orationibus nocte, ac die. Id ostendunt tam multa, quæ miranda precibus nocturnis, ac diurnis a Deo impetrabat. Orauit enim, et exauditus est: opem Dei implorauit, et a Deo desertus non est: et quo magis se stratum videbat, eo vehementius diuino amore exardescebat. Omnia facta, dicta, et cogitata referebat ad Christum Iesum: cuius nomen dulcissimum in corde, in ore, in opere semper habebat. Nominis Iesu, tamquam olei effusi, suauitate liquescens, post diuturnum in oratione gemitum, exultare incredibili gaudio videbatur inter choros angelorum. Sanctissimam Dei matrem, virginem Mariam, post Christum filium præcipua veneratione coluit. Cuius rei argumento est insigne salutationis Angelicæ: quo ad preces vsus est perpetuo. Eam ob rem Hispania, catholicæ fidei nomine studioq. florentissima, illud in more positum habet, vt eius, pie precantis, imaginem exprimat non tantum oculis in crucem Christi sublatis, et genibus flexis, sed manibus iunctis tanto pietatis ornamento potissimum insignitis. Laudat seraphicum Franciscum ea de re Bonauentura, sanctitate et eruditione clarissimus, quòd Dei genitricem mira pietate veneraretur, beatissimam scilicet illam virginem, quæ Dominum maiestatis, fratrem nostrum peperit, et per

quam

quam sumus misericordiam consecuti. Quam ob rem ad eius honorem ordini seraphico Apostolicus ille vir ieiunium constituit: eandemq. sibi suisq. cælestem aduocatam in primis delegit. Hoc erga illam venerationis zelo itidem flagrauit beatus Didacus: qui et illud ieiunium seruauit, et quam vniuerso Minorum ordini patronam ille elegerat, eam singularem, ac præcipuam sibi aduocatam esse voluit ardentissimo illius colendæ studio. Immo seraphicam pietatem pietate cumulauit, cum ad statas illas ieiunij dies hoc sibi adiunxerit, vt omnibus singulisq. vigilijs festorum dierum, beatissimæ Dei matri sacrorum, qui postea plures numero fuerunt, pane tantum et aqua ad illum, quem sibi potissimum sumpserat, ieiunandi cultum præcipue et insigniter vteretur. Patrem autem suum Franciscum Bonauentura sedulo imitatus, piam Iesu matrem, cordis sui visceribus impressam, meditatione etiam assidua venerabatur. Vtrumque etiam Didacus consectatus, et quotidiana contemplatione, et frequenti coronæ vsu, omniq. pietatis officio illam colebat: neque ea tantum veneratione contentus, etiam cultu imitationis venerabatur, quo gratior esset eius deuotio. Actuosis enim illis, luminosisq. virtutibus, quarum exemplar clarissimum in beata Virgine cernitur, humilitate, charitate, misericordia, vitæ castitate, et alijs sanctitatem illius, operante Domino, pro virili sua imitari contendebat. Quo factum est, vt in omni temporum varietate, cum ad eam, vel sua, vel aliorum causa ille confugiebat, confugiebat autem semper, cæleste singulareq. eius patrocinium senserit summa cunctorum admiratione. Res in promptu est cum ex omnibus, tum ex illo ad sempiternam memoriam insigni miraculo, quod diuinitus factum apparet: cum feminæ, quæ pistoriam agebat, filium e media morte, nimirum ex ardentibus furni flammis liberauit. Sed rem ipsam totam, loco suo dilucide explicabo. Beatus vir, qui timet Dominum: in mandatis eius volet nimis. Psal. 112. Vere igitur pius, vere deuotus, ac religiosus Didacus, eamq. ob rem beatus: qui, Deum timens, nihil in vita antiquius, potiusq. habuit, quam vt Christi Domini amore flagrans, diuina eius mandata animo ardentissimo summaq. voluntate obseruaret: ac matrem eius beatissimam coleret

tanta

tanta et tam singulari deuotione, quantam verborum copia assecutus non videor. Libuit tamen eam aliquo modo enarrare, vt potentissimus, maximusq. Rex Catholicus Philippus II. qui beati Didaci merita et virtutes tam grata ac pia memoria prosequitur, immortaliter gaudeat, se non solum in augustissima familia sua Austriaca olim habuisse religiosissimos benedictæ virginis Dei matris Mariæ cultores egregios, Federicum Tertium, Albertum Quartum, Imperatores, et ceteros multos, eiusdem familiæ summos Principes, quorum laudem eandem, pietatis imitatione, ipse iam sibi collegit: verum etiam in Hispania, cuius regna obtinet, extitisse potissimum, tum antistites, vtpote Ildephonsum Toletanum, luculentum de ipsius beatæ Virginis laudibus scriptorem, Isidorum Hispalensem, et ceteros: tum etiam alios plerosque innumeros omnis generis homines, qui eo nomine illustres sunt, qui nimirum singulari magnæ deuotionis studio, ac mirifica pietate, insigniq. veneratione illam coluerint. In ijs, vt demonstraui, Didacus et est, et habetur: cuius et aliorum Sanctorum in primisq. Sanctissimæ eiusdem virginis Mariæ meritis sperandum est, Philippum Regem fore perpetuo felicem, florentem et beatum. Sed redeo ad Didacum; qui crucem Domini etiam præcipua atque insigni amplexus est veneratione, ita vt non modo viuens, sed moriens de ea, quam tantopere colebat, hymnum dixerit. Eius amore acriter inflammatus, toto animo ad meditationem attentissimus, corpus verberibus mirabilem in modum affligebat. Illam autem ob oculos fere semper habebat: vt assidua cogitatione repeteret vulnera, conuicia, dolores, cruciatus, et sanguinem, tanta largitate profusum, Christi Domini, cui totum se dediderat. Crux in omni contra dæmonem certamine sibi præsidium erat, in mærore solatium, in omni vita firmamentum ac spes. Cui cum tantopere confideret, omnium ægrotantium, quicumque ex oppido Compluto, et ab alijs vndique locis ad eum confluebant, quorum erat multitudo pene innumerabilis, morbos etiam insanabiles, curabat signo crucis, quod lampadis B. Mariæ Virginis oleo efficiebat. Hactenus de eius deuotione, nunc dicendum est de simplicitate vitæ et doctrina infusa.

De vitæ simplicitate. XVI.

VIR fuit Didacus simplex, nimirum a malitia purus, et integer. De nemine enim vmquam se male sentire, aut opinari ostendit: sed aliorum dicta, facta, et cogitata, suis metiebatur. Quæcumque aperte mala non erant, in meliorem partem accipiebat omnia, vt homo diuinitus columbina quadam simplicitate imbutus, de qua Christus Dominus: Estote, inquit, simplices, sicut columbæ. Ex suspicione igitur haudquaquam temere quemquam reprehendit, cum eorum, quæ in occultis animi latebris latent, solus Deus scrutator sit ac iudex, alius præterea nemo. Simplici autem, et aperta via iter huius sæculi faciens, quod simplex, verum, sincerum et rectum videbatur, in eo totus euigilabat, vt maxime sequeretur. Simplici, et recta diuinorum mysteriorum fide contentus, illa tantum cogitabat, et meditabatur, quæ præceperat Deus. Eam ob rem a multiplici et varia illa curiositate, quæ vel nouis rebus audiendis, vel factis alienis indagandis ponitur, vsque adeo abhorrebat, vt numquam in omni vita verbum, ne otiosum quidem, ne dum iniuriosum ab illo quisquam audierit. Si quid rursus detrahendi causa maledice, contumelioseq. ab alijs dicebatur: id numquam passus est se auditione accipere. In simplicitate autem et puritate cordis recte ambulantem erudiuit illum Spiritus sanctus: qui in eo residens, legis diuinæ decreta in eius visceribus et animo descripsit. Verum tota res mox infra enarrabitur.

Mat. 7. *Hier. 31.*

De doctrina eius infusa. XVII.

ERAT is litterarum rudis, ideo nullis sacris ordinibus initiatus, simplicis religiosi, et fratris, vt dicunt, laici vitam in ordine Minorum egit. Sed Spiritus sanctus est, qui diuinis virtutibus animum eius imbuit, qui sapientem effecit, et eloquentem. Nolite cogitare, inquit Christus Dominus, *Matt. 10.* qualiter, aut quid respondeatis. Dabitur enim vobis in illa hora quid loquamini. Non enim vos estis, qui loquimini, sed spiritus patris vestri, qui loquitur in vobis. Is omnis eloquentiæ ex-

tiæ expers, tanta erat imbutus ſuauitate ſermonis, vt illius vi omnes pelleret animi ægritudines: omnesq. cuiuscumque ordinis homines, ad ſe confluentes, etiam varie affectos, recrearet, mirificeq. conſolaretur. Certis litterarum monumentis ad poſteritatem proditum eſt, virum quendam melancholicum, qui vehementer animi cruciatu angebatur, quiq. etiam corporis morbo langueſcebat, atræ bilis vim, et doloris acerbitatem ſenſiſſe mirabilem in modum minui colloquio, et congreſſu beati Didaci. E cuius manu etiam, cum aliquid vel exigui cibi ſumebat: tanta ſe dulcedine perfuſum eſſe, aſſeueranter dicebat, vt illud, tamquam pabulum quoddam cæleſte ſibi videretur. Luce diuini Spiritus cum frueretur, chriſtianæ doctrinæ præceptis et inſtitutis, quæ ad vitæ ſalutem neceſſaria eſſent, cunctos imbuebat: myſteriaq. ijs fidei dilucide explicabat. Quo factum eſt, vt plerique, ab eo eruditi, normam viuendi meliorem in poſterum ſuſciperent. Non ab illis, qui ſibi variam et multiplicem ſapientiam olim arrogarunt, Gorgia, Platoneq. aut ab Ariſtotelica ſchola ſcientiam hauſit: ſed a cruce Chriſti Domini, in qua omnes opes veriſſimæ ſapientiæ conſiſtunt. Ad illius diſciplinam Paulus Apoſtolus omnes inuitat: neque quicquam ſe aliud
1. Cor. 1. ſcire profitetur. Ægo, inquit in epiſtola ad Corinthios, non ſum arbitratus me ſcire aliquid inter vos, niſi Ieſum Chriſtum, et hunc crucifixum. Didacus, qui litteras minime norat, etſi ad nullas diſciplinas erat eruditus, miras tamen progreſſiones habebat in doctrina crucis Chriſti Domini, quam exemplo Apoſtoli profitebatur. Quare in illius ſtudio cum omne vitæ tempus conſumpſerit, clariſſimam admirandæ ſapientiæ vim explicatam, atque euolutam et dictis, et factis oſtendit. Cuius rei illud exemplo eſt, vt diuinis de rebus optime diſſereret, et quæſtiones longe omnium difficillimas, mira ſcientia explicaret. Eius quidam amicus, homo Conchenſis, artium liberalium vſu longe peritiſſimus, cum neque Salamanticæ, neque Lutetiæ Pariſiorum, neque vſquam, vbi academiæ florerent, quemquam, vel præſtantiſſimum eruditione virum, nactus eſſet, qui ſibi aliquot partim de theologia, partim de alijs diſciplinis locos, obſcuritate inuolutos, explicaret: Didacum vnum inuenit, qui illos

diuine

diuinc aperuit . Id teſtimonium ei præbent item alij non pauci, eruditi, et doctrina exculti viri . Sed vnde tantam non modo ſapientiæ, ſed eloquentiæ vim ſit conſecutus, iam oſtendi . Nunc exponere pergam reliquum eius vitæ curſum.

De reliquo eius vitæ curſu et obitu. XVIII.

IAM ex ijs, quæ narrata ſunt, facile intelligi licet Conuentus, et loca: vbi virtutum ſuarum veſtigia beatus Didacus impreſſa reliquit . Cum autem ab vrbe Roma, anno Iubilei confecto, in Hiſpaniam vlteriorem redijt: ad prouinciam Caſtellæ profectus, in Conuentu ſanctæ Mariæ Saliceti exiguo breuiq. tempore manſit . Eſt ille antiquitate nobilis , et quaſi ſeminarium , vnde vberrimi familiæ Franciſcanæ fructus prodierunt vſque ad vltimos orbis terrarum fines . Sanctæ Mariæ autem Saliceti nomen accepit, quoniam illius nomine altare in Salicis arboris trunco duorum militum Hieroſolymitanorum pietate iam primo extructum eſt . Plures aluit et religionis, et doctrinæ laude claros viros Deoq. charos ; quàm alius illius omnis prouinciæ conuentus . Inde vero tandem, ſocio et comite F. Rodriguezio Onnio Complutum beatus Didacus migrauit ad conuentum beatæ Mariæ de IESV: vbi reliquum huius vitæ curriculum confecit ſumma cum ſanctitatis laude . Eo tum primum tempore Alphonſus Carrillus, Toleti Archiepiſcopus, ex Summi Pontificis conceſſu illum opere ſatis amplo exædificare cœperat, vbi poſtea fratres centum ſuſtentabantur: quorum ſaltem quadraginta operam Theologiæ ſcholaſticæ ſtudio ex Sancti Bonauenturæ doctrinis darent. In hoc conuentu annos duodecim, vel tredecim Didacus vixit . Tantus autem ſanctitatis odor, ex illo afflatus, tunc in omnes Hiſpaniæ partes ſe diffuderat, vt mirus factus ſit ad hominem Dei concurſus . Veniebant alij, vt rerum diuinarum, de quibus ſermonem ſemper inſtituebat, cognitione imbuerentur: alij, vt ſibi vel ad neceſſitates, vel ad morbos depellendos aliquid ſubſidij conſequerentur: alij, vt eo adiutore, et deprecatore vterentur ad opem et miſericordiam Dei implorandam . In ijs teſtis eſt, qui affirmat ac profitetur, ſe, quo tempore aliqua difficultate pre-

mebatur, numquam illum auxilij causa adijsse, quin, eo Deum precante, habuerit, quod sibi necessario tempore pie expetendum erat. Tam certa denique erat sanctimoniæ opinio, quam in omnium animis conceperat, vt, cum pagos, vicos, aliaq. loca eleemosynæ causa obibat, agricolæ cum primum eum aduentantem aspiciebant, mutuum quendam clamorem excitando, inter se dictitarent: EN VIR SANCTVS ADEST. Hac eximia laude Didacus vbique florens, cum vitæ huius stadium cucurrisset: tempus iam venit, quo ob merita reciperet coronam iustitiæ, quam Deus repromisit diligentibus se. Itaque senio, ieiunio, abstinentia, vigilijs, omniq. corporis cruciatu, quem sibi frequentissime adhibuerat, maceratus, et pene confectus, morbo laborare incœpit ex suppuratione quadam, quam in brachio sinistro prope manum habebat. Et quamquam morbi purulenti, qui sanie tabescens acerbissimum inurebat dolorem, vi intima torquebatur: tamen vsque adeo illius cruciatum tolerabiliter patiebatur, vt in summo dolore patientissimus, excitaret apud omnes admirationem incredibilis patientiæ, qua illam suppurationem ferebat, difficilem toleratu. Id habebat proprium, vt ægrotationum, quibus pene assiduis in omni vita varie vexabatur, acerbitates perferret admiranda animi corporisq. tolerantia. Suppuratio autem, ex qua grauiter nimis ægrotabat, per medicamentum tandem rupta, magnam puris et saniei copiam effudit: quæ non male, vt solet, sed bene potius ac suauiter olere videbatur. Ea incommoda valetudine aliquamdiu afflictus. interdum ita e corporis sensibus ad animi contemplationem rapiebatur, vt mortuus putaretur. Deinde ad se rediens, eas voces emittebat: O QVAM SVAVES ILLI FLORES PARADISI. Tum fratres omnes accurrebant: eorumq. vnusquisque, cum primum ad illum accesserat, hoc maxime petebat, vt pro se Deum ille precaretur. At ipse preces eorum summopere expetere non desistebat. Vbi demum horam instare vidit, qua ex hoc sæculo migraret, vt seraphicum patrem Franciscum etiam in ipso obitus momento imitaretur, vestem viliorem, et cingulum sibi afferri petijt. Quibus mox indutus, omnes, qui aderant, suauiter pieq. alloquendo, of-

fensionum

fensionum ab ijs veniam profusis lacrymis petijt. Demum vtroque brachio sublato, etsi alterum antea vi morbi tabuerat, Crucem, quam ad caput habebat, amplexus, sæpiusq. omni intimi animi pietate exosculatus, animam Deo reddidit, cum illa hymni verba de Cruce Domini protulisset: DVLCE LIGNVM, DVLCES CLAVOS, DVLCIA FERENS PONDERA, QVAE SOLA FVISTI DIGNA PORTARE REGEM CAELORVM ET DOMINVM. Obijt igitur Compluti in conuentu ordinis sui, anno a Christo nato M CCCC LXIII. pridie Idus Nouembris, die Sabbato, nocte sequenti. Peruulgato Sancti viri obitu, ad eius corpus visendum concurrit maxima multitudo populorum finitimorum, et præsertim ciuium Complutensium omnis generis, ætatis, et ordinis. Hîc mira pietas visa est hominum, illud tangere et exosculari cupientium. Omnes certatim paululum vestis, aut cinguli habere: alij capillos carpere contendebant, vt reliquiarum hominis Dei aliquid apud se retinerent. Nemo autem fere quisquam tunc extitit, quin aut pileum, aut orationum libellum, aut salutationis Angelicæ coronam corpori præ ardentis erga illum pietatis studio admoueret. Postridie, qui dies Dominicus fuit, mane corpus in ecclesiam illatum frequentissimo populo sepultum est. Aliqua tamen pridie noctu diuinitus facta narrantur, ex quibus tanti viri Sanctitatis splendor vbique collucescere videbatur. Verum iam locus est, vt aditum ad miracula faciam, quæ et in vita et post obitum in seruo suo operatus est Dominus.

DE MIRACVLIS SANCTI DIDACI

PARS II.

PLENI sunt sacri ecclesiasticiq. annales miraculis Sanctorum, in quorum laudibus perpetuus est catholicæ ecclesiæ cursus. Eliæ pallio, Iordanis fluuij aqua diuisa est: ipseq. alueum sicco pede transijt. Moysis, et Aaronis virgis non in Ægypto solum, sed in populi peregrinatione, miracula edita esse sacræ litteræ loquuntur. Constat sancti Iosephi Patriarchæ, qui iampridem obierat, corpus prophetasse: et solo reliquiarum Elisæi contactu, mortuum in eius sepulcrum illatum, a morte ad vitam esse reuocatum: et alia multa diuinis veteris testamenti monimentis consignata sunt. Nouum autem testamentum in ijs, quæ fecit Christus Dominus, exponendis, præter cælestem doctrinam, quam docuit, versatur. Multa quidem, inquit sanctus Ioannes Euangelista, et alia signa fecit Iesus in conspectu discipulorum suorum, quæ non sunt scripta in libro hoc. Miracula ab Apostolis longe etiam maiora prodierunt: quia ipse dixerat: Amen, amen dico vobis, qui credit in me, opera quæ ego facio, et ille faciet, et his maiora faciet. Resq. testatissima est ex actis Apostolorum. Dixit item Dominus: Si credideritis, dicetis huic monti, transi hinc, et transibit. Quod miraculum sanctus Gregorius Pontifex commemorat de monacho sui temporis, qui oratione rupem mouit: et item Gregorius Nyssenus de Gregorio Neocæsariensi: quem, ob rerum admirabilium magnitudinem, Græci Thaumaturgum, nempe miraculorum effectorem appellant. Probatissimi historiæ ecclesiasticæ annales abundant narrationibus

Lib. 4. Reg.

Ioan. vlt.

Matt. 17.

Dial. lib. 1. c. 7.

Nyss. in or. de Greg. Neoc.

miraculorum. Eusebius, Palladius, Theodoretus, et alij Græci in ijs ipsis frequentissimi sunt, præsertimq. Chrysostomus in vita beati Babylæ martyris. Latini autem, sancti ecclesiæ Doctores, Hieronymus in vita Pauli primi eremitæ, et Antonij, Athanasium secutus, et in vita etiam Hilarionis: Augustinus in libris de ciuitate Dei, in sermonibus, in libellis de sancto Stephano Protomartyre, in libris confessionum: Ambrosius in vita beatæ Agnetis: sed vnus instar omnium esse potest Gregorius Magnus, qui libros confecit de rebus recens ætate sua mirabiliter gestis. Sed iam non est, cur rem longiorem faciam, cum nemo neque antea, neque postea, nec vero vlla vmquam ætate vitas Sanctorum hominum litteris mandarit, quin eorum miracula, monimentis consignata, esse voluerit. Sunt enim illa non modo, quemadmodum initio narraui, ad bonitatem Dei demonstrandam insignia: sed ad fidem corroborandam, et augendam valde in omnes partes vtilia, maximeq. accommodata. Si quis annalium de martyribus memoriam replicat, facile animaduertit infinitam hominum multitudinem ex miraculorum narratione fidem suscepisse. Ea enim, quasi voces præclaræ, plenæq. significationum, religionem Christianam prædicant, et resurrectionem mortuorum confirmant. Ob eam rem fuit olim id in more positum, vt miraculorum libelli frequentissimo populo ab Episcopis recitarentur: id quod ex sancto Augustino animaduerti potest. Neque autem illa sunt solum argumento, quanta Sancti pietate coli debeant, quorum nomine ea Deus operatur: sed maxime ad Christiani nominis populiq. gloriam ea ipsa pertinent: quæ quo latius propagantur, hoc magis boni gloriantur, et mali ignominiæ cruciatu, et labe quadam contabescunt. Cum igitur beati Didaci vitam, certis capitibus distinctam, superiori parte comprehensam, litteris mandarim: sequitur altera pars, quam totam in miraculis eius scribendis ponam, exemplo sanctorum Patrum ductus: qui tantam illorum rationem habuerunt, quantam ad gloriam Dei illustrandam, aliasq. publicas ecclesiæ vtilitates haberi oportere demonstraui. Qua in re hæretici, qui fidei catholicæ summam omni conatu conuellere student, cum antea semper iam inde vsque ab vltimis illis religionis

Li.22.c.8. Ser.91. Conf. lib. 9.c.7.

gionis Christianæ temporibus, tum maxime in hac recentium hæresum tempestate nos exagitare contendunt, in eoq. magnis euigilant lucubrationibus, vt fidem labefactent, atque infringant miraculorum, quorum splendore perpetuo collustrata est ecclesia Dei. Itaque eo studiosius in suscepti muneris curam incumbatur, necesse est, quo magis illorum insidiæ intentæ apparent. Fuerunt olim in eo frequentes, vt Sanctorum vitas, vel confictis argumentis ipsi conscriberent: vel ab alijs scriptas, veteratoria quadam, hæreticaq. deprauandi arte corrumperent, ac falsis narrationibus contaminarent. Quorum fraudi ac dolo obuiam itum est sacro præsertim canone, quem Gelasius Pontifex in concilio Romano tulit. Non defuerunt præterea, qui miracula præcise negant. Næ isti perspicue mendaces sunt. Vt enim mentiuntur, qui nullam in Oceano aquam, aut nullum in sole lumen esse dicunt: sic qui proiecta audacia negant in ecclesia Dei esse miracula, a re vera, et certa, quæ oculorum aspectu cernitur, plane aberrant. Est cum istorum male sentientium coërcenda impudentia, tum bonorum piorumq. hominum studium excitandum. Id iam nunc mihi faciendum censui commemoratione miraculorum beati Didaci, ab hac etiam laude felicissimi viri. Ea autem narrando persequar, non quæ aliquo modo apocrypha, quæq. in obscuro lateant, sed quæ omnis fere Hispaniæ vocibus in apertum prolata, et obsignatis publicis tabulis testificata, magnorum ac summorum virorum sermonibus prædicata, et omnium pene, præcipue Complutensium ac Toletanorum ciuium, iamdiu firmata consensu, nullam ancipitem afferre possunt scribendi curam. Mirabilis fuit Deus in Didaco sancto suo magnirudine et multitudine miraculorum, quæ edidit numero centum triginta, et amplius. Non mei muneris puto, omnia singulaq. recensere: sed quæ aliquo nomine illustria sunt, et quæ in primis, sacrosancta Sedis Apostolicæ auctotitate mature comprobata, animum meum exsuscitant ad ea, vt possum, luculente scribenda..

C. Sancta Romana Ecclesia dist. 15.

Primo, quod de beato Hilarione Abbate, sanctus Hieronymus scriptum reliquit, de beato itidem Didaco testatissimum est, atque compertissimum, ex eius mortui corpore miram

odoris

odoris suauitatem esse ita afflatam, vt, cum cubiculum totum repleuerit, tum omnes etiam qui præsentes aderant, delectatione perfuderit. Nemo autem dijudicare poterat, vnde tanta odorationum vis dimanaret. Sed illud commemorabile est, atque admiratione dignissimum, eam odoris iucunditatem sensu percipi nequaquam ab ijs potuisse, qui tetris peccatorum sordibus sese inquinassent. Vbi vero de ijs recte confessi sunt: gratissimum inde odorem senserunt.

Eius corpus præ ieiunio, abstinentia, et inedia, nigroris speciem præ se ferens, candore post obitum reluxit: vultus illius non mortui, sed viuentis: artus, et articulorum, manuumq. commissuræ flexibiles, vt sequerentur, quocumque verterentur. Neque vlla corporis pars, cum mortua caloris est expers, obriguit, vt hominis cadauer obrigescere solet.

Quarto die corpus exhumatum, tantum abfuit, vt fœde putesceret, vt mirificas odorationes afflaret; etiam si nullis vnguentis delibutum, aut balsamo conditum, in sepulturam traditum esset. Multos autem post exhumationem dies insepultum odorum suauitate semper exhalauit. Aliquando itidem accidit; quo præsertim tempore ad eius sepulcrum fit aliquod insigne miraculum.

Sed cum ingens sit numerus rerum admirabilium, quas is diuinitus gessit, illas narratione contexam non sine ordinis ratione. Primum de miraculis dicam, quibus in vitæ huius stadio claruit: deinde vero de reliquis, quæ prece et meritis serui sui Deus facere non desijt, iam inde a qua die obijt vsque ad hæc tempora, quibus illius sanctitatem diuina benignitas illustriorem reddidit tam admirandis operibus, quæ narranda sunt.

Pauit eum Dominus aliquando in solitudine, quemadmodum Elisæum, Paulum eremitam, et alios seruos suos. Sed rem totam scripsi, quo loco exposui iter eius Hispalense.

Morbos autem insanabiles, quos diuine curauit solo tantum crucis signo, difficile est, atque longum nimis enumerare. Sed illud asseueranter dici licet, eorum curatione vbique excitatam ita esse admirabilitatem nominis sui, vt magnus ad eum concursus fieret.

Hispalim cum iter beatus Didacus haberet, ad hominem diuertit

diuertit fratrum ordinis sui hospitem. Erat in vicinia mulier, quæ præ inopia furnariam exercebat, vt se suamq. familiam sustentaret. Habebat hæc filium, annos septem aut amplius natum: qui matris, iracundia exardescentis, acerbitatem metuens, sæpenumero aufugere solebat. Is quodam die verberibus cæsus, domo abijt: neque est ante diem Dominicum reuersus. Tum vero timens, ne a matre acerbius iterum vapularet: in furnum sese abdidit, vbi somnus eum artissime complexus est. Eo loci puerum iacere, cum illa ignoraret: postero die, qui dies feria secunda fuit, ante lucem surgens, ignem admouit furno. Qui tam celeriter flammis exarsit, vt simul et puer horribilem in modum clamitaret, et furnus ignesceret. Eo acerbissimo filij casu mater mæsta ac mærens, cum non esset, qui sibi opem ferret, gemitu eiulatuq. lugubri, et vociferatione muliebri viciniam replebat, auxilium expetens. Cui beatus Didacus, bene iuuante Deo, obuiam factus, re audita, mulierem consolatur: bono animo esse iubet, hortaturq. hoc maxime, vt ad ecclesiam quamprimum propere festinet, vbi ad beatæ virginis Mariæ altare supplex, filij salutem ei misericordiarum matri intime commendet. Recte monenti paruit ilico mater, pueri periculo consternata: tum continuo beatus Didacus et socius, ad furnum profecti, lignis et sarmentis incensis, illum ab omni plane illo ardore incolumem inuenerunt. Ob rei admirabilitatem ad sacram ædem, vbi mater precabatur, illum perductum albis vestibus Canonici induerunt in honorem beatissimæ Virginis: nemoq. aderat e frequenti populo, qui illum curiose non spectaret, tamquam e media morte mirabiliter ereptum. Sacellum autem, quo is, ab incensione liber, in omnium conspectum adductus est, magna in veneratione esse deinceps cœpit: cum multa præsertim miracula, beati Didaci gratia, Deus postea fieri ibi voluerit.

Miraculorum beati Didaci fama percrebuit, et in ore sermoneq. omnium cœpit esse. Sed non deerant, qui illa præcise negarent. Mire tamen, ac diuine factum est, vt ijdem palam publiceq. illa faterentur, et commemorarent. Idq. planum ex ijs fiet, quæ mox exponam.

Maria Barahona, Garsiæ ciuis Complutensis filia, aliquot
post

post obitum illius beati viri diebus, in sermonem vna cum alijs mulieribus de eius miraculis incidit. Forte præsens aderat Alphonsus quidam Gonçalez, sacerdos: qui illa cum audiret, se non credere dixit, etiam si eadem valde confirmaret Apostolorum princeps, Petrus. Dum hæc temere dictitabat, quoddam beati Didaci tunicæ fragmentum exiguum in manu habebat, quod multo sudore manans, manum aqua madefecit. Res admirabilis cum cerneretur: continuo in fragmento simul et in manu aqua sudoris aruit. Eius rei admirabilitate tum Maria et ceteræ mulieres obstupefactæ sunt: tum vero Sacerdos commotus, aperte asseueranterq. dixit, se plane credere, quæ de beato Didaco miranda narrantur.

Ioannes de Guadalajara, homo Complutensis, aliquando cum alijs ciuibus Complutensibus colloquium de miraculis habuit, quæ beati Didaci prece Deus operabatur. In ijs Ioannes cum hæsitaret: domum reuersus, dum noctu somnum capit, de repente in crure prope genu ita vehementer dolore cruciatur, vt clamores et gemitus ederet miserabilem in modum. Iampridem nimirum quindecim ante annis ea in parte vulnus acceperat: neque antea vmquam, ne leuiter quidem, nisi tunc primum doluerat. Eo cruciatu exarsit tota nocte, et postero die mane quousque ad Missæ sacrum accessit. Cum autem ad Chori altare stabat, tum repentini doloris impetu victus, non modo stare non potuit, sed necesse habuit, humi stratum iacere: tum in mentem statim venit causa, quamobrem plagæ, quæ tamdiu obducta erat acerbitatem sentiret. Qua recordatione excitatus ad beati Didaci sepulcrum, vt ægre potuit, se contulit. Eo loci Deum hoc intime precatus, vt ob illius merita sui misereretur doloremq. sibi vniuersum adimeret, quo acerrime torquebatur: tum vbi paululum orasset, magnam in crure vim caloris sensit: quo diuinitus a doloris liberatus est cruciatu.

Aluarus Gaa, homo Lusitanus, Archiepiscopi Toletani familiaris, commiseratione ductus ancillæ, quæ domi suæ cum marito habitans filiam paucis ante horis mortuam, miserabiliter lugebat, eam consolando monet, vt ad beati Didaci, cuius tunc miraculorum nomen maxime increbrescebat, sepulcrum puellam deferret, id a Deo precans, vt ob eius merita filiam,

ta filiam, ad vitam reuocaret. Pie monenti, cum ilico obtemperasset, domum puellam, quam mortuam inde extulerat, viuentem ac validam reduxit.

Homo quidam, in oppido de Agreda natus, oculis omnino captus, omnium sermone diffusa celebritate miraculorũ, quæ beati Didaci meritis et precibus Deus efficiebat, multis locis medicum, cuius virtute lumen recuperaret, se conquisiuisse dixit: hic tamen illum inuenio, qui a cæcitate me diuinitus liberauit. Ad sepulcrum igitur beati eius viri accessit, cuius manum oculis cum admouisset: eorum sensum, cuius omnino expers erat, diuinitus recuperauit.

Filios duos, cæcos, pater quidam, in pago de Corlon natus, ad illius monumentum adduxit: vbi paululum terræ e sepultura cum excepisset, lutum confecit, quo eorum oculos obliniuit. Id pura fide cum pater effecisset, liberi restituti sunt ad integrum oculorum sensum.

Constantia Mendocia, Didaci Lopez filia, menses quinque febri grauiter laborauit: a qua diuturna et periculosa ægrotatione liberari nullis etiam assiduis medicorum curationibus potuit. Itaque cum beati Didaci miracula, quæ tum frequentia erant, auditione accepisset: ad illius monumentum, cum adhuc febri æstuaret, aducta ac Deum precata, ob viri illius beati merita valetudinem pristinam ita recuperauit, vt febris, cuius æstu, aut horrore vehementer vexabatur, ne commotiunculam quidem vllam, vel minimam in posterum senserit vmquam.

Hieronymus, homo Segobiensis, quinto et decimo quoque die, ita grauiter morbo comitiali afficiebatur, vt mortuus putaretur. Fama ductus miraculorum beati Didaci, vouit se ad illius sepulcrum vigilias esse acturum. Quo voto pie nuncupato, statim morbum euasit: neque se in posterum ab eo tentari sensit.

Petrus Philippus, et Catharina, coniuges, in pago del Fresno nati, filium habebant febri grauiter ægrotantem. Qua febri is quodam die cum vehementer æstuaret: præ æstu dum clamorem, gemitumq. magnum edidit, vocis vsum amisit: neque cibum deinceps capiebat, nec vero capere poterat. Quam ob rem desperata eius valetudine, parentes eum beato

Didaco

Didaco commendarunt: cuius cælesti apud Deum auxilio confestim locutione recuperata, a febri etiam conualuit.

Ioannes Sanchez, familiaris Principis oppidi Sancti Iuliani, tres ipsos menses ex tumore pedum laborabat: eamq. ob rem incedere, aut stare nullo modo poterat, nisi baculo niteretur. Auditis rebus beati Didaci admirandis, quæ omnium sermone celebrabantur, ad illius sepulcrum se aduehi voluit. Ex voto triduum ibi mansit: in singulosq. dies eo nomine Missam celebrandam pie curauit. Dum autem fixus in oratione versabatur, a pedum tumentium morbo se mirabiliter liberum vidit, ac professus est.

Vir quidam, genere nobilis, elephantiasi morbo fœde infectus, ad beati Didaci monumentum delatus, multos ibi dies in lecto iacuit, potu aquæ vsus, qua manus ille abluere consueuerat: factum est, vt contra omnium spem ab insanabili eo contagio conualuerit.

Henricus Quartus, Castellæ Rex, et filia, aliquo post beati viri obitum, spatio temporis, grauiter ægrotarunt. Factum est, volente Deo, vt, quoniam nullis medicorum remedijs præsentibus sanarentur, prece ac meritis beati Didaci valetudinem pristinam recuperarint. Cuius diuini beneficij Rex memor, illius nomine sacellum impense extruxit: vbi eius corpus intra arcam ferream pie recondi iussit.

Ioannes de Soto Catharinam filiam habebat, ex pustularum morbo periculose laborantem: cuius etiam morbi vi iam puella cum oculorum sensum amiserat, tum vero cibum sumere nequaquam poterat. Eius salute desperata pater, rerum mirandarum beati Didaci commemoratione excitatus, continuo supplex ab eo petijt, vt filiæ incolumitatem a diuina benignitate deprecaretur. Quod si impetraret, vouit se nocte vna ad eius sepulcrum vigilaturum. Abijt inde pater, vbi puella, morbo perculsa iacebat: postea vero quam redijt eam reperit a malo liberam, integreq. vtentem sensu oculorum: quo patrem intuens, hilari vultu illum salutauit.

Catharina Martinez, mulier Hispana in pago Duron nata, cum prope fontem quendam esset, repentina vi quadam morbi, paralytica, muta, ac surda euasit. Quo triplici morbo tres ipsos menses vehementer laborauit. Ad beati Didaci se-

pulcrum aducta, dies nouem ibi vigilias egit. Cum vero ſemel manu illius beati viri, inſtar crucis, ſignaretur: diuine factum eſt, vt membrorum omnium vſum continuo recuperarit. Pedibus ſuis inceſſit, aurium ſenſu audiuit, et abſque vlla linguæ hæſitatione, aut impedimento, ne minimo quidem, locuta eſt. Immo libere primum, vicario præeunte, ea verba protulit: Laus Chriſto Ieſu.

Adoleſcens quidam, annum vigeſimum agens, ab improbo ſpiritu obſeſſus, ita horribiliter exagitabatur, vt, cum quotidie ſæpius in terram caderet, ſe ad puteos præcipitem ferri clamitaret. Adductus igitur ad ſacellum, vbi beati Didaci corpus pie aſſeruatur, aliquot poſt diebus, quibus eo loci manſit, ab illius vexatione æſtuq. eſt mirifice liberatus.

Didacus Lorca, ſpiritus impuri, quo miſerabiliter vexabatur, impetu ſæpenumero in terram ita abijciebatur, vt horæ ſpatio prorſus omni ſenſu careret. Quo cruciatu ægre afficiebatur: eamq. ob rem mallet ſe mori, quàm ita dolenter atque acerbe viuere. Ad ſacellum igitur beati Didaci, cum nullum aliunde remedium inueniſſet, ſe peregrinaturum diesq. nouem commoraturum vouit. Eo profectus illius ſpiritus nequitia, et impetu haudquaquam liberari potuit: id propterea ad conuentum beatæ Mariæ de Guadalupe redijt, vnde proxime diſceſſerat. Tum a propinquo rogatus, an qua debuit fixa animi pietate, ſinceraq. fide ſe beato Didaco commendaſſet, id minime a ſe factum reſpondit. Quare monitus, vt ardentiori deuotionis ſtudio opem eius imploraret, pedibusq. nudis ad ſacellum incederet, monentis propinqui conſilio paruit. Quo factum eſt, vt, quodam die flexis genibus cum intime oraret, a ſpiritu nequiſſimo omniq. malo repente liberatus ſit diuinitus.

Maria, vxor Ioannis Flores, diœceſis Toletanæ, ex partu inſanijt: ita a mentis ſtatu depulſa, vt ſtulte et furenter ageret omnia. Eam ob rem menſes duos vinculis ferreis aſtricta tenebatur. Coniugis miſeratione commotus Ioannes, votum nuncupauit, vt ad beati Didaci monumentum eam adducat. Cum autem voti ſponſionem præſtare maximopere cuperet: venit vna cum altero, quem ſibi ſocium adhibuerat ad locum, vbi catenis conſtricta erat. Mirum, vt, voto facto, illam inuenerit

nerit non modo non furenter insanientem, quemadmodum antea, sed quiete placideq. confidentem. Ad sepulcrum igitur beati viri ex voto perducta, dies decem ibi commorata, tandem illius prece ac meritis, ad mentis sanitatem rediјt.

Antonius Frances, Isabellæ Reginæ familiaris, menses circiter octo, ita febri grauiter vexabatur, vt totius corporis dolore misere cruciaretur. Tam diuturno morbo et cruciatu se medici na liberari non posse, experiundo cognouit. voto nuncupato, ad beati viri sepulcrum se adduci voluit. Vbi dies nouem cum vigilias egisset, per illius merita Deum de salute precatus, in dies singulos meliuscule se habere incœpit, vsque adeo vt inde discesserit, bene a morbo confirmatus.

Igni sacro, morbo acerrimo, quem sancti Antonij nomine vulgo vocant, vir quidam acerbissime afflictatus, ad illius beati viri monumentum intima pietate ductus, venit: vbi cum arcam, in qua eius corpus reconditur, brachio tetigit; ab eo morbo statim conualuit.

Maria, in oppido dela Parra nata, puella ætate septē circiter annorum, oculis capta, ad sacellum beati Didaci a patre aducta, triduo ibi cum mansisset, videndi sensum non recuperauit. Vbi vero inde cum patre abijt, dum torrentem transit, patrem sic affatur: Video pater mi: beatus enim Didacus oculos mihi aperuit: tumq. se cernere dixit et Complutum, et caminos fumum emittentes. Postea vero integre vsa est oculorū aspectu.

Beati Didaci precibus homines tres, qui præ maxima morbi vi obierant, a morte ad vitam reuocati, ad eius monumentum aliquamdiu euigilarunt: vbi sunt publice palamq. testificati omnibus tanti miraculi magnitudinem. Cuius rei illud certissimo est argumento, quòd linteum idem induerunt, quo, vt in Hispania moris est, inuoluti, ex vita hac migrantes, in sepulturam inferuntur.

Alphonsus Martinez, nocte quadam, dolore cordis derepente affectus, cruciabatur maxime. Quo in cruciatu sibi corpus inflammari et intestina dilacerari videbantur. Itaque magnopere metuit, ne illa animi acerbitas, quasi rabies canis aliquando fieret. Confugit pie ad beati Didaci monumentum, cujus patrocinio cum intime se commendasset, continuo ab illo animi mærore conualuit. Ex capite autem cum deinceps

magno-

magnopere doleret, eodem remedij causa se recepit: vbi genibus flexis opem per illius merita a Deo precatus, nullum deinceps dolorem sensit, odore etiam afflatus, quem inde suauissimum perceperat.

Mulier quædam Hispaniensis, annos triginta nata, iam septem et decem muta, ad beati viri sacellum perducta, vigilias nouem ad illius sepulcrum cum egisset, corpori demum proxime admota, vbi e linguis erat, confestim loqui cœpit. Tum omnes, qui aderant, rei admirabilitate obstupefacti, gratias Deo ingentes egerunt, quòd rem tantam oculis suis spectassent.

Melchiora Aguilar, diuturno morbo languescens, demum in paralysim incidit: quæ nullis medicamentis curari potuit. Ad beati Didaci sacellum euecta, qua primum nocte eo ingressa est, dum in matutina hora euigilabat, tanto sudore manauit, vt guttatim deflueret. Deinde quadam animi defectione cum mortua putaretur: paulo post ad se rediens, integram valetudinem mirabiliter recuperauit.

Dominicus Fernandez, in pago Dela Viñuela natus, cruribus debilitatus, nullam in partem se mouere poterat, nisi aliena ope adiutus. Ad beati viri sepulcrum iumento vectus, vbi quatriduo mansit, Deum de valetudine ob Didaci sancti merita precatus, subito conualuit.

Maria Garcia, femina nobilis, nurum Catharinam habuit, cui parturienti certum ex partu periculum impendebat, propterea quod infans, in vtero transuersus, vnum tantum pedem inde extulerat. In tanto puerperæ discrimine illa commeminit beati Didaci, qui tunc miraculorum claritate splendescebat. Recreata igitur aliquantulum ex spe, quam in illius beati viri meritis habebat, ilico vestis, qua is indutus fuerat, exiguum fragmentum, paulumq. terræ, qua corpus contegebatur, afferri iussit. Rem vnam et item alteram nurui admouit: quæ statim puellam peperit, mortuam illam quidem, sed ipsa periculo liberata fuit. Ex tanto autem miraculo socrus etiam puellæ vitam restitui præ fidei ardore a Deo petere confisa, vouit, si id impetrasset, in sacello beati Didaci se dierum nouem vigilias acturam. Voti compos facta, puellam, quæ horis quattuor mortua manserat, cum reuixisset, in sacro baptismi

ptiſmi fonte Mariam ſuo nomine vocari voluit.

Martinus Fernandez, in oppido Alualate natus, febri grauiter ægrotans, in mortis periculum adductus, iam pene mortuus putabatur. In eo ſtatu cum eſſet, linteo inuoluitur: cui coniunx tum flebili altaq. voce, Martine, inquit, de valetudine tua votum feci, cuius ſponſione obligor Deo, te peregrinaturum ad ſacellũ beati Didaci, vbi in oratione euigiles: quamobrem cura, vt valentior fias. Hæc vix dixerat, quòd ille linteo, quo inuolutus erat, ſe ſe explicans, voce reſpondit hominis, non animam agentis, ſed viuentis: ſicq. mirabiliter ex morbo conualuit.

Ex inteſtinis, doloreq. ſtomachi homo quidam Conchenſis grauiſſime laborabat, vſque adeo vt mori metueret. Beati Didaci, quem in hac vita olim familiariter norat, precibus ſe intime commendauit: ſtatimq. e graui morbo euaſit. Illud præterea teſtatus eſt, neque ſe, nec vero quemquam familiæ ſuæ ad vllam corporis inualetudinem adhibuiſſe vmquam medicum: ſed ſi quando in febrim, aut in aliquem morbum inciderunt, beati Didaci precum ope ſe, ſuosq. ob omni ægrotatione liberatos eſſe.

Leonora Conçalez, femina Hiſpanienſis, febri periculoſe æſtuans, votum nuncupauit peregrinationis ad ſacellum beati Didaci. Quo voto facto confeſtim a morbo conualeſcens, vt illud ſolueret, eo venit: vbi, cum vix pedem illuc intulerat, in febrim incidit. Admirata mulier, quid cauſæ eſſet, cur ſibi aliter, atque alijs, ex morbo laborantibus ſuccederet: qui, tantum abeſt, vt malis recentibus afficiantur, vt veteribus omnino liberentur. Id aliqua culpa ſua factum, animo cum reputaret: Arabice ſcriptam ſe quandam ſchedulam habere meminit, quam vbi legi iuſſit, dæmonum nomina, litteris conſignata, in ea eſſe compertum eſt. Inflammari quamprimũ eam mandauit: ſicq. continno febris diſceſſit.

Petrus Ramirez, ex pago Sancti Adriani, homo incuruus, et herniosus, ex vtroque malo valde admodum laborabat. Ita enim curuus fuit, vt ab humeris aliquid prægrande inſtar capitis humani extaret. Hernia, quam Rotturam vulgo dicimus, vſque adeo ab inferioribus partibus inteſtina diduxit, vt matulæ vaſis ſpeciem præ ſe ferret. His ambobus corporis

malis,

malis, et deformitatibus ægre affectus, præ doloris moleſtia, quam ſentiebat, ſomnum, aut quietem capere non poterat. Tum beati Didaci miraculis omnium ſermone celebratis adductus in viam ſe dedit, vt ad illius ſepulcrum iret. Eo antequam peruenit, nocte quadam ob eius merita a Deo auxilium valetudinis recuperandæ omni ſumma pietate ſupplex petijt. Diuinitus factum eſt, vt precatione facta, ſe non incuruum eſſe ſenſerit. Vbi vero ad illius monumentum venit, in oratione, cum ſemel pernoctaſſet, ab hernia ſtatim conſaneſcit.

Ioannes Martinez, ex vrinæ difficultate laborans, triginta ipſos dies mingere non poterat intolerabili cum cruciatu. Vrinæ autem loco ſanguinem guttatim effundebat ægerrime. Nocte quadam precando cum ad beati viri ſacellum vigilaret, derepente calculum ita grandem emiſit, vt natura exire non poſſet. Ita diuinitus factum eſt, vt eum morbum depulerit omnino.

Alphonſus Garcia, homo Complutenſis, lumborum dolore vehementer cruciatus, cum neutram in partem moueri haudquaquam poſſet, ad Didaci beati ſepulcrum ſe ex voto aduehi voluit. Ibi per ſancti viri merita Deum precatus, cum ad lumbos ſibi manus illius admota eſſet, ilico miram caloris vim ſenſit, quæ dorſum inuaſerat. Is calor ita dolorem depulit, vt deinceps a malo conualuerit in perpetuum.

Ioanna Mendocia, Gomezij Manriquij coniux febris æſtu, et horrore grauiter afflicta menſes duos, cum nihil ſibi quicquam prodeſſe videret, quod a medicamentis proficiſceretur: de valetudinis recuperatione id conſilij cœpit, vt ad beati Didaci ſacellum veniret. Eo perducta, ad eius ſepulcrum ſupplex accidens, anteaquam e ſupplicatione ſurgeret, a ſe febrim ita diſceſſiſſe ſenſit, vt nullis eius commotiunculis affecta ſit in poſterum.

Didacus Garauito, cum pilæ ludum ſpectaret, ictu ſupra oculum vehementer percuſſus, præter capitis dolorem, quem ex eo intolerabilem traxit, nihil quicquam, oculi fracti, et ſanguinem fundentis aſpectu cernere poterat. Oculo igitur captus, cum aliunde non inueniret, vnde ſibi remedium adhiberet: Dei opem implorauit, qui ob Didaci beati merita illum reſpexit. Nam beato illo viro deprecatore, ad cuius cæleſte patroci-

patrocinium confugerat, vſus cum nullum capitis dolorem ſenſit, tum oculi amiſſi ſenſum recuperauit plane diuinitus.

F. Antonius Aguayo ordinis Minorum, media nocte cum matutini ſignum campana dabat, tam acerbum dolorem in latere ſiniſtro accepit, vt præ cruciatu horribiles clamores menſium circiter trium ſpacio ederet. Eo cruciatu etiam tortus, cum ſomnum neque diu neque noctu capere poſſet, ad beati Didaci precationem diuinam confugit: cuius ope quamprimum ſanatus eſt.

Ferdinandus, Ioannis Ferrandez, et Catharinæ filius, morbo langueſcens, viribus labefactatus capitis, quod nullo modo, neque a dextra, neque a læua parte ſuſtinere poterat: et manu debilitatus, quæ, quaſi exareſcens, diduci, et contrahi nequibat, ad beati viri ſacellum perductus, illius meritis reſtitutus eſt ad integram valetudinem.

Petrus Martinez, cæcus ab amico ad beati monumentum adductus, viſum, cuius expers fuerat, illius ope implorata, continuo recuperauit.

Iſabella Sanchez, Gonçalij coniunx, Mantuæ Carpetanorum, quam Madrid vulgo vocant, nata, toto corpore tumeſcens, omnibus partibus deformata, et vultu decolorata, numquam vllis exquiſitis medicamentis ſanari potuit. Vbi primum ad beati Didaci ſacellum aduecta eſt, cum vigilias tres precibus egiſſet, a tumore conualeſcens, priſtini decoris ſpeciem præ ſe tulit mirabiliter.

Gonzalus, Lopij Garçiæ filius, febri quartana annum ægrotabat. Ad beati viri monumentum pietatis cauſa profectus, cum Guardiano egit, vt ſibi illius corpus oſtenderet. Quod cum impetraſſet, vbi illud pie ſpectauit, diuinitus factum eſt, vt ex febri quartana deinceps neutiquam laborarit.

Ioannes Gonçalez, ciuis Mantuæ Carpetanæ in Regno Toletano, filium Didacum habebat ramicoſum, nempe ex hernia laborantem. Annos duos filio curationem ex medicorum ſolertia cum adhibuiſſet, nihil ei profuit tamen ad valetudinis recuperationem. Confugit tandem ad beati Didaci auxilium, cuius cæleſti prece a Deo ſalutem filij et incolumitatem mirifice impetrauit.

Lopezius Enzinas ex equo deciderat: quo casu brachium dextrum fractum ita exaruit, vt ad rem nullam eius functione ac munere vti deinceps posset. Miraculorum beati Didaci fama commotus, magna erga eum veneratione et spe exarsit. Nocte quadam sibi ille in somnis adesse visus, ab eo petijt se ipsius apud Deum deprecatione, sanum fieri. Tum Didacus, manu imposita, Abi, inquit, quia sanus es. Somno expergefactus, cum somnium inane putaret, tamen aliter euenit: propterea quod brachium prorsus validum et sanum diuinitus factum est, vt in posterum facile eo vteretur ad omnia.

Laurentius Martinez, decem ipsos annos brachio erat fracto, beati Didaci sacellum cum pie adiret, ad integram illius restitutus est valetudinem, magna omnium, qui eum norant, admiratione.

Ioannes Martinez, de vico, quem Castillejo Hispanice vulgo dicunt, annorum duodecim spatio manibus mancus ac debilis, pedibusq. ob paralysim captus, ad sacellum beati viri iumento vectus, vigilias nouem ibi orando cum egisset, sanus factus, manuum, pedumq. vsum in posterum adhibuit.

Ioannes alter Martinez, ab latere vno totus paralyticus, ac diu mutus, ad beati Didaci monumentum perductus, vbi primum vigilias duas in oratione egit, diuinitus est ab ægrotatione confirmatus.

Ioanna, Catharinæ Diez filia, omnibus fere membris capta, ore obtorto et deformi, lingua hæsitanti: beati Didaci patrocinio a matre intime ac pie admodum commendata, membrorum vsum, oris decori formam, locutionis naturale munus statim recepit.

Didacus de Guadalupe, morbo comitiali in dies singulos sæpe quinquies, aliquando sexies grauissime exagitabatur. Voto nuncupato ad beati viri sacellum dies nouem in oratione euigilauit. Die autem nono longe grauius, quàm antea, vexatus, ab hac vita migrasse videbatur. Sed diuina ope ob illius viri beati merita factum est, vt in posterum nullam tam vehementis morbi molestiam vel leuissimam vmquam senserit.

Franciscus Fontius, vas testaceum, amplum ac ponderosum, in cellam vinariam deorsum immittere cum vellet, ad hoc opus faciendum vsus est opera Francisci cuiusdam San-

chez,

chez, qui illud fune constrictum, et suspensum, extrinsecus paulatim demitteret. Hic tam graue onus cum sustinere nequaquam posset: continuo ex illius manu vas lapsum, multis partibus infractum, Franciscum, qui subter erat, sursum spectantem, maximopere læsit. Ea igitur confractione varie percussus, et animo sensuq. omni consternatus, in lectulo quasi mortuus collocatur. In quo cum esset, se a dæmonibus præcipitem per quosdam montes ferri, idq. illos triumphare, ac lætari vidit. Vbi ad summum montem tenebricosum tandem ventum est, cum ipsum præcipitare inde velle ij viderentur: tum beati Didaci, cui se commendauit, recordatione recreatus, nihil aliud per visum aspexit, nisi illustrem claritatem, auditioneq. vocem hominis accepit, iubentis eum bono fortiq. animo esse, ac sequi, quo iret. Tum Francisco visus est illum comitari vsque ad vicum quendam, quem Pozuelo vocant vbi ille habitabat. Eo cum ambo venissent: tunc, Abi, ille inquit, domum tuam, et de mulieribus percunctare, quæ earum a beato Didaco precum suarum opem tibi implorauit. Id ab ijs cum quæsisset: mulier quædam Mencia respondit, Ego illi Dei viro te commendaui. Hæc verba Franciscus vbi primum audire visus est, statim a morbo integer et sanus factus est, ac liber ab illa dæmonum impressione.

Lopius, et Isabella, coniuges, Mantuæ Carpetanorum in Regno Toletano nati, filium habebant, annos circiter octo natum, ex febri biennio laborantem, ventrisq. tumore languescentem. Pater votum nuncupauit de eo ad beati Didaci sacellum perducendo. Vbi primum vouit, tum puer statim bestiolas duas euomuit instar testudinum, et magnam simul copiam sanguinis emisit, vsque adeo vt vitam vix ducere posse videretur. Tantam pestem posteaquam ex intestinis foras proiecit, ad hominis Dei monumentum allatus, ab omni morbo mirifice quatridui spatio conualuit.

Alphonsus Cardero, bello Nauarriensi, hasta in facie vulneratus, luculentas etiam duas plagas in eadem accepit: quibus adductus est in mortis discrimen. Vbi autem menses octo et amplius ob vulnerum curationem domi se continuit: nihilominus tamen vultu erat deformato, quia cicatrices obductæ cum os contraxerant, tum oculum alterum peruerterant.

Ea oris, vultus, et oculi distortione, fœde affectus, ad beati Didaci sacellum ex voto pie peregrinatus, posteaquam vigilias nouem precando egisset, ilico integra forma, pristinaq. specie fuit et oris, et oculi: quo vtroque præ cicatricibus distorto, et peruerso antea vtebatur.

Petrus Arze de Auila, quattuor abhinc annos oculis captus, atque omnibus corporis membris debilitatus dolorumq. cruciatu ægre affectus, nulla vmquam cura sanatus, res Didaci beati mirificas, cunctorum vocibus celebratas, cum primum audiuit, ad illius sacellum se perduci voluit. De aspectu oculorum, et valetudine recuperanda ob eius merita Deum deuote, humiliterq. deprecatus, nocte quadam, dum somnum capiebat, se consanescere sensit. Quo sensu expergefactus, lampadis quæ in sacello prælucebat, lumen oculis aspexit. Eius rei mirabilitate obstupefactus ingentes Deo gratias agere non desijt.

Alij duo homines, ad Didaci corpus venerant. Quorum alter ex manuum corporisq. tremore ita vehementer laborabat, vt neque cibum, neque potum sumere posset. Alter medio latere mancus et debilis, ægre vexabatur. Ambo ad illius corpus proxime admoti, continuo sanati sunt.

Pater quidam, ex oppido, quod Tamajon Hispanice vocant, ad beati viri sacellum filium adduxit: qui, sextum annum agens, crus habebat altero breuius, et contractius digitis tribus. Dies septem cum in oratione euigilasset: octauo tandem die, voti compos, filium ilico vidit sanum, pedibusq. suis recte incedentem.

Petrus Gonzalius, loci de Vzeda, sacerdos Capellanus, qui sanctorum martyrum Iusti et Pastoris ecclesiæ cura præerat, lumborum dolore ægre affectus, dies quindecim in lecto iacuit. Miraculorum, quæ Didaci beati meritis Deus efficiebat, magnitudine ac multitudine audita, cum iacebat, ad eius sacellum se aduehi voluit. Quo postquam venit, illud a Deo supplex humiliter petijt, vt sibi in tanto cruciatu illius viri beati meritis succurreret. Id deuote aliquantisper precatus, eius manu sibi in dorso signum crucis fieri voluit: quo factum est, vt a lumborum dolore sit diuinitus liberatus in perpetuum.

Alphonsus, pagi de Hontanar ex dolore laborabat, quem acerbum

acerbum in crure dextero ſentiebat. Ad quem multa medicamenta vſque adeo adhibuit, vt plaga quædam ſeſe aperuerit: cuius etiam dolorem cum lenire non poſſet, ad beati viri ſepulcrum venit. Tum illius manu vulnus contactum, vbi ſanguinem emiſit, ilico obductum eſt: neque poſtea Alphonſus vmquam dolorem vllum ſenſit.

Mulier quædam Hiſpanienſis, octo et decem annos muta, cum ſanari medicamentis non poſſet, ad beati Didaci ſacellum perducta eſt. Tum F. Ioannes Toloſanus, ordinis Minorum, qui præſens aderat, mulieri manum beati viri admouit, ſimulq. cum neſciret, ex quo præcipuo malo laboraret, ab ea quæſiuit, quo morbo afficeretur: mox alia mulier præſens reſpondit, illam iam diu mutam eſſe. Id vbi Toloſanus audiuit, mutæ dixit: pronuncia ſalutationem Angelicam, Aue Maria: quam totam pronunciauit, itidem ordine orationem Dominicam, ſymbolum Apoſtolorum et præcepta fidei. Sicq. deinceps linguæ munere vſa eſt ad omnem loquendi functionem.

Ferdinandus Martinez, triennium ſiniſtro et dextro brachio, et crure debilitatus, auditis beati Didaci miraculis, quoniam incedere non poterat, baculis nixus, ad eius ſepulcrum venit. Deum de valetudinis recuperatione humiliter deprecatus, ſudariolum fratri cuidam ordinis Minorum tradidit, quo beati viri corpus attrectaret. Ille pie obſecutus, tum ſudariolum reſtituit, quo manum Ferdinandus areſceſcentem vbi inuoluit, ſtatim conſaneſcere ſenſit: itidem crus meliuſcule habuit, vſque adeo vt inde omni morbo liberatus abierit.

Longum nimis eſſet, ſingulos narrãdo percenſere, qui morbis varie affecti, humiliter ac deuote ad beati viri ſacellum profecti, ſperantes in eo, qui ſanat contritos corde, per illius hominis Dei merita ad integram reſtituti ſunt valetudinem. Iam vero ex ijs, quæ breuiter commemorata ſunt, perſpicuum fit, omnes quacumque vel ægrotatione langueſcentes, vel periculo expoſitos, illius precibus et meritis a malis omnibus, etiam e mortis faucibus ereptos, ſenſiſſe, vel potius ſentire præſentem virtutem Domini noſtri Ieſu Chriſti.

Ad tanti viri ſanctitatem præterea magis atque magis colluſtran-

lustrandam accedunt etiam miracula, non ea ſcilicet tantum, quæ ad eius ſepulcrum facta narraui, ſed quæ ex eius veſtitu, cingulo, ſepulcri terra, externaq. eius re alia Deus extare voluit.

Ex tunica veſtibusq. ſancti Martini admirandas virtutes prodijſſe, narrat Sulpitius Seuerus. Ex beati Hilarionis rebus externis aut monumentis miracula extitiſſe teſtatur ſanctus Hieronymus, qui illius vitam litteris mandauit. Rurſus ex ſancti Hieronymi ſacco res mirificas diuinitus conſecutas eſſe, vitæ illius annales loquuntur. Nolo ceteros, qui innumeri ſunt. Iam nunc, cum exempli cauſa eos tantum tres meminerim, dicendum mihi eſt de beato Didaco, e cuius rebus, etiam externis, miracula eminent.

Mulier quædam Vacienſis, quam vrbem vulgo Baeça dicunt, erat: quæ pietatis cauſa fratres ordinis Minorum hoſpitio gratis excipiebat. Hæc filiam habuit, annos circiter octo natam: quæ tanto morbi cruciatu afficiebatur, vt obrigeſcentibus membris, moreretur. Ad filiæ autem morbum depellendum mater experta omne medicamentum, tandem piorum hominum conſilio veſtem eius collo impoſuit beati Didaci. Quo facto mirabiliter confeſtim puella ſanata eſt.

Ioannes Fernandez, intolerabili lateris dolore cruciabatur: ad cuius curationem cum remedia multa conquiſiſſet, hoc vnum diuinitus inuenit, quòd cinguli, quo beatus Didacus vſus erat, fragmentum quoddam vbi primum lateri, doloris acerbitate perculſo, admouit, plane conualuit.

A monaſterio Complutenſi homo quidam religioſus ordinis Minorum, Idubedam, vbi aliud cœnobium eſt, cum iter inſtituiſſet: relicta veſte, qua diu vſus erat, alteram mundam induit. Diuinitus factum eſt, vt ea eſſet, quam beatus Didacus olim veſtierat. Idubedæ is vir religioſus dum morabatur: interea ciuis quidam Idubedenſis graue ac mortiferum vulnus in aluo accepit, vnde inteſtina effluebant. Huic, animam prope agenti, mater, femina præclaræ pietatis, ab illius conuentus fratribus veſtitum ſeraphici ordinis petijt: quo veſtitu amictus filius moreretur, et humaretur. Sed nimirum Deus effecit, vt eam ipſam veſtem traderent, qui Compluto proxime allata erat. Illam vbi ægrotus induit, præter omnium opinio-

nem meliuſcule ſe habere incœpit, atque adeo ex vulnere conualuit. Cum autem cognitum atque exploratum eſt, illam fuiſſe tunicam, quam beatus Didacus olim induerat, omnes miraculum tam magnum eius meritis virtutiq. acceptum retulerunt.

Ioanna Gomez, canis rabioſi morſu percuſſa furenter vſque adeo inſanijt, vt vijs publicis præceps rabie ab omnibus, qui obuiam ei fierent, prorſus vitaretur. Tanto furore cum mulier horribilem in modum æſtuaret: illius ſanandæ homo quidam valde cupidus, aliquid puſillum terræ e beati Didaci ſepulcro ad eam aſportauit. Propius ad eam accedere metuit: propterea quod capillis horridis et diuulſis, oreq. ſpumanti rabiem et crudelitatem præ ſe ferret. Terram vero ſacerdoti cuidam tradidit, qui aderat. Is illam partim aqua liquefactam, mulieri propinauit: partim aridam, panno inuolutam, collo eius alligauit. Tum vero confeſtim ad mentis ſanitatem redijt.

Ioannes quidam, corpore toto tumeſcēs, præſertimq. tibijs: ita tumens, vt incedere non poſſet: ad beati Didaci ſepulcrum delatus, paululum terræ ex eo ad collum cum adhibuiſſet, tumore depulſo, valetudinem diuinitus recuperauit.

Maria Alphonſa, Roderici Alphonſi vxor, diœceſis Toletanæ, ex gulæ inflatione laborans, pectore turgens, humeris, collo, facieq. tumeſcens, ita vt oculorum aſpectu non cerneret, ac præ tumore non poſſet neque cibum, neque potum ſumere: eius commiſeratione motus Didacus parochus, intra cuius parochiæ fines illa habitabat, ad remedium ei attulit paululum fragmenti veſtis, et exiguum aliquid terræ ſepulcri beati Didaci. Vtrumque Mariæ, quæ beati illius viri pietate exardeſcebat, collo admotum, et alligatum, quam inde pie expetebat, valetudinem integram ſtatim attulit.

In ſingulos fere annos, ſerui ſui Didaci, poſteaquam is ex hoc etiam ſæculo migrauit, merita ſempiterna Deus, glorioſus in ſanctis ſuis teſtata eſſe voluit miraculis: quorum duo, paucis ab hinc annis præclare edita, maxime inſignia ſunt, vt in præſenti exponam.

Anno a Chriſto nato milleſimo, quingenteſimo, quinquageſimo quinto, Maria de Pinilla, virgo Hiſpanienſis, paralyſi

ralyſi et morbo comitiali ſimul grauiter vſque adeo afficiebatur, vt horas duas, aut tres interdum ſenſuum expers eſſet omnium. Acri aſſiduoq. capitis dolore cruciabatur: febribus nimis admodum moleſtis æſtuabat: ex quodam lateris cruciatu vehementer torquebatur. Aliquando autem vis reſolutionis neruorum ita illam inuaſit, vt, cum multarum corporis partium vſum amiſiſſet, aſpectum præ ſe ferret fœdiſſime deformatum. Aliam ei ſimilem medici teſtantur ſe vidiſſe numquam. Multis alijs afflictabatur ægrotationibus: quibus menſes vndecim pene confecta et conſumpta, vbi exquiſitiſſimis remedijs ſanari nullo modo potuerat, ad beati Didaci ſepulcrum aduecta, eius precibus ac meritis continuo ſalutem a Deo impetrauit: qui omnem illius morbum depulit, ac ſuam cuique membro vim reſtituit. Cuius beneficij memor ſuam Deo virginitatem vouit, virginalemq. vitam in monaſterio ſancti Ioannis, quod de la Penitentia vulgo nominant, egit ſanctiſſime.

Anno M D LXII. Hiſpaniarum Princeps, Carolus, Philippi II. filius, Caroli V. Imp. nepos, patris auiq. amor et delitiæ, Compluti in Regia cum luderet, e ſcalis quibuſdam ſupinus cecidit. Quo caſu tam vehementer offendit, vt letiferum in capite vulnus acciperet. Graue id vulnus ac mortiferum etiam medici putarunt: cumq. propterea Principis potentiſſimi, ampliſſimorum regnorum heredis futuri, ac ſumma indole pueri ſalus ageretur: non potuit Philippus pater non eſſe ingenti ac ſumma animi ſolicitudine de filio, quem ſingularem vnice amabat, et in oculis ferebat. Quare nihil non attigit, nihil non egit, nihil non intentauit, vt in tanto vitæ periculo adiumentum Carolo filio chariſſimo afferret. Medicos peritiſſimos atque optimos ad pueri curationem vndique adduci iubet. Medicamenta, quæcumque excogitari, et conquiri ſolertiſſime poterant, vulneri præſto fuerunt. Verum omnia exquiſitiſſima remedia vicerat morbi vis et grauitas: niſi Regem Catholicum, et eximium catholicæ religionis non modo cultorem, ſed propugnatorem maximum, ac ſingularem, de filio mæſtum et mærentem Deus pater miſericordiarum, et Deus totius conſolationis reſpexiſſet. Deſperata igitur a medicis, et ab alijs

res

res cum esset, pater Rex secessit. Tum vestes lugubres, panni ad Palatij vestitum funebres, funestaq. apparantur omnia: et exequiæ denique, tanto Principe dignæ, diligentissime curantur. Dum in eam funeris curam incumbitur: ilico extitit a Deo salutare consilium, auxilium, et gaudium. Repente enim viri quidam, qui in luctu et mærore erant, cælesti aliquo et diuino instinctu ad beatum Didacum mentem conuerterunt. Postulatumq. tunc summopere est, vt eius corpus ad Principis cubiculum quamprimum adueheretur, et prope eum collocaretur. Quod singulari pietate, celeritateq. incredibili factum est. Corpus ad se pia veneratione delatum Princeps, qui, morbo ingrauescens, et quasi spiritum agens, per se non poterat, ab alijs subleuatus, humiliter deuoteq. veneratus tetigit: sincera in primis et maxima fide Deum ob illius beati viri merita intime de valetudinis recuperatione precatus. Itaque eo ipso momento, quo Principem medici ex hac vita migraturum prædixerant, meliuscule se habere incœpit: tum, paucis horis elapsis, mirabiliter sancti eius viri precibus sanatus est, summa Philippi patris lætitia, et maxima omnis Hispaniæ gratulatione.

Nec prætera silentio prætereundum est, quod etiam ad beati Didaci sanctitatem spectat, eius corpus, quamquam centum ante annis et amplius in sepulturam traditum erat, tamen quo tempore ad Principem aduectum est, totum, excepta naris particula quadam, incorruptum atque integrum vsquequaque conseruabatur: eamq. ipsam, quam antea, odoris suauitatem iucundissimam retinebat.

Iam demum res illius mirifice diuineq. gestas scribendi finem faciam hoc præclaro miraculo: quod, tabulis publicis obsignatum, vniuersæq. Hispaniæ prædicatione celebratum, Princeps etiam, dum in hac vita fuit, gratissimi animi pietate testatissimum fecit: palamq. et litteris, et nuncijs, et vocibus, tanto Principe vere dignis, professus est, se illius viri Dei precibus ac meritis salutem atque incolumitatem esse consecutum. Reliqua autem, quæ ante, et post hoc maxime illustre miraculum, facta sunt, ad posteritatem annales Ordinis Minorum, et Hispanice, et Italice produnt: præsertim cum non solum populi Hispani vocibus in vulgus dican-

tur, ſed ſermonibus, pijsq. officijs celebrentur Principum virorum: qui maximo concurſu beati illius viri ſacellum pie in omni ætate frequentarunt: quiq. voti compotes facti, donaria, auro, argento cælata, veſtes ſerico et item auro intextas, aliaq. eius generis opere pretioſo ornamenta, ibi quaſi impreſſa ad ſempiternam memoriam extare voluerunt, tamquam publica monumenta miraculorum, quæ ipſi iam experti ſcierunt, et viderunt.

Multa autem miracula tam in vita, quàm in morte beatum Didacum edidiſſe, ampliſſimus Cardinalis, Epiſcopus Præneſtinus, ſumma laude digniſſimus, Marcus Antonius Columna ſcribit luculenta grauiſſimaq. in relatione ſua, quam ad SIXTVM QVINTVM, Pontificem ſapientiſſimum et religioſiſſimum, magna Cardinalium frequentia, habuit. Ex ijs pauca quædam ſe de ampliſſimorum collegarum aſſenſu ſelegiſſe oſtendit: ita tamen vt, quæ, Hiſpanienſibus monumentis obſignata, inde Romam ad Pontificem miſſa ſunt, centum ac triginta eſſe, eaq. probari affirmet. Oratione item, quam Pompeius Arigonius, Aduocatus Conſiſtorialis, iuriſconſultus diſertus, et legum vſu egregie peritus publico in conſiſtorio dixit, ex ijs miraculis nonnulla recenſuit: quorum vix mileſimam partem ſe attigiſſe fateatur. Itaque ea longe plura ego complexus, cum illorum auctoritatem, quæ mihi fuit maximo vſui atque adiumento, ſecutus ſum: tum certiſſima et clariſſima habeo teſtimonia, non ſolum publicis litteris, publicis votorum tabulis, publicisq. documentis inſtructa, ſed perpetuo firmata conſenſu omnium pene populorum Hiſpanienſium. Quare quæ de beati Didaci miraculis ad poſteritatem prodidi, ea, vt dixi, luculentiſſime teſtificata, cum certo ſciam, nihil habere, quod fictum, quod commentitium, quod apocryphum ſit, ea ſpero vtilia, grata, iucunda, ac ſalutaria fore omnibus, de fide catholica bene ſentientibus. Nunc tandem ad beati Didaci Canonizationis acta venio.

DE

DE BEATI DIDACI CANONIZATIONIS ACTIS.

PARS III.

TANTI, tamq. singularis ac diuini beneficij magnitudinem Philippus Hispaniarum Rex Catholicus, Caroli pater, grata piaq. memoria prosecutus, iam inde ab eo tempore, quo illud beati Didaci meritis a Deo acceperat, summum Pontificem rogare non destitit: vt is, cuius sanctitas vno omnium ore iamdiu celebraretur, et indicijs non obscuris, sed clarissimis miraculis in dies illustrior fieret, rite de more matris ecclesiæ in sanctorum numero adscriberetur. Id tum primum a Pio Quarto, deinde a Pio Quinto, qui successit, post a Gregorio Decimotertio, demum a SIXTO QVINTO, Pontificibus Maximis, tum litteris, tum nuncijs etiam atque etiam maximopere supplex petijt, vt rem totam infra mox ordine enarrabo. Est sapientis scriptoris, ad recte scribendi studium diligentissimi, qui præsertim de Regibus, et Principibus aliquid habet, quod commemorabile, nomineq. dignissimum, litteris mandet: accuratissime perpendere non modo illud totum vniuerse, sed speciatim singula eius momenta. Ita enim fiet, vt, quarum virtutum exempla ad alios, ac potissimum ad posteros imitatione dimanare vtiliter possunt, earum nihil quidquam non modo tacitum relinquat, sed luculenta admodum oratione celebret. Nunc igitur locus postulare, vel potius efflagitare videtur, vt de præstantissima Philippi Regis vere Catholici pietate dicatur: quæ quoniam cum perpetua rei propositæ

 narra-

narratione maxime consentiens est, eam breui strictimq. tantum attingam, vt cetera deinceps, quæ inter se consentanea sunt, quæq. ad huius meæ narrationis rationem atque vsum pertinent, ordine persequar. Dei dono beneficioq. singulari Philippus II. Regnorū magnitudine et multitudine Rex maximus, opum abundantia amplissimus, copijs potentissimus, prouinciarum et ciuitatum nobilium clientelis florentissimus, nullis fere belli offensionibus, sed victorijs clarissimus, et ab omni denique laude domi militiæq. felicissimus, ea vna gloria longe antecellit, quòd perpetuo cunctis in rebus tum secundis, tum aduersis, atque in tota regia administratione, quæ longe ac late patet, ad infinitaq. negotia pertinet, operam præstat pietati catholicæ et religioni. Si belli motus increpat, ad id fortiter suscipiendum comparat omnia: nullum tamen officium prætermittit pie agendi. Si rerum, quæ maximæ, ac difficillimæ afferunt in summa regia potestate ancipitem deliberandi curam, occupationes vndique circumfluunt, prospicit et consulit rationibus earum omnium: at non deserit studium illud, neque negligit, quo exardescit ad sanctissimæ religionis cultum, atque ad bonorum operum pietatem. Summis belli pacisq. curis implicitus, templa maxima extruxit, ædes cathedrales erexit, Legatos ad sanctorum martyrum monumenta perquirenda misit, eorum sacras reliquias transferendas, resq. ab illis itidem gestas ornate ac splendide scribendas, impense curauit, collegia litteraria noua instituit, vetera instaurauit, bibliothecas mira librorum, quos vndique conquisiuit, copia instruxit. Lectissimorum virorum, pietate virtuteq. præstantium, colonias ad vltimos vsque orbis terrarum fines deduxit. Sed cetera omnia, quæ longe plura sunt, quæq. vberrimos commentarios, vel potius magnarum vigiliarum opus desiderant, missa iam facio, ne longius digrediar: cum in primis hæc ipsa de beato Didaco in sanctis adscribendo cura perpetua, quam neque in tanta temporum varietate, neque in maximis bellorum incendijs vmquam Rex deposuit, satis per se ipsa est ad id, quod proposui. Non motus Bætici Regni, non tumultus Belgici, non arma Turcica, non belli contentio de Regno Lusitaniæ, non alia denique summa et incredibilia negotia,

quæ

quæ vel ad iuris administrationem, vel ad belligerandi rationem, vel ad vniuersam tot regnorum gubernationem spectarent, potuerunt tam longo temporis interuallo religiosum animum Regium, pietatis ardore incitatum, retardare, aut impedire, quominus rem, de beati Didaci Canonizatione susceptam, recte conficeret. Immo in multis varijsq. occupationibus, in quibus ingentior solicitudo esse solet, non modo non intermisit, sed vsque adeo rei conficiendæ studium incendit, vt nullo vmquam tempore conquieuerit, nisi ea perfecta. Negotium Pio Quarto Pontifice Rex suscepit: Pio Quinto, et Gregorio Decimotertio, ad ecclesiæ gubernacula sedentibus, diu sustinuit: demum SIXTO QVINTO Pontifice, ad quem illud diuino consilio prouidentiaq. reseruatum erat, pie confecit, vt proxime exponam vberius. Valetudinis incommodæ, ex qua Carolus Princeps periculose laborarat, recuperatio admirabilis in Pontificatum incidit Pij Quarti: ad quem binas litteras, vnas Philippus pater, alteras Carolus filius, pridie calendas Martij, anno M D L XIII. scriptas, easq. pietatis plenas dederant. Significarant enim ijs singulare beneficium, quod beati Didaci precibus a Deo Optimo Maximo, proxime acceperant: eamq. ob rem supplices summopere petierant, pro Dei ipsius gloria eum, cuius meritis illud sibi concessum erat, in sanctorum numerum referri: cum alijs quoque quamplurimis esset miraculis collustrata, et plane perspecta illius sanctimonia vitæ, quam in terris cælestem egerat, diuinis virtutibus. Religioso igitur desiderio Canonizationis, Rex Catholicus, ardentissime inflammatus, voluit item ea ipsa de re tota ad Aloysium Requesens, oratorem regium suum, litteras vberiores Romam mittere: quibus ad rem conficiendam diligentissime instructus, cum Pontifice coram ageret nomine regio ita sapientissime et studiosissime, vt maxime res tanti ponderis geri ab eo potuisset. Postero autem anno, qui annus fuit millesimus, quingentesimus, et sexagesimus quartus, vt negotium, quod tantopere, incensoq. pietatis studio ad exitum perduci, vterque pater, et filius concupierat, demum recte ac rite conficeretur, speciatim Aloysio oratori mandatum per litteras dederat, eodem anno scriptas VIII. Idus

Idus Februarij. Vbi mandatum Regium, recte obsignatum, Orator accepit: in Consistorium proximum ad Pontificem venit, a quo summa prece id postularat, vt fidei, vitæ, sanctitatis, virtutum et miraculorum beati Didaci causam, quam summatim cognoscerent, quibus mallet, Antistitibus Hispaniensibus delegaret. Beatus autem Didacus vt in sanctorum numero ascriberetur, crebris id litteris efflagitatum est: quæ diuersis temporibus cum ab alijs, tum ab ecclesia Toletana, a magistratibus Complutensibus, Complutensiq. vniuersitate, et ab omni ferme Hispania scriptæ sunt quàm diligentissime. Sed vbi, lecto mandato Regio, Pontifex Pius Quartus, iustæ petitionis causas ab Oratore cognouit, rem non differendam censuit.

De causæ delegatione facta, a Pio Quarto Pont. *Cap. II.*

ITAQVE Calendis Maij anno MDLXIV. amplissimis Cardinalibus, Ioanni Morono, Episcopo Prænestino, Ioanni Michaeli Saracenio, tit. S. Anastasiæ, Michaeli Alexandrino tit. S. Sabinæ, Clementi tit. S. Mariæ in Aracæli, Presbyteris, et Vitellotio Vitellio Diacono S. Mariæ in Porticu, id negotium tanti ponderis delegauit: eamq. facultatem præterea adiunxit, vt ex delegationis illius Apostolicæ auctoritate alios, quoad opus esset, ad causæ cognitionem subdelegare possent. Cuius rei nomine litteræ Pontificiæ instar Breuis confectæ sunt. Ij vero prompta voluntate, animoq. ad obediendum paratissimo, delegatam sibi causam susceperunt: verum maxima locorum distantia, et grauissima negotia, quorum occupationibus impediti, ab vrbe abesse non poterant, fecerunt, vt facultate Apostolica vsi, illam subdelegarint. Tertio igitur Nonas Maij, eodem anno, re mature deliberata, hos tres Episcopos, Seguntinum, Segobiensem, et Conchensem, delegerunt: quibus per litteras, quarum exemplum in actorum canonizationis tabulas publicas relatum est, illam commiserunt, et mandarunt, facta etiam potestate, vt ipsi tres simul, vel saltem duo eam cognoscerent. Allatis ijs subdelegatæ causæ litteris, Episcopi Complutum

vene-

venerunt, vbi centum ante annis beatus Didacus decesserat. Eo loci cum de illius sinceritate fidei, vitæ religiosæ consuetudine, virtutum meritis, miraculis, populiq. in eum pietate, accuratissime riteq. ad præscriptum a probatissimis viris perquisissent, et cognouissent: acta cognitionis, summatim confecta, recte obsignata, Romam miserunt.

De altera delegatione a Pio Quinto, facta. III.

FACTVM est interea, vt Pius Quartus Pontifex diem suum obierit, nec potuerit rem conficere, quam Rege, et Principe Hispaniarum efflagitantibus, aggressus erat. Proxime in Pontificatum ei successit Pius Quintus sanctæ memoriæ: qui causæ huiusce statum publice in consistorio ad se referri voluit. Quo audito illam ijs ipsis Cardinalibus iterum delegauit, tum præterea Ioanni Baptistæ tit. S. Clementis: quem in locum suum subrogauit, vt quod ad acta recte conficienda reliquum esset, ab ijs perficeretur. Itaque ij, procuratore fisci, vt moris est, citato litteras compulsorias et remissorias rite decernunt: quas illis ipsis Episcopis scripserunt, quorum fidei, integritati, et sapientiæ demandata antea causa fuerat. Eam autem ob rem cum Philippus Rex, et Carolus Princeps Ambrosium de Morales, presbyterum Cordubensis dioecesis, virum bonum, et hominem doctum, procuratorem constituissent: is illas litteras VIII. Idus Februarij anno MDLXVII. Episcopis legitime reddidit. Tum subdelegati iudices, causam ordine iudicij, persecuti, vocato procuratore fisci Sedis Apostolicæ, Petro Martinez, Canonico Seguntino, qui speciatim ad hoc negotium delectus erat, rem totam, certis quæstionibus præscriptam, a tribus et octoginta testibus, spectata fide et integritate viris, accurate inquisierunt: testimoniaq. eorum certa atque explorata, et item scripta, quæcumque ad rei, de qua quærebatur, testificationem opus esse videbantur, diligenter conquisita, quæ inueniri potuerant, recte obsignata, et cetera rite confecta, Romam miserunt: vbi pridie idus Augusti, anno MDLXVII. reddita sunt omnia, eaq. more iudiciali recognita et interpretata. Omnibus igitur quæstionum actibus absolutis, reliquus

quus erat actus canonizationis, ad quem integre sancteq. conficiendum etsi desiderio incredibili Pius Quintus beatæ memoriæ Pontifex exarserat, tamen incidit deinceps in tempora reipub. Christianæ turbulentissima, difficillimaq. negotia: quibus toto Pontificatu distentissimus ad exitum rem perducere non potuit, quam totis in Christo visceribus ardentissime concupierat. De repente enim Galliæ tumultus extiterunt, quodam hæreticorum furore, quasi repentino incendio excitati: tum subito inflammatum est etiam bellum formidolosum Turcarum: aliaq. simul mala, magnopere pertimescenda, populi Christiani ceruicibus vndique imminebant, quibus præcauendis ac propulsandis occupatissimus optimus Pontifex, vix, vel potius ne vix quidem aliquando respirare potuit. Plurimis demum laboribus pro ecclesia Dei Pius Quintus perfunctus, ex hac vita cessit: cui in Pontificatum Gregorius Decimustertius subrogatus est. Et quamquam aliquot ante annis Carolus, Hispaniarum Princeps, obierat: nihilominus tamen eius obitu tantum abest, vt Philippi patris desiderium in re conficienda refrixerit, vt ardentiori voluntate incitatus, eandem inflammatiori studio procurasse videatur. Sed tam accenso per se Regis animo, multisq. rationibus ad rei optimæ procurationem inflammato, cur Gregorio Pontifice nihil confectum sit, non video, nisi factum hoc esse a Domino, vt canonizationis huius actus ad SIXTI QVINTI Pontificis tempora reseruaretur.

Diuino consilio ad SIXTI QVINTI *Pontificis tempora actus canonizationis reseruatus est.* IV.

NIHIL immensa sua sapientia Deus efficit sine summo consilio, æquitate, ratione. Cum igitur aliquid a Deo fieri perspicimus, causa indaganda est, si possumus: si non possumus, nihil tamen ab eo sine causa agi, nobiscum ipsi constituere debemus. Iam tanto temporis interuallo, tam ardenti studio, incredibiliq. regia pietate procuratum est, ac maximopere efflagitatum, vt beatus Didacus, sanctitatis et miraculorum laude clarus, nomine, imitatione, et memoria sempiterna dignissimus, in sanctorum numerum referretur: id num-

id numquam factum est tamen, sed diuinitus SIXTO QVINTO reseruatum esse videtur. Diuini huius consilij causas omnes fateor me nescire: hoc vnum autem scio, a Deo non sine ratione factum esse, vt canonizationis actum his præsertim temporibus Pontifex religiosissimus, et ecclesiæ non solum ædificandæ atque communiendæ, sed propagandæ cupiditate diuina flagrans, SIXTVS QVINTVS demum celebrarit, non sine summa, vereq. Pontificia, ac perpetuo commemoranda pietate: quam lacrymis etiam profusis expressit, vt, cum locus erit, ordine perscribam. Verum etsi in rebus diuinis temere perscrutandis curiosus neque sum, neque esse volo, quoniam video me certis finibus circumscriptum, quos transilire minime licet: nihilominus non tam excors esse debeo, vt extimescam, si quas videre possum, explanare causas eius rei, in qua tantus diuinæ prouidentiæ, diuiniq. ac singularis beneficij splendor vndique elucescit. Omnibus enim fere temporibus Deus Optimus Maximus Hispaniam respexit: quam si sæpenumero florentem intuemur, aliquando rursus plurimis laboribus afflictam, et immanium nationum barbarie perculsam, et prope depositam cernimus. Id omne factum est diuino consilio. Quo primum tempore Euangelium disseminari cœpit, tum a Iacobo, et Paulo Apostolis religionis Christianæ illa sata semine, post a sanctissimis illis viris septem, quos beatus Petrus, Apostolorum Princeps, de fide paceq. Legatos, ab vrbe Roma miserat, exculta etiam diligenter, radices in agro Domini alte agere cœpit: vt, quod diuino consilio effectum est, deinceps Pontificum Romanorum, Anteri, Lucij, Melciadis, et aliorum, qui per litteras et doctrinæ, et disciplinæ Christianæ præcepta disseminarunt, cultura propagaretur egregie. Sed nefarium superstitionis semen Marcus quidam Ægyptius intulit, itidem Vigilantius hæreticus fecit, gensq. preterea Gothorum, omni barbarie immanis, et hæresis Arianæ crimine contaminatissima, vastitatem inuexit. Neque id in tanta illorum temporum calamitate sine causa factum est, vt Hispanorum hominum scilicet et pietas exploratior esset, et virtus illustrior, et synodorum celebritatibus prouincia non modo clarissima fieret, sed instructissima tum ad retinendam religionem ca-

tholicam, tum ad propulſandas hæreſes. Non defuerunt enim illis formidoloſis temporibus Reges, et Antiſtites, qui ſanctæ ſedis Romanæ auctoritate concilia quàmplurima coëgerunt: quibus actum eſt diuinitus, vt, ſi qua per hoſtium vim et iniuriam ſuſcepta eſt, macula deleretur. Eam aliquando labefactatam, et pene collapſam nouorum hominum colluuie videmus: breui tamen eandem inſtaurauit Deus ſalutaribus epiſtolis, omni præſidio cumulatis, quas ſanctæ memoriæ Pontifices, Siricius, Hormiſda, et Gregorius, illuc neceſſario eius tempore miſerant. Arabum ſubita tempeſtate pene illam euerſam reſtituit Deus, qui Pelagium Regem dedit, ſumma virtute præſtantem, qui hoſtem ex turbauit, profligauit, deleuit. Ac præterea voluit Deus Hiſpaniam difficillimo quoque tempore tam barbarorum hoſtium impreſſionibus ſæpius afflictam, magnas perferre calamitates, vt diuturno laborum vſu exercitata, et ſacroſanctæ ſedis Apoſtolicæ auxilio, quod in tanta temporum varietate experiundo cognouit, communita, demum floreret, non opibus ſolum, ſed laude cum omnium virtutum, tum gloria religionis catholicæ. Sed hæc vniuerſe, illud iam ſpeciatim dicendum eſt, quod rem propoſitam maxime attingit, in ſingula tempora, quibus Pontifex aliquis nomine SIXTVS eccleſiæ gubernacula tenuit, Hiſpaniam accepiſſe, quod magni beneficij loco putandum eſt. Neque ab vltimis illis Sixti Primi, et Secundi ætatibus id altius repetam, cum longum nimis eſſet: ſed ad ſæcula, quæ recentiora multo ſunt, venio. Nam Sixto Tertio Pontifice, Attilæ, Gothorum Regis, omnia diuina et humana permiſcentis, audaciam Turiſmundus Hiſpaniæ Rex fregit, copiasq. eius deleuit. Catholici nomen, quod auguſtiſſimum eſt, quodq. fidei et pietatis regiæ inſigne, olim in ſynodis Toletanis inſtitutum, Apoſtolica auctoritate renouatum, Sixtus Quartus Pontifex Ferdinando et Elizabethæ Regibus ob præclara rerum pie geſtarum merita tribuit. Et vero, quod diuinum atque immortale munus extitit, ſanctæ Inquiſitionis officium ſalutaribus conſilijs in ea inſtituit ad orthodoxam fidem tuendam, hæreſumq. tempeſtates depellendas: quarum fluctibus multæ deinceps aliæ prouinciæ, olim religionis catholicæ ſtudio nobilitatæ, naufragium

fragium

fragium fecerunt et opum, et veræ Christianæ pietatis, cuius sanctissimo nomine gloriabantur. Est igitur diuino consilio factum, vt canonizationis huius actum optimus religiosissimusq. Pontifex SIXTVS QVINTVS rite conficeret, cui non sine ratione causaq. ille reseruatus videtur, cum ob alia multa, tum etiam, vt Hispaniam aliquo singulari beneficio condecoraret: quod itidem diuina prouidentia alios singulos, qui præcesserant, Sixti nomine Pontifices fecisse demonstraui. Hoc a Deo factum est, vt ordinis Franciscani beatum Bonauenturam, sanctitatis nomine illustrem, Sixtus Quartus, eiusdem ordinis in sanctorum numerum referret: itidem de beato Didaco, illius ipsius ordinis obseruantissimo viro, et sanctimoniæ laude claro a SIXTO QVINTO, qui seraphicæ etiam religionis est, statui ac fieri voluit. Ille Federico Tertio Austrio, Imperatore efflagitante, hic Philippo eiusdem augustissimæ familiæ Principe, et Rege Maximo petente summopere, in sanctis ascriptus est. Hæc, atque adeo longe plura si quis recta reputabit via, facile intelliget, quod proposui. Verum SIXTI QVINTI sapientia, pietas, consilium, æquitas, et rationes spectandæ iam sunt, quibus canonizationis huiusce actum confecit.

De pietate, æquitate, consilio, et rationibus, quibus SIXTVS QVINTVS *canonizationis actum celebrauit. V.*

DIVINO igitur consilio motus SIXTVS QVINTVS, rem tamdiu expetitam concedendam statuit. Enixe enim eam, vt narraui, Philippus Rex tamdiu petebat: et item Toletana ecclesia, Magistratus Complutenses, Collegia piorum hominum, denique Hispani omnes, Regis optimi exemplum secuti, maximopere obsecrabant. Rem eandem, quæ postulabatur, Pontifex sapientissime vidit: vtq. est actionum æstimator acerrimus, iustam illam quidem, piam, ac sanctam perpendit. Plurimi igitur ponderis erant, et Regis in primis postulantis ratio, et rei tam sanctæ petitio, plena iustitiæ, et æquitatis. Nam id æquissimum erat, vt quem vita omnis sanctum significauit, et quem tanta miraculorum vis in cælis sanctorum consuetudine frui declarauit, eum in

illorum numero Apostolica auctoritate ascriptum, in terris ecclesia debito honore coleretur. Sed hic non possum tacitam præterire sapientiam Pontificis, qui tam multa simul prospexit, cum canonizationis actum suscepit. Seruiendum enim erat gloriæ Dei, quæ in ea actione maxime splendescit: seruiendum præterea consolationi ecclesiæ, quam, tamdiu turbulentis hæresum tempestatibus agitatam, tantisq. malis varie perculsam prospiciebat, et omnia denique doloris plena, videbat, cum vulnera, reipub. Christianæ vndique inflicta, cerneret. Eo vno facto, quam animo conceperat, miram omnibus alacritatem addidit. Mærore debilitatas prouincias, et ciuitates, quasi in mæstitia iacentes, recreauit: hominum religiosorum collegia, tamquam diuturno languore obtorpescentia, ad pietatis Christianæ exercendæ vsum, studiumq. alacrius excitauit: ordinis autem seraphici conuentus, pene diu feriatos, ad præclaras illas et præstabiles beati Didaci virtutes hilariter animauit: bonorumq. omnium animos, prope fractos, atque afflictos erexit: et malorum, præsertim hæreticorum, temere ac perdite gestientium furorem, rabie quadam exultantem repressit. Ad hos vberrimos pietatis fructus, qua est summa charitate, diuinaq. sapientia, Pontifex cum solemne canonizationis officium referri iam inde ab initio viderit, magno exarsit desiderio rei conficiendæ. Non defuerant tamen, qui rem differri suadere conabantur, nescio quibus rationibus, quæ inanes sunt, ne dicam, aniles et superstitiosæ. Non enim verum est, neque cum pietatis officio consentaneum, quod vulgo dicunt, Pontificem breui moriturum, vbi aliquem in sanctorum numero ascripserit. Imo contra perspicue manifestum fit exemplis plurimorum Pontificum. Alexander Tertius Pontifex in sanctorum confessorum ordinem anno millesimo centesimo sexagesimo quinto Bernardum Clarauallensem retulit: postea tamen vixit annis quindecim, cum alios etiam quattuor, et in ijs præsertim Thomam Cantuariensem anno millesimo centesimo septuagesimo quarto in beatorum martyrum numero ascripserit. Idem affirmari licet de Gregorio Nono Pontifice: qui annis postea tredecim obijt, quàm beatum Dominicum, ordinis Prædicatorum auctorem, et paren-

tem,

tem, in sanctis annumerarat, cum seraphicum Franciscum etiam, et item alios quattuor deinceps in eorumdem numerum posuerit. Res ex Pontificijs annalibus in promptu est, ac præterea rationes multæ sunt, quæ liquido constant: ideo iam nihil attinet, cur pluribus demonstretur. SIXTVS igitur QVINTVS, qui pietate, religione, sanctissimisq. pastoralis suæ solicitudinis rationibus omnia metitur, religiosi animi sui ardore inflammatus, cum cetera, quæ mox narraui, sibi ad animum in re efficienda proposuerat, tum illud etiam potissimum, vt et Hispaniam tanti muneris lætitia exhilararet; et in primis Philippum Regem Maximum, de ecclesia Dei optime meritum, tam immenso studio canonizationis actum, tamq. diu pie efflagitantem. Profitebatur Rex, summis in negotijs, difficillimisq. conatibus, se, beato Didaco cælesti patrono et deprecatore, a Deo maxima adiumenta, beneficiaq. plurima esse consecutum. Instabat bellum Anglicum, et illud quidem difficile ac periculosum, quod contra perditissimam et profligatissimam feminam, omni imbutam scelere, omniq. hæresis labe inquinatissimam, Elizabetham, dominatu tyrannico illud Angliæ regnum diu nimis opprimentem, ac nefaria quæque contra ecclesiam catholicam bonosq. omnes molientem, Rex pietate ductus, et iustissimis causis motus, sibi gerendum statuerat. Belli instrumenta innumera cum Rex parasset, classem ingentem ornasset, atque instruxisset, et classicorum militum copias magnas coegisset: tum Pontifex SIXTVS QVINTVS ad iustissimum bellum, quod iam affectum, diuina in primis ope recte confici breui posse sperabat, opus etiam esse vidit cælestibus potissimum defensoribus: quos beatus Ambrosius Mediolanensis, cum ab impia Iustina vexabatur, se in tanta perturbatione ambire dixit. Oportuno igitur tempore, vt est egregia, diuinaq. sapientia, Pontifex in sanctorum numero beatum Didacum constituendum censuit, in cuius meritis Rex tantopere confidit. Et quoniam canonizationis actus plenus est mysteriorum, ac rituum, eamq. ob rem maxime solemnis, et proprie Pontificius: quàm rite, et recte, atque ex instituto moreq. sanctissimo eum Pontifex celebrarit, id planum fiet commemoratione rerum, quæ mox ordine explicabun-

cabuntur. Verum aliquid me summatim oportet præfari de canonizationis antiquitate et celebritate: cum qua omnis reliqua deinceps narratio apte cohærebit.

De canonizationis instituto, vsu, et rationibus. VI.

IAM inde ab initio nascentis ecclesiæ, institutum canonizationis esse cœpit, vt a falsis veri martyres internoscerentur. Tum enim primum sanctus Clemens Pontifex et martyr, Notarios septem creauit, quos in eam curam incumbere iussit, vt res gestas martyrum litteris mandarent: Viros autem esse voluit, qui et spectata fide, et probitate, et doctrina antecellerent: quiq. omnem in munere commisso diligentiam adhiberent. Anterus præterea Pontifex deinceps hoc statuit, vt eorum acta non modo conscriberent, sed etiam conquirerent quam diligentissime. Et vero Fabianus Notarijs illis septem adiunxit Diaconos totidem: quorum etiam testimonijs niteretur rei gestæ veritas. Eadem plane omnia decreuit Vrbanus Primus, atque reliqui, qui proxime successerant, Pontifices. Quam ob rem ij Notarij ad summum Pontificem referebant de singulis, qui ex actorum veritate ponendi essent in martyrum numerum. Commemorabant autem res gestas, cruciatus, fortitudinem, constantiam, dimicationes, vere pro fide susceptas, et necem, quam pro Christi Domini gloria obierint. Hæc igitur tria, nimirum grauitas virorum, quibus de martyrum factis scribendum erat, inuestigatio diligens, et testimonium Diaconorum septem, eo spectabant, vt veri tantum martyres, reiectis ceteris, qui pseudomartyres erant, in martyrologij tabulis ascriberentur. Principio enim orientis religionis Christianæ non defuerant homines hæretici, nec vero schismatici, qui cum tormenta ac mortem Christi nomine subire viderentur, eos tamen a fide orthodoxa, et communione catholica alienos, non recepit ecclesia Dei: quoniam ex Patrum sententia quidquid aliquis, qui extra ecclesiam est, patitur, non martyrium, sed perfidiæ pœna censetur. Erant vero aliæ etiam causæ, atque rationes, quare necessaria erat omnis vel diligentissima indagatio, vt re vera quis in martyrum numerum poni rite posset. Nam in Africa ex Diocletiani edicto, qui sacros codices

trade-

tradere noluerunt, cum eam ob causam martyrium subierint, eos martyrum cultu atque honore dignos censuit Mensurius, Episcopus Carthaginiensis, vt rem totam sanctus Augustinus enucleate perscribit. Alios autem facinorosos fisciq. debitores, qui, illius vexationis occasionem nacti, quoniam vita acerbissima priuari mallent, propterea quod grandi ære alieno obstricti essent, vltro sponteq. sese persecutoribus offerebant, sacraq. volumina, quæ tradere recusabant, se habere mentiebantur, in martyrum numero censeri, idem Mensurius vetuit. Eamq. ob rem Optatus Mileuitanus Lucillæ factiosæ feminæ narratione demonstrat nefas esse venerari reliquias alicuius martyris, non vindicati, nimirum non probati et recepti. Itaque pernecessaria fuit de martyribus etiam, eorumq. fide et charitate perquisitio. Ab ijs autem initijs profectus sanctorum canonizationis vsus, in dies progressionibus suis auctus, magnam requirit solemnitatem, omni vel diligentissimo indagandi studio exquisitam. Elapsis enim beatissimorum martyrum temporibus fuerunt multæ canonizationis causæ. Neque in præsenti necesse habeo commemorare omnia sæcula sanctorum, quos sine dubio gloriæ Domini participes effectos, catholica veneratur ecclesia. Sed cum aliquando hominum fraudibus, vt mox narraui, dolisq. occurrendum fuerit: tum etiam superstitioni prospiciendum erat imperitæ multitudinis, quæ facile interdum falli decipiq. potest assimulata quadam specie sanctitatis. Hermanus quidam, iam annorum viginti spatio sanctus vulgi opinione putabatur, venerationeq. propterea colebatur. Sed habita de eo inquisitione diligentissima, Bonifacius Octauus Pontifex exhumari iussit, cum, quem sanctum vulgo opinabantur, eum hæreticum comperisset. Accessit etiam alia causa, quæ maximi momenti est. Obuiam enim eundum sæpenumero fuit quarundam familiarum ambitioni, humanoq. affectui: quo factum est nonnumquam, vt hic parentis, ille filij, alius fratris, alius amici, ex hac vita pie decedentis, tamquam sancti, patrocinium publice imploraret. Quæ res tum ambiguitatem, tum confusionem ac perturbationem sæpius peperit: cum idem a quibusdam, vti sanctus, coleretur, ab alijs irrideretur. Hanc igitur priuatam, et ambitiosam licentiam, quam

in Breuic. coll. 3. diei c. 4.

Opt. li. 1. cont. Par.

quam sibi homines arrogarant, diuine sapientissimeq. coërcuit sancta ecclesia Dei. Ac præterea, vt et sanctis honorum accessio fieret, et fidelibus certa, explorataq. veritas de eorum gloria afferretur: mos ritusq. solemnis, Spiritu sancto auctore ab ea introductus est canonizandi sanctos statis cærimonijs, quæ in præsenti inuiolatæ obseruantur ad præscriptum librorum ritualium. Neque enim tanti ponderis negotium, *cap. 1. de Rel. et ven. sanct.* quanti est sancti canonizatio, cuiquam vel Patriarchæ, vel Primati, vel Metropolitano, Episcopove, sed soli Pōtifici Romano commissum est: qui summam diuinamq. ecclesiæ regendæ et gubernandæ potestatem habet. Quo in munere is, vt Pontifex, Vicariusq. Christi, neque fallere, neque falli potest, quia non prudentiæ suæ innititur, sed regitur prouidentia Dei: qui ecclesiam spiritus sui lumine illustrat, ac dirigit, vt non erret, sicut promisit ijs verbis: Spiritus Paraclitus, quem mit- *Ioan. 14.* tet pater in nomine meo, docebit vos omnem veritatem. Cuius singularis prouidentiæ argumento certissimo satis illud est, quòd numquam labefactata, neque infirmata est fides, ab hominum testimonijs, semel in ijs canonizationis iudicijs suscepta, vt disertissimi viri rem totam non probabiliter solum, sed necessario demonstrant. Præterea canonizationis munus, quoniam maturæ deliberationis est, non ilico peragitur, sed mora interposita, vsque adeo vt in annos plurimos diutius differatur. Nam quo maius negotium est, eo ma- *Ioan. 11.* turius deliberari debet. Christus Dominus cum Lazarum ad vitam reuocauit, non confestim id fecit, sed multas prius cærimonias adhibuit. Pontifex igitur in canonizatione quàm sapientissime agit: qui, etiam atque etiam sæpe a Regibus, Principibus, alijsq. primarijs viris, aut a ciuitatibus, nationibusq. omni summa prece rogatus, quo splendidius veritas elucescat, eam actionem in longius tempus ducit. Id quod Eugenius Quartus fecit, cum de Bernardini Senensis solemni adscriptione ageretur: itidemq. Innocentius Quartus de Stanislao martyre. Hic annis post eius martyrium centum et septuaginta, ille longe diu post obitum in sanctorum numero est ascriptus: cum a ceteris etiam, qui præcesserant, Pontificibus res antea prolata sit. Ac præterea illius, qui verbo et opere Christum Dominum confessus, rerum diuine

uine gestarum laude clarus, in sanctis dignus est qui annumeretur, vitæ innocentia, morum sanctimonia, virtutes, miracula inuestigantur diligenter. Idq. inuestigationis officium, non omnibus committitur, sed religiosissimis ecclesiæ Antistitibus, viris sapientissimis, rerumq. gerendarum vsu peritissimis. Et quo exploratius sit id, quod quæritur: aliquando factum est, vt quæstionum, quæ ad canonizandi rationem, vsumq. attinent, acta fidei et diligentiæ eorum potissimum Cardinalium concredita commissaq. sint, qui illius sancti, de quo ageretur, canonizationi maximopere refragarentur. Iam vero Innocentius Quartus de sancti Stanislai vita inquirendi curam delegauit Ranaldo, Cardinali Ostiensi, illius canonizationem valde admodum impedienti: qui deinceps, re tota perspecta, suffragatus est mirifice. His solemnibus institutis et alijs, quæ ordine infra perspicua erunt, de beato Didaco, in sanctorum numerum referendo SIXTVS QVINTVS Pontifex egit, vt omnia solet, tum religiose, tum sapienter.

De actis huius causæ, in vrbe recognitis, et comprobatis. VII.

CANONIZATIONIS autem huius causa, quemadmodum ante narraui, cum in eo statu versaretur, vt illius acta, quæ iudices delegati in Hispania confecerant, recte obsignata, inde Romam perlata essent: Philippus Rex, qui tamdiu non assecutus erat, quod summopere expetierat, per oratorem suum Regium, Henricum Gusmanium, Comitem de Oliuares, virum genere illustrem, et virtutum laude clarum cum sanctissimo D. N. SIXTO QVINTO Pontifice precibus agi voluit, vt res, diutissime dilata, tandem rite conficeretur. Id supplex orator regio nomine, maximopere petijt, quod pro pietatis, æquitatisq. ratione Pontifex, qua est summa benignitate, libenti gaudentiq. animo concessit. Itaque vt recte atque ordine res tanti ponderis, ac momenti gereretur: optimum factu putauit, eam sapientibus, vsuq. peritis hominibus speciatim delegare. Eamq. ob rem e Rotæ Auditoribus duos delegit, Roscium Decanum, et Robusterium, ambos iuris scientia eruditissimos viros, iudicesq.

cesq. integerrimos. Iis præcipuo, vt moris est, rescripto Pontificio, cui manu sua Pontifex subscripserat, quarto Calendas Iulij, anno M D X C V. dato, negotium mandauit: vt huius causæ acta, ab Hispania Romam allata, viderent; cognoscerent, atque expenderent in primis, an quæstiones rite habitæ essent, an item legitima testimonia, idoneaq. ad probationes, decernerentq. item inter se de ijs omnibus, tum referrent. Qui vbi aliquot post mensibus magna cum diligentia, quam adhibuerunt, omnia perspexerunt, et considerarunt, maturaq. deliberatione inter se statuerunt, ad Pontificem singula retulerunt, certis capitibus distincta, vt mox infra exponam.

I. Causæ acta esse legitime tum recognita, tum interpretata.

II. Testes ex litteris remissorijs, recte riteq. interrogatos: et quæstiones de ijs legitime habitas esse.

III. Eos testes nulla exceptione summoueri, sed maxime idoneos ad faciendam fidem.

IV. Testes præterea, litterarum remissoriarum auctoritate adhibitos, fuisse legitime atque ex præscripta ratione, recte interrogatos: et præterea quæstionum aliarumq. scripturarum monumenta, recte exscripta esse, fidemq. et probationem afferre.

V. Librum, de miraculis inscriptum, quo scilicet beati Didaci miracula centum et triginta explicantur, ex archiuio Complutensis conuentus S. Mariæ Iesu desumptum, probationum vim præbere, et recognitum, vt per exemplaris vetustatem fieri potuit, fidem facere: et reliqua item duo, et quinque foliorum fragmenta, e pago sancti Nicolai, patria beati Didaci, perlata.

VI. Constare item, beatum Didacum, in eo pago natum, ordinis sancti Francisci laicum professum, ex hoc sæculo migrasse anno M C C C C L X I I I. vitam egisse piam, religiosam, sanctam: illum morum sanctimonia, castitate, humilitate, charitate, eleemosynarum largitione, commiseratione, et egregia, mirandaq. erga pauperes Christi liberalitate, aliarumq. virtutum splendore diuinitus illis sæculis præluxisse: multa pro gloria Dei perpessum esse, eamq. ob rem et in vita, et post obitum, omnium, qui

illum

illum norant, opinione sanctum putari, piaq. veneratione coli: eius corpus in ecclesia sanctæ Mariæ Iesu loco recondi, quod sacellum appellant beati Didaci nomine.

VII. Constare item illum, multa ætate prouectum, diem suum obijsse pridie Idus Decembris, anno a Christo nato MCDLXIII.

VIII. Omnium sermone, et prædicatione illum, dum in hoc sæculo fuit, sanctitatis nomine celebrari.

IX. Idem testatissimum fieri libro miraculorum, idq. testimonijs quàm plurimorum, qui illum de facie norant, eiusq. fere assidua vsi sunt consuetudine.

X. Testificari multa miracula, et beneficia diuinitus hominibus diuersi generis et loci facta meritis et precibus beati Didaci.

XI. Præcipua etiam, atque singularia miracula testata, et probata esse, præsertim, quod narratum est de serenissimo Carolo, Hispaniarum Principe, et item de Maria Pinilla, paralytica.

XII. Alia multa nota, et testata esse ex libro miraculorum, quem mox commemoraui.

Hæc Auditores Rotæ iudices delegati ad Pontificem ordine retulerunt: tum quæcumque præterea ad canonizationis actum pertinerent, recte ac legitime instructa parataq. esse omnia exposuerunt.

De Cardinalibus, delegatis etiam iudicibus recognitionis actorum huius causæ. VIII.

IIS omnibus auditis, SIXTVS Pontifex, quo maturius cuncta peragerentur, in consistorio, quod decimo Calendas Februarij anno MDXXCVII. habuit, amplissimis octo Cardinalibus, Alexandro Farnesio, Collegij Decano, Episcopo Ostiensi, Marco Antonio Columnæ, Episcopo Prænestino, Michaeli Bonello Alexandrino tit. S. Mariæ supra Mineruam, Iulio Antonio Santorio tit. S. Bartholomæi in Insula, Antonio Carafæ tit. SS. Ioannis et Pauli, Constantio Sarnano tit. S. Petri in monte aureo, Presbyteris, et Ferdinando Mediceo, Diacono S. Mariæ in via lata, Hieronymoq. Mat-

theio, Diacono item sancti Adriani, id præcipue mandauit, et delegauit, vt quæ ab Auditoribus relata essent, omnia singulaq. accuratissime cognoscerent: itidemq. perspicerent, et considerarent, quàm diligentissime possent, quæcumque in negotij huius grauissimi rationibus considerari oporteret. Tum ij causam delegatam statim aggressi, vt viri sunt summa sapientia, iudicioq. præstantissimo, in ea quemadmodum ceteris in rebus solent, et religiose, et pie, et æquissime se gesserunt præclara cum laude. Farnesius igitur Decanus, tertio Nonas Februarij, congregationem delectorum Cardinalium habuit, in qua primum de re delegata agi cœptum est. Rotæ Auditores, Roscius, et Robusterius, præsto fuerunt ad causam: de qua retulerunt, se illius acta vidisse, recognouisse, et perpendisse omnia diligenter, prout summatim, de more canonizationis, certis capitibus comprehensa, singula contineri dixerunt. Hæc breui cum coram exposuissent, actorum exemplaria Cardinalibus tradiderunt, et summam itidem capitum, quam ipsi confecerant. Postea vero quàm illi abierunt, in eam deliberationem, matura consultatione agitatam, Cardinales venerunt, vt et omnia illa acta denuo recognoscerentur ordine, quo Rotæ Auditores vsi erant, et singulæ præterea positiones, quas, inde desumpta, illi attulerant, studiose cum actis collatæ, examinarentur. Quare actorum et summariorum exempla confici, singulisq. Cardinalibus tradi: eorum autem exemplar a Notario recte asseruari iussum est.

De Congregationibus eo nomine habitis. *IX.*

DEINDE statas alias congregationes delegati iudices, Cardinales habuerunt: quibus de tota causa ordine actum est. Fuerunt autem eæ omnes numero tredecim, in quibus præsertim iurisconsulti, grauitate et doctrina præcellentes, cum vsu venit, præsto fuerunt ad consilium. Primum acta causæ, in Hispanijs confecta, quæ Auditores Rotæ, certa, ad fidemq. faciendam idonea decreuerant, aliaq. ea diligenter recognita, et alia quæcumque id generis, ad canonizationis actum pertinentia, Cardinales cum rata, firma diuturnis

turnis consultationibus habuissent, omnia maturissime comprobarunt. Postea singulas positiones illas, summatim ex scriptas, et collectas, quas Auditores attulerant, etiam atque etiam cum aduocatis consultatas, ex omni parte recte constare decreuerunt. Tum varia miracula, de quibus diu consultatum ac deliberatum est, cognita atque explorata vsque adeo habuerunt, vt nihil deesse statuerint ad rem perficiendam. Quare vltima congregatione decretum in sententiam confecerunt, sequenti capite explicatam.

De vltima congregatione et decreto comprobationis actorum. X.

DEMVM rebus omnibus agitatis, cum nihil dubij reliquum esse videretur, in congregatione, quæ ob eam causam vltima apud Farnesium decimo Calendas Iulij anno millesimo, quingentesimo, octuagesimo octauo habita est, Cardinales censuerunt, nihil omnino obstare, quominus sanctissimus D. N. SIXTVS QVINTVS vltra progrederetur ad canonizationis actum. Itaque magna consensione, intimaq. animi lætitia de re tota deliberarunt in hanc sententiam. Diligenter perspectis attestationibus, probationibus et actis omnibus, de beati Didaci canonizatione confectis, accurateq. recognita scripturarum fide, et consideratis Auditorum Rotæ positionibus, cognita etiam illa constanti deuotione, ac veneratione, quam beato patri Didaco centum et viginti abhinc annis omnes Hispaniæ populi votis, vigilijs, donarijs, omnibusq. pietatis officijs perpetuo tribuunt: Nos illius fidei puritatem et integritatem, vitæ sanctitatem, egregias virtutes, præclara miracula optime probata comperimus. Quocirca vno animi assensu decernimus ob clarissima eius merita Sanctissimum D. N. si eius sanctitati placuerit, cuius correctioni et iudicio omnia subijcimus, posse ad illius canonizandi actum vltra progredi, riteq. eundem in sanctorum numero ascribere.

De

De consistorijs canonizationis causa habitis. XI.

RE a Cardinalibus ita explicata, optimus Pontifex SIXTVS QVINTVS, vt religiosissimo desiderio exardescens, ita attentissimus et diligentissimus ad rem perficiendam, consistorium secretum quàm primum habere voluit: quod duodecimo Calendas Iulij habuit frequentissimo Cardinalium conuentu. Erat vnus, vt dixi, e Cardinalibus delegatis iudicibus, Marcus Antonius Columna: qui, a collegis delectus, mirifice causam perorauit graui et illustri oratione vereq. digna amplissimo Cardinale. Eam huic commentario adiungam ad extremam partem. Sed magna omnium attentione cùm auditus esset: tum a Pontifice in primis attentissime, qui id negotium, quod totum Dei est, summa pietate amplexus, et luculentissima oratione dicentis, et cogitatione meditationeq. rerum, quæ præclaræ ac diuinæ narrabantur, magnopere delectatus, intimum animi gaudium vultu atque adeo lacrymis ostendit. Erat enim oratio plena officijs pietatis, referta exemplis sanctitatis, et splendescens lumine illustrium miraculorum, quibus vir Dei Didacus maxime claruit. Iis omnibus auditis Cardinales, sententias rogati, canonizationi suffragati sunt magna pietatis significatione. Tum Pontifex, de eorum consilio, et assensu omnia rite recteq. acta, et gesta, ac legitime probata esse decreuit: et pergere iussit ad reliqua, quibus canonizationis actus omnibus partibus absolueretur. Septimo igitur Calendas Iulij, die sabbato consistorium publicum fuit. In eo Pontifex, vt in solemni id generis actu moris ritusq. est, amictu Pontificio rubro, et mitra pretiosa ornatus, solio præcelso sub vmbella eiusdem coloris sedit, magno Cardinalium consessu, magnaq. Antistitum frequentia, et celebri virorum omnis ordinis multitudine. Tum Pompeius Arrigonius, Aduocatus consistorialis, et regius, iuris scientiæ, atque eloquentiæ laude florens, oratione Latina, et in omnibus partibus elegantissima, primum exposuit augustissimum perpetuumq. Philippi Regis catholici desiderium, quo tamdiu maxime exarsit ad beati Didaci canonizationem: deinde ordine narrauit

uit eiuſdem viri beati integritatem fidei, ſanctimoniam, et ſimplicitatem vitæ, admirabiles virtutum progreſſiones, et miracula aliqua præſertim inſignia: tum demum perorauit. In qua peroratione cum in primis eiuſdem Philippi Sereniſſimi Maximiq. Regis, tum vero Toletanæ eccleſiæ, vniuerſitatis Complutenſis, et denique totius Hiſpaniæ nomine Sanctiſſimum D. N. Sixtum, quàm maxime potuit, id rogauit, atque obſecrauit, vt, qua eſt ardentiſſima pietate, beatum illum virum, in domo Domini tot meritorum ſplendore elucentem, in ſanctorum numero referre velit. Hæc Arrigonius cum dixit: tum Antonius Buccapadulius, Secretarius Apoſtolicus, vir doctus et eruditus, non modo ad eloquentiam, ſed ad omnes liberales ingenuaſq. diſciplinas, ex præſcripto Pontificis appoſite, ornate, ſplendide, ac grauiſſime reſpondit. Pietatis namque regiæ ſtudium, diuturnamq. rei tam piæ poſtulationem, præclare commendauit: canonizationis actus rite ſolemniterq. conficiendi voluntatē ſummi Pontificis propenſam oſtendit, eamq. ardentius inflammatam narratione vitæ ſanctiſſimæ, virtutū, et miraculorum, quæ Arrigonius Aduocatus dilucide explicauit: ſed ob rei grauitatem dixit, Pontificem velle diutius deliberare: interea Deum in primis orare id omnes oportere, vt diuino lumine mentem illuſtret Sanctitatis ſuę, quo rectius actionem grauiſſimam dirigat cum ad Dei ipſius gloriam, tum ad eccleſiæ amplitudinem, Chriſtianæq. pietatis fructus vberrimos. Sed, vt res tota tamquam ob oculos poſita, planius cernatur, et reſponſum hoc, et orationem commentario in extremā parte aſcribam.

De conſiſtorio, quod eius rei cauſa poſtremo habitum eſt, ac de præſtantiſsima Pontificis concione. XII.

QVONIAM res agebatur maxima, ſemper aliquid reliquum fuit, quod in conſultationem, ac deliberationem venit. Sed prætera ritus ratio id poſtulabat, vt poſtremo conſiſtorium haberetur, in quo cauſa tota, non ſolum Cardinaliū, id quod in more poſitum eſt, ſed Patriarcharum etiam, Archiepiſcoporum, aliorumq. Antiſtitum, qui præſentes adeſſent, ſuffragijs permitteretur. Dubitatum eſt, an Cardinales ſimul, et

reliqui

reliqui ordine Præsides suffragium ferrent. Res diu incerta, et obscura, ita discussa est, vt omnes eo ipso in consistorio suffragium ferrent: cum in œcumenicis concilijs id fieri solemne sit, tum etiam in causis grauissimis, quemadmodum Innocentiũ Quartum in causa Federici Imperatoris, Clementem Quintũ in Concilio Viennensi de re quorundam Principum maxima, Pium secundum in canonizatione item beatæ Catharinæ Senensis, et Leonem Decimum itidem fecisse, cum Franciscum de Paula in sanctos retulit, ex actorum monumentis compertissimum fuit. Quia vero in eiusmodi consistorio ius suffragandi præter Cardinales omnibus etiam Antistitibus, vt dixi, permissum est: semipublici nomine illud appellatur in commentarijs quotidianis veteribus rituum Pontificalium. Id consistorium quinto Calendas Iulij, feria secunda, habitum est. Vbi autem omnes, suo quique loco, consederunt, Cardinales et item ceteri Prælati, qui frequentissimi aderant, miro silentio, cum rei grauitate, lociq. auctoritate consentaneo, tum Pontifex, amictu pontificio rubro, fimbrijs aureis ornato indutus, cum mitra simplici, auro contexta, e solio concionem habuit, sententiarum diuinarum pondere grauissimam, doctrinæ vbertate eruditissimam, omniq. argumentorum maiestate, et sapientiæ admiratione maxime decoratam. Qua in concione a rei, quæ agebatur, magnitudine exorsus, primo de potestate Pontificis, auctoritateq. ecclesiæ, quæ a Deo tradita est, illuminate diuineq. dixit: tum demonstrauit et sacris litteris, et rationibus, ex intima Theologia depromptis, omniq. argumentorum genere, Romanum Pontificem, verum successorem beati Petri Apostolorum principis, pro quo orauit Christus Dominus, ne eius fides deficeret, eundemq. verum caput ecclesiæ, quæ est firmamentum et columna veritatis, quæq. a Spiritu sancto regitur ac gubernatur, in sanctorum canonizatione errare, et falli non posse. Idque non modo pie, sed necessario, et certissima fide credendum affirmauit omnibus summis rationibus diuinitus in medium allatis: cum illud etiam perspicue manifestum sit, ecclesiæ Pontificisue decreta, certa, et firma esse, quæ ad fidem, aut morum disciplinam pertinentia, certis et firmis principijs fundamentisue innitantur. Pluribus cum eam in sententiam dixisset, ad horæ spatium concionem duxit: quam cuncti, qui

qui interfuerunt, summa attentione, atque admiratione audierunt. Deinde Pontifex de beato Didaco, in sanctorum numerum ascribendo sententias dici iussit: tum suo quique ordine, Cardinales, postea Patriarchæ, Archiepiscopi, Episcopi, Auditores Rotæ, Protonotarij, Abbates, ceteriq. omnes, qui aderant, vno consensu, ac libere dixerunt, illum, cuius vitæ sanctitas, ac miracula nota, et testata erant, dignum esse, qui in sanctis ascriberetur. Singulorum sententias vbi Pontifex benignissime audiuit, diem actus canonizationis certum statuit ac decreuit vj. Nonas Iulij: qui dies beatissimæ Virginis Mariæ visitationis sacer, in sabbatum incidit. Hoc factum est a Domino. Quo enim die, nimirum sabbato, beatus Didacus e corporis ergastulo solutus, in cælum abijt: postea tot elapsis annis, sabbato itidem in sanctorum numerum ponitur. Die præterea, ex ecclesiæ vsu, atque institutis in venerationem dicato Sanctissimæ Virgini, Dei matri, quam ille in hac vita, vt narraui, eximia pietate coluit. Festo etiam die eiusdem Virginis, quem ab eius infantia coli cœptum est, vt ceteros alios eiusdem semper præcipue in honore cultuq. habuit. Omnes igitur Dei viro cum suffragati essent ad canonizationis causam: mox fisci Apostolici procurator de summi Pontificis decreto, ac de assensu Antistitum, Protonotarios præsentes rogauit, vnas pluresve tabulas confici ad rei gestæ fidem faciendam.

De basilica Vaticana S. Petri, eiusq. solemni apparatu ad canonizationis actum. XIII.

ILLVD in more iamdiu positum est, vt, cum Romæ Pontifices manent, in sacrosancta basilica Vaticana beati Petri, Apostolorum Principis, actus canonizationis ab ijs celebretur: quemadmodum celebritatum eiusmodi, quæ multis abhinc ætatum sæculis ritu solemni actæ sunt, commentarij rituales veteres demonstrant. Eam basilicam Sanctissimus D. N. SIXTVS QVINTVS ex antiquissimo instituto delegit, ac decreuit, vbi maxima illa solemnitas ageretur: quæ rite religioseq: celebrata, exemplum ex omni parte præclarissimum attulit mirificæ pietatis. Pontifex enim, qui omnia

L cogi-

cogitata, optata, et facta ad gloriam Dei, ecclesiæq. amplitudinem dirigit, eius rei recte conficiendæ curam ac facultatem Cardinali Gesualdo dedit, quem paucis ante mensibus sacrorum rituum congregationi præfecerat. Is, vt vir est summa ingenij solertia, et prudentia magna, ad Pontificis mandata exequenda attentissimus, nihil non egit egregijs consultationibus, vt canonizationis, cuius solicitudo in animo Pontificio insidebat, modus et actus ad exitum perduceretur, qui maxime a pijs omnibus expetebatur. Sed vt ea res, plena mysteriorum, et sacris referta ritibus, ex Pontificis voluntate in primis succederet, omnemq. solidæ, ac perfectæ laudis cumulum haberet: nihil Cardinalis consultauit, aut deliberauit, quod ad Pontificem non retulisset: ex cuius non solum voluntate, sed sapientia singulari, qua diuinitus excellit, actio omnis gerenda erat.

In basilica igitur primo suggestum, firmissima contignatione, et opere amplissimo, decoroq. extructum, intra mediam illius nauim continebatur: quæ pulcherrimam formam ac speciem, aspectu iucundissimam præ se ferebat. Longe id patebat pro mensuræ Romanæ ratione, palmos sex et nonaginta, late septem et quadraginta. A pauimento autem altitudine erat cubitorum circiter quinque: totum constratum decentissime pannis colore viridi: a parte vero vbi solium Pontificis collocatum perspiciebatur, stragulo purpureo.

Super suggestum a fronte, quæ ianuam primariam basilicæ spectat, altare egregie extructum cernebatur, in quo Pontifex Missam solemniter celebraturus erat. Hæc suggesti pars vndique splendescebat ornamentis, et aulæis, peristromatisq. conchiliatis, auro argento intextis, ac pretioso opere confectis: quæ, duplici ordine appensa, erant præclara ad aspectum. In media hac parte extabat peripetasma, mirifico artificio contextum, Spiritus sancti, instar linguarum ignis, super Apostolos aduenientis, memoriam et imaginem repræsentans, maxime insignem, canonizationis actui apte riteq. conuenientem.

Super altaris illius vmbella, crucis amplissimæ signum eminebat, textili stragulo expressum, clauibus duabus, lumine artifi-

artificioso elucescentibus hinc inde ornatum, praeclarissimum aspectum exhibens. Proxime autem sub hoc ornamentum pendebat culcitra, holoserico purpureo amicta, crucis item magnae imagine auro intexta, qua beati martyres olim sepeliebantur, vt ex veteri perpetuaq. traditione constans est opinio.

A quattuor suggesti lateribus suspensa erant vexilla totidem: quae singula, sancti Didaci effigiem exhibebant, SIXTI Pontificis, et Philippi Regis insignibus ornatam. Tum vero, cum vniuersus clerus, supplicationis causa ad basilicam procedens, aduentauit, quintum, ceteris quattuor longe maius, eiusdem imaginis ornatu splendescens, in medio suggesto quàm decentissime pendebat: ita vt omnia quinque simul, inter se ordine respondentia, speciem prae se ferrent mirificam aspectu.

Ascendebatur suggestum commode aliquot gradibus: ingressioq. eo fiebat ianuis duabus, quarum vna in summis, altera in imis gradibus, ab Heluetijs praesidiarijs militibus custodiebatur, ne hominum, quorum ingens concursus fuit, turba illuc prae spectaculi desiderio irrumperet. Erat autem suggesti locus vndique ornatus, atque instructus omni sacra supellectile, veste, et ceteris rebus selectissimis ad rem conficiendam necessarijs. A dextera altaris Pontificij, nimirum a latere Euangelij, loco editiori collocatum erat solium Pontificale, vmbella, vt moris est, in celeberrimo actu ornatius contectum. Quo de solio Pontifex functiones, ad canonizationem pertinentes, ceterasq. actiones executus est: quas illum, Missae sacrum solemniter celebrantem, exequi solemne est. A sinistra, nempe a latere Epistolae, positum cernebatur solium humiliori loco: vbi is, Missae sacrum facturus, sacris vestibus, de more, indutus est. Vndique a suggesti partibus disposita erant subsellia, aulaeis instructa, atque adornata ad Cardinalium consessum: a quorum tergo sedilia extabant, quibus Archiepiscopi, Episcopi, et reliqui Antistites considerent. Extrinsecus autem Clerus Romanus omnis, qui suam quisque candelam cerae albae, manu gestabat, locum cum crucibus habebat, e quo solemnem actum spectaret. Prope ianuam, quae in summo scalae gradu erat a subselliorum ter-

 go,

go, in quibus Cardinales considebant, instructa mensa extitit pretiosis donarijs, quæ offerenda erant.

Basilica amplissimo ornatu, apparatuq. longe omnium sumptuosissimo mirifice fulgebat, luminibus vbique densissimis, et funalibus ceræ candidæ, a superiori parte ordine collocatis, vndique prælucentibus. Proxime autem ornamentum, subter illa erat, phrygiano opere pulcherrimum, palmos aliquot longe lateq. patens, præclare intextum, insignibus sancti Didaci, SIXTI Pontificis, et Philippi Regis maxime decorum, topiarijsq. floribus, partim pictura, partim herba adumbratis, aspectum præbebat iucundissimum. Ab hoc phrygio ornatu ex omni parte pendebant aulæa, artificio admirabili contexta: a latere autem, vbi sanctissimum Sacramentum asseruatur, stragula spectabantur, opere attalico, filisq. aureis collucentia. Omnis denique tum basilicæ, tum suggesti apparatus, vt ex commentarijs quotidianis rerum Pontificalium perspici potest, omnes alias canonizationis celebritates, vel apparitissimas, ante actas, longe superauit.

De processione, ac supplicatione solemni. XIV.

REBVS his omnibus recte apparatis, pridie diei canonizationis maximus factus est concursus ingentis multitudinis: quæ prima, secunda, tertiaq. noctis vigilia, et summo mane frequenter confluens, non tantum basilicam, sed porticum, atrium, limina, forumq. Vaticanum amplissimum, vndique repleuerat. Immo via Alexandrina, quæ recta ab arce Adriani ad Vaticanum ducit, conferta erat vndique hominibus omnium ordinum. Magna frequentia concurrit, mirificiq. etiam non solum ciuium Romanorum, sed peregrinorum coetus, fuerunt canonizationis voce excitati, actum tam solemnem frequentabant. Omnia spiritalis gaudij plena, vt parietes ipsi prælætitia gestire viderentur. In tanta autem, tamq. innumera hominum turba, quæ sæpenumero, vel leuissimis commota rumusculis, maximos tumultus de repente alias concitare aliquando consueuerat: sine vllo motu ac perturbatione, immo vero summa tranquillitate sunt acta, et transacta omnia. Postridie igitur, qui dies canonizationi

zationi

zationi decretus erat, hora octaua Cardinales, sacris vestibus, pro suo quique ordine induti, in sacellum Palatinum, quod SIXTI nomine vocant, frequentes conuenerant: eoq. item loci præsto erant Patriarchæ, Metropolitani, ceteriq. Antistites, mitris et pluuialibus vestiti: Pœnitentiarij basilicæ sancti Petri, casulis amictu tũ subdiaconi, et Rotæ Auditores rochetis, et superpelliceis: Protonotarij, vt moris est, cappis et rochetis. Tum Pontifex, ab aliquot Cardinalibus, Legatis Principum, Romanis viris primarijs, et Prælatis familiaribus deductus in sacellum descendit: vbi in altari vestes sacræ Pontificiæ, quibus indueretur, apparatæ erant: vtpote Amictus, alba, cingulum, stola, et clamys purpurea Pontificalis, opere textili aureo, fimbrijs item aureis. In qua clamyde ab vna parte assuta erant insignia Pontificis, ab altera Philippi Regis. Ijs vestibus decore indutus cum esset: tum in corona Cardinalium astantium, a Petro Deça Cardinale Hispano, quem is iusserat, in oratoris locum, præsto esse Regio nomine ad canonizationis actum, tres cereos colore albo accepit, eosq. auratos, atque elaboratos signis Pontificijs, et Regijs. Horum duo prægrandes erant, quorum vnum oratori Reipublicæ Venetæ, alterum item oratori Ducis Sabaudiæ, tradidit, tertium, qui tenuior erat, in processione manibus ipse prætulit. His rite gestis, Pontifex exorsus est hymnum, AVE MARIS STELLA, quem non modo, propterea quod dies festus Visitationis beatæ Mariæ Virginis erat, sed quia ob canonizationis celebritatem in supplicationis, processionisve initio cani, ritus postulat. genibus flexis ad altare fuit, dum hymni versus primus est absolutus, inde surgens, mitram pretiosam accepit, in sellaq. gestatoria sedit, quoad processionis ordo e SIXTI sacello ad palatij ianuam Pontificiam directus est. Interea pia tacita supplicatione omnes, et solemni modulatione cantores hymnum prosecuti sunt. Pontifex autem, qui est religiosissima pietate inflammatus, quiq. in seraphico ordine tamdiu cælestium illarum contemplationum curricula præclare confecerat, secum animo reputans canonizationis actum, quem celebraturus erat, omni mentis cogitatione ad supplicationem attentissimus, tum in processione, tum in omni canonizationis

nis officio ſanctiſſimam illam pietatem, vereq. Pontificiam, quam cordis ſui viſceribus conceperat, non modo religioſis precum vocibus, ſed vultu, qui animi imago eſt, facie, ore, oculis indicauit: cum lacrymarum, quas præ eximia ſua erga Deum charitate expreſſit, ſint plerique omnes ſpectatores, ac teſtes. Omnis autem Clerus Romanus tum ſæcularis, tum regularis, cuius maxima frequentia erat, in atrio palatij ampliſſimo morabatur: vbi vero primum procedendi ſignum accepit, e ianua primaria ordine egreſſus, totum forum Vaticanum proceſſione circuiuit, hymnisq. et canticis, litanijs, omniq. ſanctarum precum modulatione ſupplicando, demum venit ad atrium et porticum baſilicæ ſancti Petri: ibiq. pro ritus ratione conſtitit, dum Pontifex, qui ſella geſtatoria de more, ſolemniter euectus, ſequebatur, in eius medio ad eandem baſilicam proceſſit. In actu proceſſionis mirum ſilentium fuit, miraq. omnium veræ ac ſolidæ Romanæ pietatis ſignificatio. Res enim ita adminiſtrata eſt, quo diligentius tumultibus prouiſum eſſet, vt ad ſuburbium Vaticanum, quo temporis ſpatio canonizatio agebatur, curribus, pilentis, quadrigis, eſſedis vehiculisq. cuiuſcumque generis, ac iumentis omnibus aditus vndique præcluderetur.

De ordine proceſſionis. XV.

AD baſilicam Vaticanam via, quam proxime dixi, proceſſum eſt hoc ordine. Primum familia Pontificia, veſtibus rubris amicta, antecedebat: deinde Secretarij Apoſtolici: poſt, Aduocati Conſiſtoriales, veſtibus violaceis, induti incedebant: tum tubicines, qui certis ſtatis locis ſimul inflantes, ſuaui tubarum ſono canebant. Proxime ſequebatur procurator Generalis obſeruantium ordinis Minorum, homo Hiſpanus, ſacerdos, planeta albi coloris veſtitus: qui inſigne vexillum, ſancti Didaci effigie religioſa præclare ornatum, ferebat. Hunc prope conſectabantur quattuor, eiuſdem ordinis ſacerdotes veſtitu albarum. His propinqui erant Cantores: qui varijs modulate, numeroſeq. canendi modis, ac pio hymnorum cantu, omnium animos alliciebant ad ſpiritale gaudium. Mox procedebant Abbreuiatores, Acolyti Apoſtolici,

ſtolici, Auditores Rotæ, Subdiaconi item Apoſtolici, omnes ſuperpelliceis et rochetis veſtiti. Erat in ijs autem Subdiaconus eodem ornatu, crucem Pontificiam præferens: cui miniſtri duo virgæ rubræ aderant, vnus a dextero, alter a ſiniſtro latere. Crucem Pontificiam prope comitabantur Pœnitentiarij baſilicæ ſancti Petri, deinde Abbates: tum Epiſcopi, deinceps Archiepiſcopi, Patriarchæ, Prælatiq. Sanctiſſimo D. N. aſſiſtentes, pluuialibus et mitris ornati. Iis proxime Cardinales Diaconi incedebant, dalmaticis, et mitris: mox Cardinales presbyteri, planetis, et item mitris: poſt Cardinales Epiſcopi, pluuialibus, itidemq. mitris induti. Hos ſtatim ſequebantur Diaconi Cardinales tres, quorum vnus erat Aſcanius Columna: qui, quoniam muneris ſui functio tunc erat, Euangelium legere, medium inter alios duos locum tenebat, quorum vnus fuit Cardinalis Sfortia, alter Cardinalis Montaltus, ambo tamquam Pontifici aſſiſtentes. A lateribus eorum duorum Cardinalium progrediebantur Oratores duo, vnus Reipublicæ Venetæ, alter Ducis Sabaudiæ: qui vterque cereos illos duos prægrandes manu portabat.

Iis omnibus ordine præcedentibus, ſummus Pontifex, ſella geſtatoria, ſublimis euehebatur ſub vmbella: quæ primo ab Oratoribus, poſt ab alijs Principibus, tum ab alijs primarijs viris ferebatur, qui viciſſim hoc munus ſubierunt. Sequebantur deinceps Cubicularij intimi duo Pontificis, qui præſto eſſent ad aſſiſtendum: in horum medio erat Seraphinus Oliuarius, Vicedecanus Rotæ: qui Decani abſentis vicem gereret ad mitræ Pontificiæ functionem. Vltimo loco erant Protonotarij eodem, vt ſupra, veſtitu atque ornatu: tum præterea frequentiſſima multitudo ciuium Romanorum, et aliorum nobilium virorum. A Pontificis et Cardinalium lateribus præſidiaria Heluetiorum cohors magna præſto erat ad ſummouendam repellendamq. tam infinitæ multitudinis turbam. Totum autem forum Vaticanum, quacumque parte ſupplicationibus procedebatur, prætorijs equitum turmis erat vndique ſeptum et communitum.

Pontifex autem, Cardinales, Patriarchæ, Archiepiſcopi, ceteriq. omnes Antiſtites, qui in proceſſione frequentes aderant, cereos albos accenſos manu geſtabant: quos eorum vnicuique

pro

pro dignitatis ratione large liberaliterq. distribuerant ministri Philippi Regis, cuius rogatu celebritas canonizationis agebatur.

Vbi ad Basilicæ porticum Pontifex venit: ei Canonici, clerusq. illius basilicæ vniuersus, obuiam fuerunt suauissimis musicæ modis et cantibus.

De actu, et solemnitate canonizationis. XVI.

BASILICAM Pontifex ingressus, suggestum, canonizationis causa apparatum, ascendit: tum e sella gestatoria descendens, in faldistorio genibus flexis, ad altare versus orauit. Inde solium Pontificium, excelso loco positum, conscendit: in quo, vt moris est, Cardinales obedientiæ munus ei præstiterunt. Qua absoluta re, Franciscus Mocantius, cæremoniarum magister, Cardinalem Deçam accersiuit, qui cum Arrigonio Aduocato ad Pontificem venit. Ambo vbi debitam Pontificiæ maiestati reuerentiam adhibuerunt: tum Cardinalis stabat, aduocatus autem genibus flexis, ac supplex paucis verbis dixit, Deçam Cardinalem præsentem, id regio nomine summopere rogare, atque obsecrare, vt beatus Didacus, in sanctorum numerum rite ascriberetur. Tum Buccapadulius secretarius Pontificio nomine, grauiter breui respondit, illud negotium maximæ deliberationis fuisse: eamq. ob rem diuturnis necessarijs consultationibus diligenter a Pontifice tractatum: et cum, quod ad canonizationis actum pertineret satis probatum esse videretur, tamen quia oratio iusti assidua multum apud Deum valet, Pontificem hoc maxime exoptare dixit, vt omnes vna precarentur, quo magis, res auxilio diuino inchoata, adiuuaretur etiam diuina illius benignitate.

Hæc vbi Secretarius respondit, continuo e solio Pontifex ad faldistorium descendit: vbi genibus flexis, mitra indutus, orauit: interim sacræ litaniæ in choro canebantur, et aliæ preces dicebantur. Quibus absolutis, ad solium redijt.

Magister autem cærimoniarum iterum Cardinalem Deçam cum aduocato ad Pontificem euocauit: ad quem confestim cum ambo accessissent, itidem iterum summopere instarunt. Apposite et breui Secretarius dixit, rem tam grauem postulare

ſtulare vt ardenti iterum oratione preceq. imploretur auxiliū et gratia Spiritus ſancti, vt in re grauiſſima ſuo diuino lumine eum dirigat. Tum rurſus Pontifex e ſolio in faldiſtorium venit ad orandum, vt ſupra, genibus flexis, et item mitra adhibita. Mox autem Cardinalis Sfortia Diaconus, ad populum verſus, alta voce dixit: ORATE. Ilico mitra e capite Pontificis depoſita, ceteri etiam omnes Cardinales et Antiſtites depoſuerunt: genibusq. flexis ſimul cum Pontifice taciti orarunt ſumma intimi animi prece, quoad Cardinalis Montaltus Diaconus, a ſiniſtra Pontificis ſtans, alte pronunciauit: LEVATE. Qua voce pronunciata Pontifex, Cardinales, et reliqui ſurrexerunt. Libro tunc a Prælatis aſſiſtentibus allato, Pontifex inchoauit hymnum: VENI CREATOR SPIRITVS. Statim ad genuflexionem redijt, itidemq. omnes fecerunt, tamdiuq. in ea permanſerunt, quoad primus verſus finitus eſt. Tunc ad ſolium Pontifex inde abijt, ceteri ſteterunt. Hymno abſoluto, Cantorum chorus cecinit verſum: EMITTE SPIRITVM TVVM. Poſtea dixit Pontifex orationem hanc: DEVS QVI CORDA FIDELIVM, et cetera. Qua pronunciata oratione, Deça Cardinalis vna cum aduocato, Philippi Regis nomine tandem tertio inſtetit, ſummeq. efflagitauit, negotium canonizationis confici. Reſpondit Secretarius: Pontificem credere Dei voluntate, ac benignitate id fieri, propterea deliberaſſe, beatum Didacum, vitæ ſanctitate, et miraculorum ſplendore clariſſimum, in ſanctorum numerum referre.

De canonizationis decreto. *XVII.*

ALLATVS eſt confeſtim ab aſſiſtentibus Prælatis liber: de quo canonizationis ſententiam Pontifex, in ſolio ſedens, mitraq. ornatus, pronunciauit verbis grauiſſimis, maximeq. ſignificantibus. Is illa Pontificia ſententia beatum Didacum in ſanctis Confeſſoribus conſtituit, et adſcripſit: decreuitq. propterea ab omnibus illum veneratione coli: diem eius feſtum pridie Idus Nouembris officio ſancti Confeſſoris celebrari: eccleſias, et altaria, quibus Deo omnipotenti ſacrificium fiat, illius nomine ædificari licere. Indulgentias,

et priuilegia omnia, quæcumque sanctorum eiusdem ordinis seraphici ecclesijs concessæ sunt, concessit fidelibus, vere pœnitentibus et confessis, die illius festo sacellum, vbi Compluti eius corpus reconditur, aut visitantibus altaria ecclesiasve, quæ ad eiusdem honorem erigentur.

Sententia rite solemniterq. pronunciata, Cardinalis Deça, et Arrigonius Aduocatus, qui ambo præsentes aderant, Pontifici debitas gratias regio nomine egerunt, et habuerunt: simulq. supplices petierunt, a Pontifice decerni, canonizationis bullam confici. Tum is dixit: DECERNIMVS. Ilicoq. vt moris ac ritus est, signo crucis benedixit. Quo decreto facto, Aduocatus Protonotarios, Notariosq. præsentes rogauit, publicas rei gestæ tabulas confici ad memoriam perpetuam.

His rebus actis omnibus, lætitiæ, et gratulationis publicæ signa facta sunt, tubarum clangoribus, campanarum sonitu solemnissimo, maximis sclopetorum explosionibus, et bombardarum, quæ in foro Vaticano, et arce sancti Angeli sunt, reboatibus summo, et diuturno fragore tonantibus, spiritaleq. ecclesiæ gaudium significantibus.

Ad solemnitatis actum progrediens Pontifex hymnum, TE DEVM LAVDAMVS exorditur, quem Cantores canere pergunt. Hymno absoluto, Cardinalis Sfortia Diaconus, versiculum cantauit: ORA PRO NOBIS, BEATE DIDACE. Cantores responderunt: Vt digni efficiamur promissionibus Christi. Tum Pontifex sequentem Orationem de Sancto dixit.

OMNIPOTENS sempiterne Deus, qui dispositione mirabili infirma mundi eligis, vt fortia quæque confundas: concede propitius humilitati nostræ, vt pijs beati Didaci confessoris tui precibus ad perennem in cælis gloriam sublimari mereamur. Per Dominum nostrum, et cetera.

De Missa solemni canonizationis. XVIII.

POST orationem, Ascanius Cardinalis Columna, Diaconus Euangelij, canora voce dixit: CONFITEOR DEO, et cetera. In qua confessione cum sanctos Apostolos

Petrum

Petrum et Paulum nominasset mox beati Didaci commeminit. In absolutione itidem Pontifex fecit. Deinde Pontifex tertiam inchoauit, quam choro prosequente ad alteram sedem accessit: in qua illum ministri vestes sacras Pontificias induerunt ad Missam celebrandam. Erant illæ vestes omni pretioso opere, præclaroq. artificio maxime insignes, ad cano nizationis huius vsum confectæ. Dum Pontificem induerunt, Tertiæ officiũ Chorus cecinit. Quo finito, Missam de Visitatione beatæ Mariæ Virginis, cum commemoratione beati Didaci Pontifex celebrauit. Sed in offertorio hæc ex ritu acta sunt.

Dum Pontifex offertorij antiphonam de solio Pontificio dicit: Cardinales quattuor e subsellijs suis ad res sumendas venerunt, quæ in abaco, offertorij causa, paratæ et dispositæ erant. Ij fuerunt, Marcus Antonius Cardinalis Columna, vt Episcopus Cardinalis: Michael Cardinalis Alexandrinus, vt Cardinalis Presbyter: Hieronymus Cardinalis Matthæius, vt Cardinalis Diaconus: qui tres delegati iudices canonizationis extiterant. Quartus fuit Cardinalis Deça, quem in Oratoris Regij locum, vt dixi, Pontifex delegerat ad huius solemnitatis actum. Dona, ad offerendum apparata, ordine tulerunt eorum domestici nobilissimi suarum quique familiarum viri: quæ dona, ac munera Cardinales ipsi obtulerunt admirabili cærimonia, mysteriorum plena. Cardinalis Columna, cereos duos, sancti Didaci imagine, et Pontificis, Regisq. insignibus pictos, maiores aliquanto illis, qui ad processionem ferebantur, hac cærimonia obtulit, vt singulos cereos primum oscularetur, tum Pontifici offerret: quos vbi Pontifex tangebat, eius manum et genu exoscularetur. Cardinalis Deça, eadem cærimonia, cereum vnum obtulit, et canistrum exiguum auratum, in quo turtures binæ erant viuæ. Deinde Cardinalis Alexandrinus panes duos prægrandes obtulit, vnum auratum cum insignibus Pontificis, alterum argento cælatum insignibus Regis. Mox iterum Cardinalis Deça alterum cereum obtulit, et item alterum canestellum cum binis turturibus albis. Cardinalis autem Matthæius eodem ritu cados exiguos duos, vini plenos obtulit, vnum inauratum, in cuius fundo erant insignia Pontificis, alterum argentosum cum insignibus Regis. Ilico Deça Cardinalis

tertio obtulit cereum tertium , et caniſtrum, coloribus varie pictum , auiculis diuerſi generis plenum . Quod, dum offertur, eius reticulum magiſter cærimoniarum incidit, vt auiculæ volucres, quemadmodum fecerunt, hac atque illac volitarent . Ceteri tres Cardinales, delegati iudices, donis oblatis, ad ſuum quiſque ſubſellium , redierunt : Deça ſolus remanſit, quoad omnium oblationum ſuarum, quas narraui, functionem eſt exequutus .

Offertorio rite peracto , Pontifex ſtatis ſolemnibus cæremonijs Miſſam celebrare pergit cum propria Sancti commemoratione, Secreta, et Poſtcommunione . Tum Miſſæ ſolemnibus celebratis , Cardinalis ſancti Georgij , Epiſcopus Portuenſis , cum Farneſius Cardinalium Decanus abeſſet, nomine Pontificis plenariam Indulgentiam, forma eccleſiæ conſueta, omnibus præſentibus. indixit . Req. omni demum rite acta Pontifex de more a Cardinalibus ad aulam , quam paramentorum nomine vocant, deductus , inde omnes dimiſit benedictione .

De ſacrorum veſtimentorum apparatu , et ſupellectile ad canonizationis huius celebritatem . XIX .

NE vero quid ad rei bene præclareq. confectæ narrationem deſit, exponam etiam veſtes, quæ canonizationis cauſa confectæ ſunt mirifico pretioſoq. opere .

Vmbella altaris Pontificij, aſpectu ſpecieq. omnibus ex partibus pulcherrima, ex auri puſulati tela, egregio artificio intexta, et amplitudine admodum magna fuit, lacinijs pendentibus ornata, in quibus apparebant imagines ſancti Didaci, inſignia Pontificis et Regis, vexillum eccleſiæ, et facies Seraphinorum . Omnia hæc ornamenta fuerunt locis ſuis varie diſtincta, ac diſpertita, cum ex laciniarum fragmentis triginta totum id opus conſtaret .

Pallium altaris, eadem tela pretioſa, lacinijs et peniculamentis auro vndique collucentibus . Erat in medio pallio effigies beati Didaci, a latere dextero inſignia Pontificis, a ſiniſtro autem, Philippi Regis: omnia acu picta, auroq. argento varie copioſeq. contexta .

Inte-

Integumenta bina sacrorum codicum ex eadem tela, auro pusulato splendescenti, cum suis etiam fimbrijs, opere aurato illustribus.

Puluinar Missalis codicis ex eadem sumptuosa tela, ornatu aureo obductum, et globulis ac lemniscis sericis, auro intextis, præclaro opere enitens.

Sacculus corporalis admodum amplus, vt in sacello Pontificio consuetudinis est, ex illo ipso telæ opere, eodem ornamento, cruceq. actũ puta ex filis aureis.

Ornamentum suggesti lignei ad vsum lectionis Euangelij, totum ex illa pictura textili aurea confectum, fimbrijs aureis et sericis, sanctiq. Didaci effigie, atque insignibus Pontificijs et Regijs sumptuosissime elaboratum.

Faldistorij ornamentum, eodem opere, et artificio, insignibusq. vt supra, perfectum.

Puluinaria bina ampla admodum, vt moris est in sacello Pontificio, ad vsum genuflexionum ex eodem textili opere aureo globulis, et lemniscis oblongis, sericis, aureis, vt supra, ad ornatum appositis. Eorum alterum, quo Pontifex nitebatur, effigie sancti Didaci ornatum erat, ac præterea Pontificijs Regijsq. insignibus.

De vestium Pontificalium apparatu. XX.

CLAMYS Pontificia, attalico opere aureo intexta, purpureo colore apparata fuit, amplissimo ornatu laciniarum ex altera textili tela aurea, opere vt vocant, passamanio item aureo circumfluens, vncis ternis, et fibulis senis, ex puro puto auro, collucens.

Planeta cum stola, et manipuli bini, ex eadem magni pretij tela, toto opere aureo intexta, lacinijs ex holoserico villoso, operis attalici. In extrema parte a tergo effigies sancti Didaci, hinc inde Pontificia, et regia insignia, acu omnia picta filis aureis, refulgebant.

Dalmatica, et tunicella, ambæ sericæ, colore candido, circumuestitæ opere passamanio aureo.

Gremiale ex illa aurei operis tela, cui crux intexta erat, ornatu fimbriato serico aureo.

Caligæ

Caligæ ex ſerico albo, ornatæ opere paſſamanio aureo.

Sandalia e tela aurea: quibus cruces binæ ex auro aſſutæ erant.

De ornamentorum apparatu ad vſum miniſtrantium Pontifici. XXI.

PLVVIALE ex illa magni pretij tela, opere phrygio, quo Cardinalis Epiſcopus Aſſiſtens induebatur, ornatu erat lacinioſo auro contexto, paſſamanijs circumdatum: quod vncis et fibulis argenteis annectebatur. Huic veſti a tergo pendebat inſigne, quod Capucium vocant, ſatis amplum, ex opere attalico: in quo medio ſancti Didaci imago, ab vnaq. et item altera extrema parte erant inſignia Pontificis, et Regis, acus opere confecta.

Tunicellæ Diaconales binæ, eodem opere, et ornamento, globulis præterea, et lemniſcis auro ſplendeſcentibus, cum ſtola, ac manipulis, tunicellarum veſtitu reſpondentibus. In earum vnaquaque effigies Sancti, et inſignia, vt ſupra.

Tunicellæ aliæ item binæ, e tela item aurea, ſed operis plani, non auro eminentis, eodem ornatu, eadem effigie, iiſdem inſignibus. Quarum vnas induit Diaconus, qui Græce Euangelium: alteras, qui itidem Græce Epiſtolam legit. Atque hæc de ſupellectile, apparatuq. ſacrarum veſtium: quæ cum vix, aut ne vix quidem præ operum artificio ornatuq. vario explicari ſatis potuerint, re ipſa præbuerunt auguſtiſſimum, ſummaq. pietate refertiſſimum ſpectaculum, ad perpetuam tam ſolemnis actus gloriam maxime inſigne.

De Cardinalibus qui canonizationis ſolemnitati interfuerunt. XXII.

CARDINALES, qui canonizationis actui præſentes aderant, numero erant quadraginta. Quorum quattuor Cardinales Epiſcopi, triginta Presbyteri, ſex Diaconi.

Cardi-

Cardinales Episcopi ij intererant.

IOANNES Antonius Sorbellonius, Mediolanensis, Episcopus Portuensis, nuncupatus Cardinalis S. Georgij.
Alphonsus Gesualdus, Neapolitanus, Episcopus Tusculanus.
Marcus Antonius Columna, Romanus, Episcopus Prænestinus.
Ptolemæus Gallus, Nouocomensis, Episcopus Albanensis.

Cardinales Presbyteri.

PROSPER Sancta Crucius, Romanus. tit. S. Clementis.
F. Michael Bonellus, Alexandrinus, ordinis Prædicatorum. tit. S. Mariæ super Mineruam.
Ludouicus Madruccius, Germanus. tit. Sanctæ Anastasiæ.
Nicolaus Peluius, Gallus. tit. S. Praxedis. Cardinalis Senonensis.
Iulius Antonius Santorius, Casertanus, sanctæ Seuerinæ nomine vocatus. tit. S. Bartholomæi in Insula.
Hieronymus Rusticucius, Vicarius. S. D. N. tit. S. Susannæ.
Ioannes Hieronymus Albanus, Bergomensis. tit. S. Ioannis ante portam Latinam.
Petrus Deça, Hispanus. tit. Sancti Hieronymi Illyricorum.
Antonius Carapha, Neapolitanus. tit. SS. Ioannis, & Pauli.
Ioannes Antonius, Fachinettus, Bononiensis. tit. SS. Quattuor Coronatorum.
Ioannes Baptista Castagnius, Romanus. tit. Sancti Marcelli.
Franciscus Ioieusius, Gallus: tit. SS. Trinitatis in Monte Pincio.

Iulius,

Iulius Cananius, Ferrarienſis tit. S. Euſebij.

Nicolaus Sfondratus, Mediolanenſis, tit. S. Cæciliæ Cardinalis Cremonenſis.

Antonius Maria Saluiatus, Romanus, tit. S. Mariæ de pace.

Auguſtinus Valerius, Venetus. tit. S. Marci, Cardinalis Veronenſis.

Vincentius Laurus, Tropienſis. tit. S. Mariæ in via Cardinalis Montis Regalis.

Scipio Lancellotus, Romanus. tit. Sancti Saluatoris in Lauro.

Henricus Caietanus, Romanus. tit. S. Pudentianæ. Cardinalis Camerarius.

Ioannes Baptiſta Caſtrucius, Lucenſis. tit. S. Mariæ de Ara cæli.

Dominicus Pinellus, Genuenſis. tit. S. Laurentij, in pane, et perna.

Hieronymus Ruuerius, Taurinenſis. tit. S. Petri ad Vincula.

F. Hieronymus Bernerius, ordinis Prædicatorum. tit. S. Thomæ in Parione. Cardinalis Aſculanus.

Antonius Maria Gallus, Auximanus. tit. S. Agnetis in Agone, Cardinalis Peruſinus.

F. Conſtantius ordinis Minorum. tit. S. Petri in Monte aureo, Cardinalis Sarnanus.

Scipio Gonzaga, Mantuanus. tit. S. Mariæ de populo.

Antonius Saulius, Genuenſis. tit. S. Vitalis.

Euangeliſta Palottus. tit. S. Matthæi in Merulana, Cardinalis Coſentinus.

Petrus Gondius, Florentinus. tit. S. Silueſtri, Cardinalis Pariſienſis.

F. Stephanus Benucius, ordinis Seruitarum. tit. SS. Marcellini et Petri, Cardinalis Aretinus.

Cardinales Diaconi.

FRANCISCVS Sfortia, Romanus, Diac. S. Nicolai in carcere Tulliano.

Alexan-

Alexander Perettus, Cardinalis Montaltus, Diac. S. Eustachij.

Hieronymus Matthæius, Romanus, Diaco. S. Mariæ in Cosmedin.

Benedictus Iustinianus Genuensis, Diac. S. Agathæ.

Ascanius Columna Romanus, Diac. SS. Viti et Modestæ

Federicus Borrhomæus, Mediolanensis, Diac. S. Mariæ in Domnica.

Interfuit etiam magnus Archiepiscoporum, Episcoporum, Antistitumq. aliorum numerus, maxima nobilium virorum frequentia, et innumera hominum omnis ordinis, omniumq. vrbis regionum multitudo, vt supra narraui, quæ iam inde vsque a prima fere vigilia noctis, frequentissima ad solemnissimum tantæ celebritatis actum conuenerat.

Sit per omnia benedictus Deus, qui tenebricosis his temporibus, tanti tamq. illustris beneficij lumine ecclesiam catholicam collustrauit. Est hoc, quod proxime accepimus, vere munus donumq. diuinum. Omnium est, qui Christiano catholicoq. nomine censentur, illud agnoscere, profiteri effusis ad Deum precibus, obsecrationibus, atque omnibus pietatis officijs, hoc præsertim necessario rei Christianæ publicæ tempore: quo opus est communibus supplicationum aliorumq. piorum operum præsidijs. Tu vero Hispania, quæ iam inde ab initio nascentis fidei Christianæ tot tantisq. a Deo adornata es, atque illustrata muneribus, beneficij etiam huius splendore illuminare: in eoq. etiam perspice paternam charitatem SIXTI QVINTI, Pontificis Optimi Maximi, salutis et gloriæ tuæ cupidissimi: deinde etiam agnosce regium potentissimi Regis tui studium, quo exardescit ad catholicæ pietatis opera. Est cur ingentes, immortalesq. Deo gratias agas, et habeas: illudq. ab eo maxime preceris omni orationis assiduitate, vt vtrumque et Pontificem, et Regem quàm diutissime saluum et incolumem Respublica Christiana habeat. Verum tu Didace Sancte, qui supra cælestes orbes euectus, iam ad Deum fontem viuum, quem tantopere sitieras, lætus migrasti, quiq. illum nunc contemplaris bonorum omnium

auctorem, tuis precibus opitulare ambobus egregijs sanctitatis tuæ cultoribus, SIXTO Pontifici, et Philippo Regi. At tu Deus, omnium conditor, cuius maiestatem ac numen in Sanctis veneramur, cuius immensam amplitudinem, illorum vita, mors, gloria maxime ostendit, quæsumus omnes, exaudi confessorem tuum beatum Didacum, pro vtroque precantem: facq. vt eorum tandem temporibus, tua potentia suffragante, vniuersorum hostium frangatur impietas. Per Christum Dominum nostrum. Amen.

LAVS DEO.

MARCI ANTONII CARD. COLVMNAE EPISC. PRAENESTINI

Relatio,

De vita et miraculis B. F. Didaci de S. Nicolao facta coram S. D. N. SIXTO *Papa V.*

Et Cardinalium Collegio, in Consistorio secreto. Die XX. Iunij, Anno MDLXXXVIII.

BEATISSIME PATER.

SVPERIORIBVS *annis, et præsertim anno* MDLXIII. *a Rege Philippo et Carolo eius primogenito, sicut ex litteris et mandatis constat, et ab vniuersa fere Hispania humiliter supplicatum fuit sanctæ memoriæ Pio Quarto, vt stante celebri fama Fratris Didaci, laici professi, ordinis Minorum de Obseruantia, quæ per centum et plures annos in toto illo Regno constantissima viguerat, ac vigebat, ac illius vitæ sanctitate, pluribusq. eius miraculis, vnde pro Sancto ab omnibus reputabatur, ac colebatur, vellet Sanctitas sua committere, vt de ijs omnibus diligens informatio sumeretur. Quæ si vera reperta fuissent, Sanctitas sua illum inter Sanctos connumerandum, et pro sancto ab vniuersa Catholica Ecclesia tenendum, ac venerandum statueret. Quibus precibus, et repetitis postulationibus Sanctitas sua mota, anno sequenti* MDLXIIII. *Mense Maio in Consistorio secreto totum negotium de more Ioanni Morono, Saraceno, Alexandrino, qui postea Pius V. fuit, Aracæli, et Vitello S. R. E. Cardinalibus commisit, fueruntq. Remissoriæ in partibus transmissæ, et canonice inchoatus processus, atque summaria informatio capta, et ad Curiam, viuente adhuc Pio Quarto transmissa. Eius vero morte subsequuta, Pio V. ab eodem Rege et Principe, necnon Gregorio* XIII. *supplicatum fuit, negotium reassumi, et ad finem perduci. Sed cum ijdem etiam*

Pontifices, antequam hæc omnia perficerentur, vltimum diem vitæ suæ sanctissime clausissent, fuit apud Sanctitatem Vestram eiusdem Regis Philippi, et Regni nomine per Illustrem Comitem de Oliuares Oratorem suum supplicatum, vt cum iam omnia, quæ in mandatis data fuerant, circa processum conficiendum, essent perfecta: Cardinalesq. omnes deputati, essent vita functi, Sanctitas V. quæ vicem in terris Iesu Christi gerit, et cui vniuersalis ecclesiæ cura commissa est, et ad quam solum hæc negotia spectant, pro sua singulari pietate, dignaretur committere, et mandare, vt tam pium, tam sanctum, et ab vniuerso Hispaniæ Regno desideratum opus, ad debitum finem perduceretur. Quibus S.V. benigne annuens, de Mense Iunio M D L X X X V. *mandauit duobus Rotæ Auditoribus, Io. Baptistæ videlicet de Rubeis, Decano, et Christophoro Robusterio, vt diligenter viso processu, et discusso, Sanctitati V. vt moris est, de scripto relationem facerent. Quo in negotio cum per multos menses diligentem nauassent operam: tandem relatione, ac voto Sanctitati V. de scripto transmisso, volens consuetum in similibus ab hac sancta Sede, et a Prædecessoribus Sanctitatis V. modum seruare, Die xxiij. Ianuarij anni præteriti in consistorio secreto commisit Reuerendissimo Farnesio Decano, Alexandrino, Sanctæ Seuerinæ, Caraphæ, Sarnano, de Medicis, Mattheio, et mihi, vt viso omni cum diligentia toto processu de vita et moribus, et miraculis in eo contentis, relatione Rotæ considerata, Sanctitati V. in consistorio secreto de more relationem faceremus, sententiamq. ac suffragium nostrum explicaremus, vt postea Sanctitas V. sancti Spiritus gratia illustrata, quid faciendum iudicauerit, mature deliberare possit.*

Reuerendissimis Dominis meis collegis visum est hoc negotium, licet humeris meis impar, et omnium Dominorum meorum minimo mihi demandare: quod, si placet Sanctitati V. qua maxima breuitate potero, in præsentia præstare conabor.

Tria sunt, Beatissime Pater, quæ in hac hodierna narratione mihi explicanda proposui: primo de istius viri vita sanctitate et fidei integritate pertractabo, in quo, vt Theologorum omnium, et Canonistarum est sententia, totius istius negotij summa consistit: secundo loco de eius obitu: tertio de miraculis verba faciam. Et, vt a primo exordiar;

In

In Regno Castellæ , et ditione Hispalen. oppidum est nomine sancti Nicolai , in quo ante M. CCCC. annum natus est beátus Didacus , humilibus , sed Christianis , et magna pietate imbutis parentibus , qui simili pietate filium suum educare procurarunt . Hunc et si non genus insigne , egregiæ tamen ipsius virtutes , sanctißime actæ vitæ documenta , et coruscantia miracula , non solum insignem , sed etiam clarißimum , atque illustrißimum reddiderunt . Nam cum mortalis huius vitæ pericula , quibus sæpe anima æternis inuoluitur cruciatibus , perspecta haberet , ab ineunte ætate totum se pijs deuouit operibus : et apud idem oppidum sancti Nicolai , in quodam eremitorio ibi propinquo , Sancti Nicolai veteris nuncupato , vna cum pio quodam sacerdote secessit : vbi per aliquot annos eremiticam vitam ducens , magna cum totius illius oppidi ædificatione permansit . Inde cupiens artioris obedientiæ vinculis alligari , retento eodem pœnitentiæ habitu , ad conuentum de Arrizafa non longe a Corduba distantem profectus , ibidem seraphici sancti Francisci habitu recepto , illius religionem expresse professus est : eiusque regulam sanctißime per totam vitam ita inuiolabiliter obseruauit , vt aperte testientur viri omni exceptione maiores , neminem se vidisse adeo suæ regulæ , et præceptorum obseruantem . Quia vero Spiritus sanctus magnum in eo sanctitatis ædificium ædificaturus erat , primum , ac solidum huius ædificij fundamentum in humilitate collocauit : quæ in hoc viro tanta fuit , vt omnes , qui cum illo conuersabantur , admirarentur , atque hac potißimum virtutis armatura munitus , diaboli artes omnes facile superauit . Obedientiæ iugum suauiter ferebat . Prælatorum mandata prompte , ac libentißime exequebatur . Et quoniam regulam sancti Francisci , vt dixi , professus fuerat , paupertatem , quam in sua profeßione vouerat , pie ac religiose semper coluit . Erat in eo magna fides , maxima cum spe et charitate coniuncta . Pauperes Iesu Christi , ac proximos ardenter dilexit . Infirmos , si quando sibi occasio offerebatur , non solum omni charitatis officio prosequebatur , sed illis die nocteq. inseruiebat , tanta humilitate , ac charitate , vt sæpius etiam plagas pure plenas linguā lingere non erubuerit , eleemosynis adiuuabat , et quidquid ex quotidianis cibis in eleemosynam Monasterio datis habere , vel ex proprio cibo sibi subtrahere poterat , alacriter eis largiebatur . Cum vero non haberet quid illis

in

in eleemosynam porrigeret, misericordia commotus, profusas lacrymas emittebat. Orationi erat intentus: Disciplinis non solum se Deo magis gratum reddere procurabat, sed etiam vt proximi sui emendationem vitæ facilius impetraret, corpus suum domabat. Ieiuniјs fere continuis carnem macerabat, sed in primis omnibus vigiliјs Beatissimæ Virginis Mariæ in pane et aqua ieiunabat. Acer erat reprehensor eorum, qui contra Dei honorem, aut regulam sancti Francisci aliquid temere perpetrabant: quam non solum ipse, vt dixi, diligenter obseruauit, sed eam ab aliјs fratribus inuiolabiliter obseruari curauit. Nullas vmquam didicerat litteras: sed quoniam conuersatio eius cælestis potius erat, quàm terrena, cum de rebus diuinis agebat, mirificos proferebat sensus, et difficillimarum quæstionum articulos enodabat: ita vt, inter alios, duo eruditissimi et pietate insignes viri aperte testentur, sæpius illis contigisse, vt rebus difficillimis, et in Theologia abstrusis quæstionibus cum illo communicatis, doctiores semper euasisse, illarumq. quæstionum solutionibus ita mentes ipsorum acquieuisse, vt a nullo alio doctore, nec in vlla academia id habere potuerint. Illud de hoc sancto viro valde laudabile commendatur, eum adeo puro, ac simplici corde semper fuisse, vt semper omnia in bonam partem accipiens. numquam male de aliquo indicauerit, nec contra aliquem vllum malum verbum vmquam protulerit. Prudentiam cum simplicitate coniunctam habebat: vnde factum est, vt cum ad Insulas Canarias missus esset, Guardiani officium in illo Monasterio sibi demandatum omni cum sua laude gesserit. Multos ibidem infideles, et adhuc idola colentes ad fidem Christi adduxit: quapropter ingentes in magna Canaria persecutiones pertulit. Desiderauit ille pro Christi fide martyrium subire, et multoties parum absfuit, quin eo bono frueretur: sed Deo ita ordinante non fuit voti compos effectus.

Reuersus in Hispaniam omnibus charus, et in magna veneratione habitus in conuentu Compluten. vbi multis annis fuit commoratus, annorum plenus, in grauem infirmitatem incidit: ex qua cum se iam moriturum cognosceret, et hora mortis instaret, fratribus, qui in illo Monasterio aderant, ad se vocatis, eos ita verbis amantissimis et sanctitate plenis allocutus est, vt ex eorum oculis lacrymas excusserit. Deinde arrepta cruce lignea, quam ad caput habebat, illorum orationibus se commendans, conuersus

ad

ad crucem, hæc verba protulit : DVLCE LIGNVM, DVLCES CLAVOS, DVLCIA FERENS PONDERA, QVÆ SOLA FVISTI DIGNA PORTARE REGEM CAELORVM ET DOMINVM. *In quibus verbis animam Deo reddidit. Obijt itaque Compluti in suo Monasterio, die Sabbati xij. Nouembris.* M C C C C LXIII.

Omnia supradicta, Beatissime Pater, constant per plures testes contestes, qui de causa scientiæ deponunt : quorum aliqui sunt eiusdem religionis fratres, viri magna eruditione et integritate præditi, et in religione probati, quiq. illum per plures annos cognouerunt, et in eodem Monasterio intrinsece cum illo conuersati sunt, quorum etiam duo Guardiani illius Monasterij fuerunt; et sub illorum cura beatus iste vixit. Alij vero, vnus ex ordine Prædicatorum, alter baccalaureatus gradu insignitus.

Eius vero morte audita, ingens populorum vicinorum concursus est factus, in primisq. vniuersorum ordinum amplissimæ ciuitatis, et insignis collegij Compluten. Per quatuor dies humatum, et quarto die refossum cadauer, iacuit insepultum per multos dies; non est corruptum, non emisit fœtorem, vt humanorum cadauerum est conditio : sed suauissimum spirans odorem, per multos menses visitantium animos magna suauitate repleuit, et vsque ad hodiernum diem sæpe ille odor ex eius sepulchro spirans sentitur : non riguerunt membra, vt deficiente calore rigere solent defunctorum cadauera, sed veluti viuentis flexibilia erant, et moueri poterant. Similem rem veluti valde mirabilem narrat S. Hieronymus in vita S. Hilarionis, quod post decem menses integrum fuerit inuentum eius cadauer et suauem spirans odorem. Post aliquod vero tempus ab huius beati obitu, Henricus IIII. Castellæ Rex, beneficij memor, quòd huius beati Didaci intercessione et ipse et eius filia grauissime ægrotantes sanitatem a Deo recuperassent : sacellum in eius honorem ædificari, et in eo intra ferream arcam huius beati corpus recondi iussit : in qua diligenter custoditum fuit, nec vmquam visum, donec anno M D LXII. *ad Principem D. Carolum, Compluti ægrotantem, adductum, et tunc cum ex illa arca educeretur, integrum omnino repertum est: adeo vt nec pili quidam albicantes superciliorum illi defuerint. Hæc autem omnia, quæ de odore et corporis integritate dicta sunt, præter publicam famam, multi testes omni exceptione maiores probant,*

bant, et inter alios, vnus de Societate Iesu de visu testatur. Multa miracula tam in vita, quàm in morte edidit, ita vt in processu et informatione transmissa legantur fere centum triginta, et probentur: sed pauca quadam visum est Dominis meis collegis seligere, eaq. mihi hodierno die narranda dederunt, quorum primum est.

Fuit in oppido de Duron iuuenis quadam Catharina vocata, quæ cum ingentem paralysim pateretur, et surda etiam euasisset, et muta, nouem diebus vigilias in sacello beati Didaci ducens, dum manu eiusdem beati tangeretur, subito cessauit surditas, loquela restituta, et membra paralytica distensa sunt, liberaq. et sana omnino visa est. Quæ omnia per tres testes, præter principalis dictum probantur, qui examinati fuerunt rite et recte coram Vicario Archiepiscopi Toletani: quorum primus est Ioannes de Penãluer Guardianus, secundus Ioannes de Tolosa, tertius Frater Ioannes de Medina.

Didacus quidam de Lorca, iuuenis viginti fere annorum, qui per multos annos spiritu immundo detinebatur, ita vt aliquando septies in die illum corriperet, et ad terram illum illidens, veluti mortuum relinquebat, cum se beato Didaco commendasset, et in eius Cappella vigilasset, omnino liberatus fuit. Quod plene probatur per duos testes, quorum primus est ipsemet patiens, qui per extensum, et magna cum ædificatione omnia narrat: secundus, qui hac omnia comprobat est Frater Ioannes de Penãluer Guardianus.

Catharina Garcia vxor nobilis viri Bartholomæi Sanchez, cum parturiens in maximo vitæ periculo versaretur, iamq. morti proximam se crederet, parte habitus sibi huius Beati superimposita fetum emisit, sed mortuum: et cum ita per quatuor horas puella, quam ediderat, stetisset mortua, eius socrus, et maritus illam beato Didaco commendarunt, vt eius precibus vitam puellulæ a Deo impetrarent, sicut factum est. Nam illam viuam matri suæ reddiderunt, baptizataq. fuit, et Maria vocata, et per multos annos vixit. Quæ omnia probantur præter dictum principalis, per tres testes, quorum primus est Maria Garcia socrus: secundus, Bartholomæus Sanchez eius maritus, qui ambo testes oculati: tertius Frater Ioannes de Penãluer.

Et Domina Maria dela Pinilla, quæ tam horrenda et deformi

mi paralysi fuit affecta cum multis alijs grauissimis infirmitatibus., vt neminem ei similem Medici se vidisse attestarentur, mirabili modo sanata etiam apud sepulchrum beati Didaci est. Cuius beneficij memor virginitatem suam Deo vouit in monasterio S. Ioannis de pœnitentia vocato, vbi sanctissimam vitam duxit. Hoc miraculum de Domina Maria dela Pinilla probatur per octoginta fere testes omnes contestes vel de visu, vel de fama, qui rite, et recte examinati fuerunt.

Et denique cum Carolus, Princeps Hispaniarum Anno M D LXII. *Compluti ex grauissimo casu grauiter ægrotaret, nec vlla remedia illi profuissent, sed semper in deterius rueret, et omni humano auxilio, sic Medici testantur, ac plene probatur, destitutus esset: eadem illa hora, qua Medici illum moriturum prædixerant, melius habere cœpit, et intra paucas horas intercessione huius Beati sanatus est. Hæc omnia optime probant Medicorum illum curantium depositiones, necnon patris Mantij, eius Confessoris, multi alij insignes et omni exceptione maiores testes, præter ipsiusmet Principis et Regis dictum, qui aperte se per intercessionem huius beati viri a Deo sanitatem recuperasse, et verbis et scriptis pluries testati sunt.*

Quare Hispaniarum Rex cum vitam præfati Caroli sui primogeniti a Deo se per intercessionem et merita beati Didaci recuperasse cognouisset, sicut dictum est, procurauit, et hodie supplicat, vt ad laudem omnipotentis Dei, totius Regni consolationem, augmentum Catholicæ fidei inter Sanctos referatur.

Præter hæc omnia, quæ retuli, quod mirum in modum Reuerendissimos Collegas meos ædificauit, et in sententiam, quam modo dicam concorditer adduxit, fuit, quòd per centum et viginti tres annos ab obitu beati Didaci, durat tanta erga illum totius illius gentis deuotio, tam frequenter illius opem apud Deum implorant, tot vigiliæ, tot sacrificia in eius cappella celebrantur, tot donaria illustrissima soluendi voti causa in ea ponuntur: vt certe firmiter credendum sit, non passurum fuisse Deum Opt. Max. vt per tot annos, qui memoriam hominum excedunt, gens illa Hispana deuotissima, et de Christiana religione optime merita, Clerus, ac Prælati, insigni pietate et doctrina præditi, sic essent decepti, ac delusi.

Pater Beatissime, sanctitatem vitæ beati Patris Didaci, fidei

puritatem et integritatem , egregias virtutes , præclara et insignia miracula optime probata inuenimus . Quare vnanimes in hanc sententiam venimus , Sanctitatem Vestram ad vlteriora procedere , atque hunc beatum Virum , quæ sua est feruens deuotio, in Sanctorum numerum referre merito posse . Nos tamen omnia correctioni , et iudicio Sanctitatis Vestræ , et Sanctæ huius Sedis subijcimus .

Non dubito Beatissime Pater , me in multis in hac narratione defecisse : supplebunt optime Reuerendissimi Domini mei Collegæ . Mihi Sanctitas Vestra ignoscat , obsecro , si tanta prouinciæ tam humeris meis impari, vt debui , atque desideraui satisfacere non potui .

POM-

POMPEII ARIGONII,
CONSISTORIALIS,
Et Regis Catholici Aduocati,

Oratio

De vita et miraculis Beati Fratris Didaci.

Qua Regis nomine B. Didacus canonizari postulatur. Habita Romæ in Consistorio publico,

Die xxv. Iunij. Anno M. D. L XXXVIII.

CVM multis alijs in rebus Philippus Hispaniarum Rex, summam in se Dei beneficentiam agnoscit, tum inter præcipuos Regni thesauros, diuino sibi beneficio tributos, æstimat, in sua ditione uiros egregios extitisse: qui cælestem in terris uiuendi rationem ingressi, sibi quidem ad cælum aditum aperuerunt, ceteros autem sua apud Deum gratia, suoq. patrocinio tuentur. Quamuis enim, qui humanas hasce curas exuunt, Deo prorsus addicti, non unam gentem, aut alteram solum diligant, sed diuini instar numinis, cuius spiritu ducuntur, uniuersum genus humanum suo amore, ac beneuolentia complectantur: tamen proximi cuiusque maior est charitas, ac beatarum mentium benefaciendi uoluntas ad omnes, beneficia ad utentes pertinent: quos ex propinquis frequentiores esse, quàm ex alienis necesse est. Merito igitur pius, uereq. catholicus, Hispaniarum Rex beato Didaco in sua ditione orto præ ceteris gloriatur, cuius et in popularibus opem expertus est, et in filio primogenito iam a Medicis omnibus destituto, quemadmodum suo loco dicemus.

De huius ego uitæ sanctitate, uarijsq. miraculis, tuo, Pater Sancte, Regisq. iussu hodie uerba facturus, illud in primis oro, ne ex mea tenuitate sanctissimi Viri uirtutes æstimentur, neu mihi conatus, cui me imparem fateor, audaciæ tribuatur: sed mea potius in re tam ardua uoluntas atque alacritas commendetur; imbecillitas, parendiq. necessitas excusetur. Nam diuina mortali cuiquam assequi nefas. nec tamen, quia de diuinis digne dicere nequeas, idcirco nihil omnino dicendum: aut quia nulla illis oratio sufficiat, omnis omnino oratio deneganda. Igitur uitam eius et miranda, non omnia sed pauca de multis, quàmbreuissime, simul et uerissime dicam: nam singula recensentem dies deficiet.

Et ex his, quæ dicentur, satis aperte liquebit Beatum hunc uirum in Sanctorum numerum referendum. Natus est beatus Didacus in Prouincia Bætica, in oppido sancti Nicolai ditionis Hispalensis, honestis parentibus et Christianis: quales fuisse par est, a quibus tantus futurus uir ad pietatem informaretur. Qui uero dies eius natalis fuerit, aut quo mense, quoue anno in lucem editus, haud satis compertum habeo ex ijs, quæ uidimus, litterarum monumentis. Sed quantum ex eisdem coniectura assequi licet, natum esse credibile est, paulo ante quadringentesimum supra millesimum annum a Christo nato. Nam cum ad multam senectutem vixerit, et anno Iubilei millesimo quadringentesimo quinquagesimo in Vrbem venerit, ac duodecim post annis in cælum migrauerit: necesse est natiuitatem eius incidisse in ea tempora, quæ supra memoraui. Cum primæua autem sapere cœpit, humana omnia diuino cultui posthabuit: Itaque ne rerum terrestrium cura a cælestibus contemplandis auocaretur, continuo se ab ineunte adolescentia in solitudinem, hoc est, in libertatem uindicauit: atque eremum patriæ propinquam coluit, sacerdote quodam ieiuniorum, uigiliarum, continentiæ, atque innocentiæ teste ac socio. Ibi Dei diuinorumq. meditatione animum, corpus eleemosynis sustentabat: dumque Deo corde aut ore gratias ageret, interim manus operi intentæ haud quaquam otio languescebant: sed uaria e iunipero uascula, salina, cochlearia conficiebat, eaq. largiebatur ijs, qui uictui necessaria suppeditabant. si quid autem præterea dare uellent, id omnino recusabat. Tantus in eius moribus elucebat uirtutum omnium consensus, ut omnium in se oculos

los raperet, omnes excitaret in admirationem sui. Radix autem uirtutum omnium, et quasi fundamentum humilitas, et sui contemptio, quaq. eam sequitur, aliorum hominum charitas, quo nullum aptius vinculum humanae societatis. Nam qui seipsum despicit, alios suspicit, is numquam sibi plus sumet, quàm ceteris: itaque aut iustitiam adeptus iam est, aut iustitiae valde propinquus. Humilitas in eo tanta erat, vt omnes homines sibi praeferret, inseruire omnibus cuperet, senes, iuuenes consilio atque auxilio iuuaret. charitatem autem haud facile cogitatione assequi, ne dum eloqui quisquam possit. Harum virtutum fama cum vicinas vrbes implesset, repente ab eremo discessit, et se ad conuentum de ArriZafa ordinis sancti Francisci a Corduba non longe distantem contulit, seque in illorum ordinem admitti postulat, quos vulgo obseruantes vocant: inde ad Monasterium Complutense eiusdem ordinis, quod est ad aedem sanctae Mariae Iesu, praefectorum iussis obtemperans se transfert. Hic latior humilitatis campus, vberiorq. materia virtutum omnium. nemo constantius atque hilarius Religionis illius iugum tulit: nemo exactius omnia illius regulae praescripta seruauit: nemo acrius carnis stimulos retudit: nemo eam ieiunijs ac vigilijs, flagellisq. fortius macerauit. vtq. ingenitos impetus reprimeret, gelidam interdum hiemali tempore aquam ingredi non dubitauit. Tam rigida vtebatur castigatione corporis, a capite ad talos vsque sese flagellis lacerans, vt nemo humana illam virtute ferri posse putaret. Fortunatas aliquando Insulas petijt, quas Canarias appellant: ibi innumerabiles Canarienses ad Christianam Religionem, verumq. Dei cultum traduxit. In his Ioannem Alphonsum quendam, qui eo infidelis atque Idolorum cultor e magna Canaria venerat: is deinde duos filios B. Didaco instruendos, et vera pietate imbuendos tradidit. In magnam inde Canariam profectus, vt incolas ad veram Religionem traheret, magnas ibi Christianae Religionis propagandae causa persecutiones pertulit: magno enim studio martyrij subeundi tenebatur, nisi illum comites a proposito auertissent, qui vereri se dicerent, ne captiui a Canariensibus detinerentur. horum charitas B. Didacum ab eo consilio retraxit. Quodq. admirationem auget, haec omnia peragebat nulla excultus doctrina, nullis litterarum studijs eruditus, erat enim illitteratus: quam ob causam nullis vmquam

sacris ordinibus initiatus est, sed, vt vocant, laicus per omnem ætatem mansit. Quin etiam Conchensi cuidam amico bonarum artium peritissimo, aliisque non paucis quæstiones difficillimas de rebus non solum ad salutem animæ, sed etiam ad litterarum studia spectantibus enodabat: quarum illi solutionem neque Salamanticæ neque Lutetiæ, neque aliis in Academiis, in quibus antea studiis operam dederant, inuenire potuerant. Cum autem omnes omnium consensu virtutibus omnibus anteiret, præcipue in eo pauperum charitas enitebat. his omnia largiebatur. quidquid vndique ab amicis, a contubernalibus, a notis ab ignotis accipere poterat, id omne in vsus pauperum erogabat. cumq. quid illis daret, non habebat, vna cum illis eorum miseriam deplorabat, multisq. lacrymis animi sui dolorem testabatur. Mendicorum vlcera suis manibus abstergebat. Romam venit, vt ante dictum est anno Iubilei: diuertitq. in Monasterium Sancti Francisci, quod est ad ædem Sanctæ Mariæ, quæ dicitur Aracæli. ingens ibi ægrotorum et languentium numerus: magna insuper annonæ caritas et penuria rerum omnium Vrbem inuaserat. Didacus ægrotorum cura suscepta tanta illis charitate, ac diligentia ministrabat, tantaq. affluentia rerum omnium, vt omnes, in primisq. Monasterij præfectus, mirarentur, vnde illi in tantis aliorum angustiis, tanta rerum copia suppeteret: omnesq. opem illam Beati Didaci apud Deum gratiæ acceptam ferebant: omnes Didacum vt virum sanctum, Deoq. gratissimum mirabantur.

Complutum tandem rediit, nam singulas eius actiones persequi nimis longum, et prope infinitum esset: ibiq. deinde ad duodecim, aut tredecim annos vixit tanta cum humilitate, atque in Superiores obedientia, tanta præceptorum obseruantia, tanta vitæ austeritate, tanto exemplo, vt ab omnibus existimatus fuerit obseruatione mandatorum Dei ceteris omnibus, qui vlli vmquam Religioni se addixerint, præstitisse. In morbum incidit, qui et illi mortalis huius vitæ finem attulit, atque ad æternam illam ac perennem aditum patefecit. Eius morbi molestias tanta constantia tulit, vt nullum vmquam doloris indicium dederit.

Suauiter astantes alloqui, solari, veniam offensionum petere non destitit, donec vtroque brachio sublato, quorum alterum magna vi morbi, quod apostema dicitur, immobile fuerat, Crucem amplexus, atque exosculatus in illa Hymni verba: DVL-

CE LIGNVM, DVLCES CLAVOS, *et quæ sequuntur, animam Deo reddidit anno post Christum natum millesimo quadringentesimo sexagesimo tertio. Mortuo Didaco neque artus obriguerunt, et multis mensibus flexibiles manserunt, vt viuis solent. Odoris etiam suauissimi fragantia cubiculum oppleuit. Hodieq. is odor a nonnullis plerumque sentitur, quamquam sine vllis illum odoribus aut aromatibus sepultum fuisse constat: atque ad eius mortui famam ingens populorum concursus est factus. Scio ego, Pater Beatissime, de rebus mirabilibus dicenti plerumq. faciles esse audientium aures, et alioquin a tædio narrationis defendit officij necessitas: verumtamen haud quaquam concessa mihi facultate, nec audientium benignitate intemperantius abutar, sed ex ingenti miraculorum copia, quibus diuinus ille vir in vita claruit, vnum aut alterum breuiter attingam: itemq. nonnulla de ceteris, quæ post mortem euenere. Quid autem mirabilius referam, quàm quod e Monasterio quodam, quod Hispani Cerraja nominant. Hispalim profectus, mulieri cuidam filiolum in furno latitantem, ibiq. sopore correptum, accenso dein furno atque vndique conflagrante, illæsum a flamma seruauit. Erat miseræ cuidam mulierculæ septennis filius, aut paulo maior, qui sæpius eius iram metuens aufugere solebat. Is cum die quodam aufugisset, non ante diem Dominicum domum redijt. tum veritus ne a matre vapularet, in furno sese abdidit: nam Mater pane coquendo seq. et puerulum, et reliquam familiam sustentabat. Ibi puerum iacere mater ignorans, furnum vesperi lignis opplet, vt summo mane postridie incenderet, ac feruefaceret. Tum sedula mulier, antequam lucesceret, ignem lignis admouet, atque arida sarmenta tanto impetu flammam corripiunt, vt simul et puer excitus clamare inciperet, et repente furnus flammis conflagraret. Quid in tam acerbo filij casu mater faceret? quod illi auxilium ferretur? omni humana ope destituta, scissa coma, gemitu atque vlulatibus domum ac viciniam omnem complet. res ad Beati Didaci aures peruenit. ille obuiam factus mulierem solatur, ac bono animo esse iubet. hortatur, vt ad ædem maiorem Beatæ Virginis accedat, eiq. se toto ex animo commendet. Non secus atque oraculo monita, relicto furno, ac filio ad maiorem Dei genitricis ædem aduolat. Quid verbis opus est, continuo Beatus Didacus, quique illi comes aderat, qui et huius rei testimonium perhibuit,*

in

in furno illæsum puerum, combustis lignis inuenerunt, adductumq. ad ædem, vbi mater orabat, Canonici albis vestibus in honorem Beatæ Virginis induerunt. Hoc ille miraculo cum Hispalenses omnes obstupefecisset, incredibile dictu est, quàm ipse sibi solus humilior atque abiectior videretur.

Ex eodem Monasterio cum aliquando eodem comite ad oppidum Sanlucar de Barrameda, absque vllo commeatu profectus esset, ipseq. et comes longo itinere defessi in vicum quendam, quem Palacios vulgo dictitant, diuertissent, vt inde sibi ad victum necessaria corrogarent, neque ibi quidquam opis inuenissent, quo famem sedarent, longumq. adhuc iter superesset, comitem hortatus vt in Deo spem haberet, alacriter viæ reliquum obibat, varias Deo laudes concinens. Cumq. in planitiem quandam amplam peruenissent, animaduertunt in via prope herbam, quæ Maresma dicitur, mantile quoddam linteum eximio candore, in eoq. panem candidum ac duos pisces recens coctos, et malum medicum et insuper vini vasculum. Id illi quamquam diuinitus oblatum rati, non confestim arripuerunt: sed vndequaque circumspectantes, an quempiam viderent, cuius illa cibaria esse possent: erat autem planities maxima, vt non minus decem millibus passuum conspici vndequaque posset, vbi neminem viderunt. Paratis sibi dapibus refecti, Deo gratias egerunt, quodq. superfuit, ibidem reliquerunt. Ac Beatus Didacus comiti gratulatus, quod sibi Deus necessaria suppeditasset, non secus atque filijs Israel in deserto, tantus in eo fidei candor, et quædam, vt ita dixerim, simplicitas inerat, vt nihil supra. Itaque varias ægrotantium ac languentium species ad sanctitatis eius famam vndique confluentium digito lampadis oleo inuncto, ac signo Crucis facto sanabat. Hæc aliaq. innumerabilia ille miracula viuens edidit. Sed et aliquid referamus ex ijs, quæ summa omnium admiratione mortem eius consecuta sunt, ac potius quotidie consequuntur.

Catherina Martinez, Antonij filia, ex oppido de Duron oriunda, quæ cum muta surdaq. esset, ac semper paralysi laborasset, ad corpus beati Didaci delata, ac signo Crucis eius manu signata, repente conualuit: nec tantum suis pedibus incessit, sed etiam Vicario, praeunte hæc verba protulit: Laus Christo Iesu. semperq. deinceps absque vllo impedimento locuta est.

Iuueni

Iuuenis alius xx. annorum, cum spiritu quodam immundo detineretur, ita vt sapius quotidie in terram desidens, ad puteos rapi se diceret, adductus ad Sacellum, in quo beati Didaci corpus asseruatur, ibiq. dies aliquot moratus, sanitatem pristinam recuperauit.

Maria Garcia, cuius nurui Catherinæ nomine certa ex partu pernicies aderat, propterea quòd infans in vtero transuersus vnum tantum pedem extulerat, in tanto puerperæ discrimine beati Didaci meminit, allatumq. vestis fragmentum, qua Beatus ille vir amictus fuerat, et paululum terræ, qua corpus eius tegebatur, nurui superimposuit. ita, quæ diem totum in tanto periculo manserat, continuo partum edidit, mortuum quidem, sed ipsa mortis periculo liberata. Tum socrus ex tanto miraculo etiam partui vitam restitui præ fidei feruore a Deo petere ausa, vouens, si id impetrasset, in sacello B. Didaci se nouem diebus euigilaturam, voti compos facta, infantem, quæ per quattuor horas mortua fuerat cum reuixisset, in sacro Baptismatis lauacro Mariam de suo nomine dici voluit.

Aluarus de Gaa, Lusitanus, ancillæ suæ misericordia motus, quæ filiam paucis ante horis mortuam miserabilem in modum lugebat, eam hortatur, vt puellam ad corpus beati Didaci deferret, atque a Deo peteret, vt ob eius merita vitam filiæ restitueret. Ancilla cum domini monitis paruisset, quam puellam exanimem domo extulerat, eam viuentem ac validam domum reduxit.

Quamuis autem mortuos in vitam reuocare inter præcipua Dei miracula censeatur, haud scio, an maius etiam censendum sit, quod virgini cuidam Hispanæ, cui Maria de Pinilla nomen erat, non vnam tantum vt alijs, sed multiplicem vitam reddidit: tot illa morbis grauissimis laborabat, tam intolerandis febribus vexabatur, tam acribus atque assiduis capitis doloribus torquebatur, vt, si ita dici fas est, multas quotidie mortes experiretur. Ad hæc humero, crure, tibia debilitata multarum corporis partium vsum amiserat. Tot modis afflictam Virginem cupido incessit, quando nulla iam humana ope sanari se posse sperabat, ad beati Didaci corpus adeundi, ab eoq. auxilium implorandi. Ita vti petierat eo delata, quid memorem quæ puella miranda viderit atque audierit.

rit . Ea nec referre necesse habeo , et certis extant grauissimorum hominum testata monumentis . In summa quæ per vndecim menses varijs cruciatibus exagitata fuerat , vbi ad Beatum hunc virum accessit , et morbum toto corpore depelli , et suum membris omnibus vigorem restitui sensit , ac suis pedibus deinceps incessit , Deum laudans , ingentesq. beato Didaco gratias agens , cuius precibus ac meritis a Deo salutem impetrasset . atque hoc nostra memoria factum est anno humanæ salutis millesimo quingentesimo quinquagesimo quinto .

Huic miraculo recentius aliud subijciam , quod plerique meministis . factum est enim anno millesimo quingentesimo sexagesimo secundo .

Serenissimus Hispaniarum Princeps Carolus olim adolescens , Compluti , cum in Regia luderet e scalis quibusdam supinus cecidit , ac tam grauiter offendit . vt ingens in capite vulnus acciperet . cum et letale vulnus omnibus videretur , et de salute tanti Principis ageretur , existimandum est humanissimum Regem , ac liberorum amantissimum nihil intentatum reliquisse , quod filio primogenito in tanto discrimine adiumento esse posset . Medicos vndique accersit . remedia quæcumque adhiberi possunt humanitus , adhibentur . omnia tamen vulneri cedunt . itaque desperata filij salute Rex secessit : sepulturæ locus destinatur : panni lugubres, funeralia, exequiæ tanto Principe dignæ magna cum cura parantur . Postremo tamen , astantium quorumdam animus ad Beatum Didacum se conuertit , postulatumq. est vt eius corpus in Cubiculum Principis deferretur , et prope eum locaretur. Postquam id factum est , paucarum horarum spatio Princeps meliuscule se habere , ac potius reuiuiscere cœpit : vt omnibus liquido constaret , vitam ei non humanitus , sed beati Didaci merito diuinitus restitutam .

Igitur Beatissime Pater, qui ab ineunte ætate sese ab humanis curis omnibus abdicauit , qui vitam suam omnem Deo dicauit, qui cælestem in terris viuendi rationem coluit , qui charitate in homines , in Deum pietate ceteris omnibus præstitit , qui diuinas leges omnes adimpleuit , qui susceptæ Religionis iugum non exacte solum , verum etiam iucunde tulit , qui præscripta eius omnia ac mandata seruauit , cuius vitæ sanctitatem et ex actionibus eius nouimus , et ex innumeris miraculis comprobari quotidie videmus ,

ex

ex quibus ego tametsi nonnulla recensui, vix tamen eorum millesimam partem attigi: quem Deus acceptissimum sibi aeterna beatitudine perfrui non obscuris indicijs, sed signis certissimis clarissimisque monstrauit: quem a Sanctissimis Patribus maioribus tuis Pio IIII. Pio V. Gregorio Decimotertio, Pontificibus Maximis, Hispaniarum Rex ac potius Hispania tota petijt in Sanctorum numerum referri: quem referendum Sacri Palatij causarum Auditores causa ab eisdem Pontificibus delegata viri sapientissimi ac diuini, humaniq. iuris peritissimi censuerunt. quem etiam ex hoc supremo Christiani orbis Concilio delecti Patres eadem causa diu multumq. cognita ijsdem honoribus dignum iudicarunt: eundem idem Philippus Hispaniarum Rex non minus re, quàm cognomento Catholicus beati Didaci, tuaeq. gloriae studiosissimus, enixe rogat, vt Sanctorum numero tandem adscribi declares, vt quorum in caelo consuetudine fruitur, eorumdem numero adscriptum in terris Ecclesia debitis honoribus ac laudibus prosequatur. Hoc si ab vllo ei Pontifice debebatur, abs te Pater Sancte praecipue debetur, qui et eandem regulam coluisti, et eius vitae imitatione ad istud humanarum rerum fastigium ascendisti. Hoc abs te suo quodammodo iure postulant pij viri omnes, qui eiusdem Regulae contubernio vtuntur, ne huiusmodi quasi stellarum lumini, quae e sancta ista domo emicant. ignoratione hominum, ac tenebris officiatur. Hoc abs te Toletana Ecclesia, hoc Complutensis petit Vniuersitas, quae tali Alumno merito gloriantur: hoc denique Hispani omnes optimum ac sapientissimum Regem secuti summis precibus obtestantur: tibiq. atque huius Sanctae sedi perpetuam beneficij memoriam et gratitudinem pollicentur.

FINIS.

ANTO-

ANTONII BVCCAPADVLI,
SECRETARII APOSTOLICI,
SANCTISSIMI D. N. SIXTI V. NOMINE, RESPONSIO.

DIVTVRNAM Philippi Regis Catholici postulationem de beato Didaco, viro et vitæ sanctitate, et miraculorum copia, et magnitudine clarissimo in Sanctorum catalogum ascribendo, dignissimam iudicat Sanctissimus Dominus noster perpetua Regis ipsius pietate et gloria. Qui enim curam, cogitationemq. omnem habet locatam et fixam in Catholica religione tuenda et propaganda, qui et semper antea, et hoc maxime tempore summis opibus contendit, vt deleta hæreticorum perfidia fides Catholica in veterem dignitatem, atque amplitudinem vindicetur. cuius omnia tum belli, tum pacis studia ad Dei gloriam referuntur, inq. ea consumuntur: hunc censet Sanctissimus Dominus noster conuenire, de augenda etiam quodammodo cælestium gloria cogitare et postulare, si ita videatur Romano Pontifici, cuius ea potestas, atque actio propria est, vt ei Viro, cui nihil fuisset in hac vita Deo charius, quiq. ipse Deo charissimus fuisset, is honos tribuatur, qui possit maximus adhiberi, vt Pontificis scilicet ipsius decreto declaretur, Sanctum esse ex eorum numero, quos Ecclesia quotidianis honoribus veneratur. Et beati quidem illius vita, ac miracula aliquot de multis nunc sunt diserta, et graui oratione exposita. Agit autem Sanctissimus Dominus noster Deo gratias immortales, quòd tanta cum sui nominis gloria, cum Ecclesiæ lætitia, cum piorum fructu cumulet seruos suos summis virtutibus, velitq. illos summa apud omnes in veneratione, atque admiratione esse. Laudatur *Ps. 150. et 67. b.* Deus in sanctis suis, ac mirabilis prædicatur: proponitur auxilium ad implorandum, exemplum ad imitandum, segnities nostra ad accusandum, dum agnoscimus tanto nos illis inferiores esse, tamq. longe ab illorum perfectione abesse. *Bernar. in vigil. SS. Petri, et Pauli.* Sed facit rei magnitudo, vt censeat Sanctissimus Dominus noster de Regis postulatione esse etiam atque etiam cogitandum, cumq. suis fratribus deliberandum. Hortatur igitur eos, monetq. vt de actis beati Didaci, quæ confecta sunt, quàm diligentissime considerent: *Psal. 16.* quodq. ipse iam pridem facit, Deum orent, e cuius vultu debent hominis iudicia prodire, vt ostendat quid facto maxime opus sit, actionemq. hanc omnium grauissimam totam dirigat ad suam gloriam, sanctæq. Ecclesiæ suæ fructum, atque amplitudinem.